

§ 12 Miljøgodkendelse af kvægbrug

Grønmark 2, 6470 Sydals

*Meddelt:
26. december 2009
Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen*

Kommunen afgørelse

Sønderborg Kommune meddeler miljøgodkendelse efter Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, § 12 stk. 2, på Grønmark 2, Kegnæs, 6470 Sydals, matr. nr. 25 Sønderby ejerlav, Kegnæs, til udvidelse af dyreholdet fra 164 malkekøer med opdræt, svarende til 249 DE til 493 malkekøer med opdræt, svarende til 749,24 DE. Der godkendes tillige opførelse af en løsdriftsstald til opdræt, to nye løsdriftsstalde til malkekøer, en ny malkecentral med separationsafsnit og goldkøer, en ny foderlade, en ny plansilo og en ny gyllebeholder på 3500 m³. Der etableres en anlæg til forsuring af størstedelen af gyllen.

Godkendelsen meddeles på de vilkår, der fremgår af den miljøtekniske redegørelse, kommunes vurdering og vilkår.

Miljøgodkendelsen omfatter hele husdyrbruget. Det vil sige både de eksisterende og nye anlæg samt bedriftens samlede arealer.

Der er ikke med denne miljøgodkendelse taget stilling til evt. tilladelser og godkendelser efter anden lovgivning som f.eks. Byggeloven eller Arbejdsmiljøloven.

Godkendelsen er samtidig en dispensation fra lovens afstandskrav på 30 m til naboskel og afstandskrav på 15 m fra vandløb (herunder dræn) og søer, jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, § 8. Der gives således dispensation til at opføre to nye stalde til køer i en afstand af minimum 15 m fra skellet mod nord, mod matrikel nr. 81 og 243 Hjortholm, Kegnæs. Der gives dispensation til at etablere en ensilage-plansilo i en afstand af minimum 1,5 m fra skel mod vest, mod matrikel nr. 94 Sønderby, Kegnæs. Der gives dispensation til at etablere ensilageopbevaringsanlæg og stald ovenover hhv. ca. 3 m fra en rørledning, omlagt i tætte rør.

Dispensationerne meddeles med hjemmel i husdyrlovens § 9 stk. 3.

Omlægning af vandløbet vil blive behandlet i en regulerings sag, som vil blive behandlet af Sønderborg Kommune, afdeling Natur, hurtigst muligt og senest inden udgangen af 2010.

En foderlade ønskes ligeledes placeret 1,5 m fra skellet mod vest, matrikel nr. 94 Sønderby, Kegnæs, hvilket kræver dispensation fra byggelovens krav på 10 m. Den sagsbehandler Sønderborg Kommune, afdeling BYG i forbindelse med ansøgning om byggetilladelse.

Gyldighed

Udvidelsen skal være gennemført og udnyttet inden 5 år fra godkendelsens meddelelse.

Offentlighed

Ansøgningen blev annonceret i Sønderborg Ugeavis den 28. januar 2009. Der er i forbindelse med udarbejdelsen af godkendelse gennemført en idehøring fra den 28. januar til den 18. februar 2009. Høringen og annonceringen gav ingen kommentarer.

I forbindelse med dispensationsansøgningen har de pågældende naboer ingen indvendinger haft ved direkte høring.

Et udkast til godkendelsen har været i høring hos ejer/ansøger Per Chresten Schmidt og rådgiver Jens Good, samt naboer og andre berørte. De parter, der har fået udkastet tilsendt, fremgår af bilag 1. Der kom 3 høringssvar, se afsnit 12 Offentliggørelse.

Afgørelsen er offentliggjort på www.sonderborg.dk og i Sønderborg Ugeavis 26. december 2009.

Revurdering af miljøgodkendelsen

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2017.

Ansøger og ejerforhold

Ansøgerens navn: **Per Chresten Schmidt**
Adresse **Grønmark 2, 6470 Sydals**
Telefon: **23205787**

Virksomhedens navn: **Grundtoftgård**
Adresse: **Grønmark 2, 6470 Sydals**
Matrikel: **25 m.fl. Sønderby, Kegnæs**
CVR-nr.: **26613620**
CHR-nr.: **48965**
Kontaktperson: **Per Chresten Schmidt**
Direkte telefon: **23205787**
E-mail: **pc200pc@pc.dk**

Ejer af ejendommen: **Per Chresten Schmidt, Grønmark 2, 6470 Sydals**
Ejer af virksomheden: **Per Chresten Schmidt, Grønmark 2, 6470 Sydals**

Konsulent: **Jens Good, LandboSyd, Peberlyk 2, 6200 Åbenrå, tlf. nr. 7436 5073/2125 7492, mail: jcg@landbosyd.dk**

IT ansøgning nr.: 7153

Godkendelsen er udarbejdet af:

Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen
Teknik og Miljø
Rådhusstorvet 10
6400 Sønderborg

Sagsbehandler: **Ruth Slaikjer**
Sagsbehandler, arealdel: **Vibeke Ring Kuntz, Jane Ruby Hansen**
Sag nr.: **08/14095**
KS: **SBMO**

Indholdsfortegnelse

1	Resumé og samlet vurdering	8
1.1	Ansøgning.....	8
1.2	Ikke teknisk resumé	8
2	Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	10
2.1	Planmæssige forhold	10
2.2	Generelle afstande og dispensation.....	11
2.3	Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.	15
2.4	Placering i landskabet	16
2.5	§ 7-områder	19
3	Husdyrhold, staldanlæg og drift	19
3.1	Bygninger.....	19
3.2	Husdyrhold og staldindretning	22
3.3	Ventilation	28
3.4	Fodring	29
3.5	Ensilage	31
3.6	Energi- og vandforbrug	31
3.7	Spildevand herunder regnvand	33
3.8	Affald	36
3.9	Råvarer og hjælpestoffer	38
3.10	Driftsforstyrrelser eller uheld.....	39
3.11	Biaktivitet/bivirksomhed	40
4	Gødningsproduktion og –håndtering	41
4.1	Gødningstyper og mængder	41
4.2	Flydende husdyrgødning.....	41
4.3	Fastgødning inkl. dybstrøelse.....	47
4.4	Anden organisk gødning.....	48
4.5	Udbringning af husdyrgødning	49
5	Forurening og gener fra husdyrbruget	51
5.1	Ammoniak og natur.....	52
5.2	Lugt.....	57

5.3	Fluer og skadedyr	60
5.4	Transport	60
5.5	Støj fra anlægget og maskiner	61
5.6	Støv fra anlæg og maskiner	62
5.7	Lys.....	63
6	Udbringningsarealer	63
6.1	Lokalisering og planmæssige forhold.....	64
6.2	Harmoniareal	64
6.3	Arealkrav	67
6.4	Beskyttet natur	67
6.5	§ 7 arealer	69
6.6	Beskyttede sten- og jorddiger.....	70
6.7	Kultur- og fortidsminder	70
6.8	Natura 2000	70
7	Påvirkning fra arealerne.....	71
7.1	Udbringningsarealerne.....	71
7.2	Påvirkninger af søer og vandløb.....	76
7.3	Kvælstof og fosfor til fjord og hav.....	76
7.4	Påvirkning af arter med særlig strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)	77
7.5	Nitrat til grundvand.....	78
8	Bedste tilgængelige teknik (BAT)	78
9	Alternative løsninger og 0-alternativet	81
9.1	Alternative løsninger	81
9.2	o-alternativ	82
10	Husdyrbrugets ophør.....	82
11	Egenkontrol og dokumentation.....	83
12	Offentliggørelse.....	84
13	Konklusion.....	84
14	Generelt	85
15	Klagevejledning.....	86

16	Vilkår	87
17	BILAG	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

1. HØRTE PARTER
2. BYGNINGER
3. LYS OG INTERN TRANSPORT
4. RØRLEDNINGER
5. TRANSPORTRUTER
6. NATURPUNKTER
7. SUPPLERENDE NATURPUNKTER
8. NATURA 2000 1
9. NATURA 2000 2
10. GRUNDEVAND 1
11. GRUNDEVAND 2
12. BESKYTTET NATUR 1
13. BESKYTTET NATUR 2
14. PLANMÆSSIGE FORHOLD 1
15. PLANMÆSSIGE FORHOLD 2
16. OVERFLADEVAND 1
17. OVERFLADEVAND 2
18. NOVANA HAVMODELLEN
19. BRÆMME OM VANDHUL MARK 400
20. PLACERING AF NYT VANDHUL I MARK 43
21. LOVGRUNDLAG

1 Resumé og samlet vurdering

1.1 Ansøgning

Sønderborg kommune har modtaget ansøgning fra Per Chresten Schmidt om miljøgodkendelse af udvidelse og drift af husdyrproduktion på Grønmark 2, 6470 Sydals. Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Sønderborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem første gang den 8. april 2008. Seneste version af ansøgning, version 8, er modtaget den 29. oktober 2009.

Ejendommen Grønmark 2, 6470 Sydals, drives med en malkekvægbesætning på 164 køer af stor race, med tilhørende opdræt, svarende til i alt 249 DE.

Miljøgodkendelsen omfatter både eksisterende og nye driftsbygninger og –anlæg, ligesom den omfatter en udvidelse af malkekvægsbesætningen til 493 malkekøer af stor race, med tilhørende opdræt, svarende til i alt 749 dyreenheder. Der etableres en anlæg til forsuring af størstedelen af gyllen. De nye driftsbygninger er en løsdriftsstald til opdræt, to nye løsdriftstalder til malkekøer, en ny malkecentral med separationsafsnit og goldkøer, en ny foderlade, en ny plansilo og en ny gyllebeholder på 3500 m³. Heraf er allerede opført 2 bygninger uden tilladelse, hhv. en plansilo/ensilageplads og en forlængelse af eksisterende stald. Denne godkendelse er hermed en lovliggørelse af de to bygninger, således de forsat kan anvendes i produktionen. Desuden omfatter miljøgodkendelsen alle dyrkningsarealer tilknyttet CVR nr. 2661 3620.

Den miljøtekniske beskrivelse bygger på virksomhedens ansøgning og en række supplerende oplysninger.

Hvor det er fundet relevant, har Sønderborg Kommune vurderet på konsekvenserne af udvidelsen/ændringen, samt givet begrundelse for de opstillede vilkår.

1.2 Ikke teknisk resumé

Sønderborg Kommune har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte ændring og udvidelse af ejendommen Grønmark 2, 6470 Sydals i henhold til de gældende regler. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen samt efterfølgende beregninger.

Kommunen vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg og arealer. Endvidere vurderer kommunen, at husdyrbruget efter udvidelsen kan drives uden væsentlige indvirkninger på miljøet, såfremt vilkårene i denne godkendelse overholdes.

Der skal gøres opmærksom på, at etablering af nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet en byggetilladelse og eventuelle andre nødvendige tilladelser fra Sønderborg Kommune eller Miljøcenter Ribe.

Produktion og arealer

Ejendommen Grønmark 2 har på ansøgningstidspunktet en tilladelse til et dyrehold på 164 årskøer med 165 stk. opdræt 0-28 mdr. svarende til 249 DE. Den sidste ændring af dyreholdet er anmeldt til kommunen den 23. april 2004 i henhold til Bekendtgørelse om erhvervs-mæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. bekendtgørelse nr. 604 af 15/07-2002 § 29 og 30.

Der ønskes nu en ændring/udvidelse af dyreholdet i to etaper. Dyreholdet bliver herefter på 493 årskøer med opdræt fordelt på 17 stk. 0-1 mdr. og 130 stk. 1-6 mdr. og 361 stk. 6-28 mdr. svarende til 749,24 DE.

Ejer har endvidere en mindre kvægejendom på Nørre Landevej 65, hvor der er tilladelse til 30 DE. Herudover er der en gyllebeholder på en ejet ejendom på adressen Skoven 2.

Til udbringning af gyllen og fast husdyrgødning fra den samlede bedrift er der et areal på minimum 375,12 ha til rådighed. Heraf er 207,07 ha forpagtet og det resterende areal på 168,05 ha er ejet. Af udbringningsarealet er 65,00 ha registreret med permanent græs og af disse er 24,49 ha arealer, der alene kan tilføres husdyrgødning via det, der afsættes ved afgræsning. Der er efter udvidelsen et krav om afgræsning med 50 DE i 6 mdr. om året.

Næringsstoffer til vandmiljøet og grundvand

Hvad angår fosfor viser beregningerne i ansøgningssystemet, at kravene til maksimalt fosforoverskud er overholdt. Hvilket ligeledes gør sig gældende for kravene til nitratudvaskning til overfladevand og grundvand. Udbringningsarealerne ligger uden for områder, der er sårbare for nitratudvaskning.

Placering

De nye staldbygninger placeres i tilknytning til eksisterende staldbygninger. Staldene bliver opført i dæmpede farver med beton, natur-søstenselementer og gråt eternittag. Marken, hvor de eksisterende og nye staldbygninger placeres, er allerede i dag omkranset af hegn. Dette hegn bibeholdes og suppleres med yderligere træer og buske af naturligt hjemmehørende arter (specielt mod syd ved gyllebeholder). Arealet med nye bygninger ligger lavere end det øvrige bebyggede terræn.

Lugt

Genekriteriet for lugt overholdes. I forhold til enkelt beboelse og byzoneområde mv. overholdes geneafstandene. Der er 234 m til nærmeste bolig uden landbrugspligt, Grønmark 10, og geneafstanden er på 131 m. Der er 770 m til nærmeste bolig i samlet bebyggelse i Sønderby, og geneafstanden er 447 m. Der er 747 m til nærmeste byzone, Sønderby, og geneafstanden er 638 m.

Der er ikke andre ejendomme med husdyrproduktion indenfor 300 m. Nærmeste ejendom med husdyrproduktion på mere end 75 DE, Midtkobbøl 1, ligger ca. 750 m fra ejendommen (målt fra stald til stald).

Transporter til og fra ejendommen

Antallet af transportere til og fra ejendommen bliver omtrent fordoblet (fra ca. 1081 til 2053 transportere). Dette er dog forholdsvist mindre end udvidelsen i dyreenheder. Der køres så vidt muligt ikke ad veje gennem byer. Pga. indkørsels beliggenhed vurderes det, at kørsel til og fra ejendommen ikke vil udgøre et problem.

Ammoniakbelastning og særlig værdifuld natur

Der findes ingen arealer med særlig værdifuld natur, som er beskyttet efter § 7 i lov om godkendelse af husdyrbrug inden for en afstand af 1 km fra anlægget. Der er ca. 5,7 km til nærmeste udpegede § 7 areal. Det er et overdrevsareal langs kysten på Kegnæs sydøstligste hjørne. 15 m nord for det nye staldanlæg ligger det nærmeste naturareal, der er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Der er tale om en fredskov. De øvrige nærmeste arealer er en sø 140 meter nord for stalden og en mose 250 meter syd for.

De nærmeste internationale naturbeskyttelsesområder er habitatområdet Augustenborg Skov, ca. 7,1 km nord for staldanlægget, og nærmeste marine internationale naturbeskyttelsesområde er Bredgrund samt Flensborg Fjord og Nybøl Nor – områderne ligger henholdsvis ca. 9,8 og 9,1 km fra ejendommen.

Andre miljøpåvirkninger

Kommunen vurderer, at med de stillede vilkår lever produktionen op til de gældende normer for opbevaring og udbringning af gylle, håndtering af ensilage, spildevand og affald, støv- og støjbelastning af omgivelserne. Det betyder, at projektets virkninger på miljøet, hvad angår disse faktorer, må betragtes som tilfredsstillende.

BAT

Ansøger har redegjort for valg og fravalg af BAT. Gennemgangen af delemner i BAT fremgår af afsnittene 3.2 (staldindretning), 3.4 (foder), 3.6 (forbrug af vand og energi), 4.1 – 4.4 (opbevaring og behandling af husdyrgødning) og 4.8 (udbringning af husdyrgødning). Den samlede vurdering samt management gennemgås i afsnit 8. Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at ansøger med de stillede vilkår lever op til BAT.

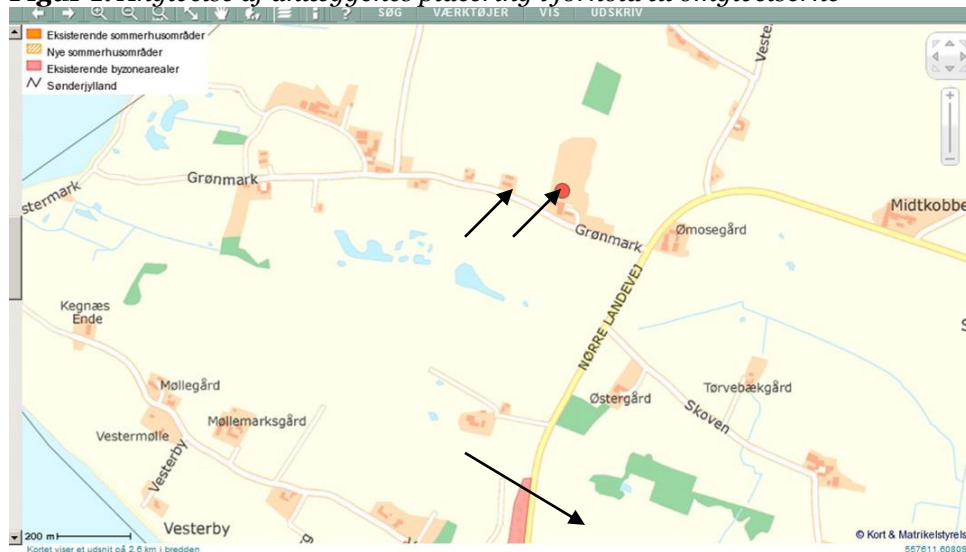
Alternativer

Der er overvejet andre lokaliseringsalternativer, men ingen alternative placeringer på ejendommen opfylder kravet til samdrift med det eksisterende anlæg og yderligere er den valgte placering optimal fordi, der ikke vurderes at være problemer med afstand til naboer eller beskyttede naturarealer. En alternativ placering af gyllebeholder i større afstand fra vejen og dermed tættere på staldene, er ikke fundet optimal, da den så vil ligge i vejen for en senere evt. udvidelse af staldene. Der er også redegjort for o-alternativet, hvor der ikke sker en udvidelse af ejendommen. Dette vil formodentlig føre til, at områdets nuværende produktion fortsætter med ringere miljøteknologiske løsninger til følge.

2 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

Figur 1 viser en oversigtsplan med angivelse af anlæggenes placering i forhold til omgivelserne.

Figur 1. Angivelse af anlæggenes placering i forhold til omgivelserne

2.1 Planmæssige forhold

Ifølge regionplanen for Sønderjyllands Amt 2005-2016 ligger ejendommens bygninger indenfor udpegningen af kystnærhedszonen, værdifulde kystlandskaber og uforstyrrede landskaber, samt en skovbyggelinie. Ejendommens jorder indeholder områder med udpegninger med almindelige drikkevandsinteresser, lavbundsarealer med okkerklassificering I, samt engarealer og vandhuller, der er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens (NBL) § 3. Jorderne afvander til området Hartsø og videre ud i Lillebælt. Hartsø er udpeget som særlig forureningsfølsom sø, med en basismålsætning om at rumme et naturligt og alsidigt dyre- og planteliv. Se desuden arealdelen af godkendelsen.

I henhold til den gældende Kommuneplan for Sønderborg Området 2005-2017, Sydals området, ligger ejendommen med produktionsbygninger i delområde KE-L1. Området er et jordbrugsområde beliggende i landzone, uden planer om ændring af denne status.

I henhold til spildevandsplanen for Sydals Kommune 2001-2005 ligger ejendommen udenfor kloakeret område. Ejendommen ligger i et område i det åbne land.

Sanitært spildevand afledes til eget spildevandssystem, som er et Mini-Rens system godkendt af Sønderborg Kommune. Herefter ledes det sammen med regnvand samt tagvand, og afledes til det rørlagte vandløb nr. 7 Kegsnæs, fortsætter via vandløb nr. 8, nr. 5, nr. 13 igennem Hartsø og videre til udløb i Lillebælt. Forløbet fra vandløb nr. 8 og til udløb er overvejende i åbent vandløb. De åbne vandløb er målsat som "Karpfiskevand", Hartsø er målsat til at rumme et "Naturligt og alsidigt dyre- og planteliv". Procesvand ledes i gyllebeholder.

Ejendommen forsynes med vand fra Kegsnæs Vandværk.

2.2 Generelle afstande og dispensation

Husdyrbruget er placeret i landzone, med ca. 112 meter til nærmeste nabobeboelse, der ligger vest for de eksisterende staldbygninger. 234 meter vest for eksisterende staldbygninger findes den nærmeste nabo uden landbrugspligt på adressen Grønmark 10. Nærmeste område, som er udlagt til boligområde (samlet bebyggelse) er Sønderby der er beliggende ca. 730 meter syd for ejendommens anlæg. Ligeledes er der 730 meter til nærmeste byzone, Sønderby. Afstanden til forbudzoner fremgår af tabel 1 og nærmeste bebyggelse, samlet bebyggelse og byzone er udpeget i figur 1.

Tabel 1: Forbudzoner (målt fra nærmeste stald eller lager, hvor der sker ændringer)

NÆRMESTE...	AFSTAND	BESKRIVELSE
Nabobeboelse på ejendom med landbrugspligt	112 m	Mod vest
Nabobeboelse på ejendom uden landbrugspligt	234 m	Mod vest
Naboskel	4 m	Mod vest (ajlebeholder 450 m ³)
Samlet bebyggelse i landzone	730 m	Mod syd, Sønderby
Byzone	730 m	Mod syd, Sønderby
Sommerhusområde	990 m	Mod syd
Fælles vandindvindingsanlæg	1150 m	Mod syd
Enkelt vandindvindingsanlæg	850 m	Mod nord
Åbent vandløb	250 m	Mod syd
Dræn, se dispensation	Ca. 3 m,	Tagvand ledes i dræn, der løber i brønd/bassin der etableres ved nordøstlige ende af ny staldbygning og videre i drænledning mod øst, jf. tegning.
Sø	257 m	Mod syd
Privat vej	>15 m	Der er mere end 15 meter til privat vej
Offentlig vej	15 m	15 meter fra eksisterende stald 15 meter fra ny gyllebeholder

		140 meter fra ny staldbygning
Levnedsvirksomhed	? m	Ingen indenfor 200 meter
Beboelse på samme ejendom	Ca. 18 m	Aftægtslejlighed i modsatte ende af stuehus
Stuehus	137 m	137 meter til ny staldbygning 5 meter til eksisterende staldbygning
Naboskel, se dispensation	1,5 m	Til skel mod vest fra ensilage-plansilo
	15 m	Til skel mod nord fra 2 stalde

Dispensation

I forbindelse med ansøgning om miljøgodkendelse er der søgt dispensation til opførelse af hhv. plansilo, foderlade, og to staldbygninger nærmere end 30 meter fra skel. Ansøgers begrundelse for ansøgning om dispensation ses herunder.

I det følgende beskrives bygning nr. 16, plansilo, og nr. 17, foderlade, til opbevaring af foder.

Nogle af ejendommens eksisterende ældre bygninger og anlæg ligger tæt på skel mod vest. Således ligger maskinhus, møddingplads og ajlebeholder 0- 5 m fra skel. Sønderborg Kommune har i 2005 givet dispensation til opførelse af en ensilage-plansilo 3 m fra naboskel vest for ejendommen.

I forlængelse af den eksisterende plansilo ønskes opført yderligere et plansiloanlæg og en foderlade. Disse to bygninger ønskes placeret med nærmeste hjørne 1,5 m fra naboskel.

Anvendelsen af bygningerne er følgende:

Ny plansilo, der placeres nord for og umiddelbart i forlængelse af eksisterende plansilo skal indeholde grovfoder/ensilage, som bliver overdækket af plastik. Bygningshøjde er 2,5 meter. Ensilagesaft og regnvand, der falder på ensilagepladsen, løber via en brønd til en pumpebrønd med automatisk pumpestart. Herfra pumpes det ind i staldens gyllesystem. Regnvand fra ensilagepladserne er indregnet i kapacitetsberegningen.

Foderladen, som placeres nord for ovennævnte ny plansilo skal anvendes til korn, kraftfoder, halm og hø. Det er ikke planlagt, at foderladen skal indeholde ensilage. Bygningshøjde er 8,5 meter ved kip og højde på ca. 4 meter ud mod skel. Tagvandet skal ledes i overfladevandsystemet.

Baggrunden for den ønskede placering er, at ansøger kan opretholde en minimal afstand mellem de enkelte fodermidler, der skal blandes i fodervognen. Herved spares meget tid og transport intern på ejendommen i forhold til en alternativ placering øst for staldene. Det daglige energiforbrug vil øges væsentligt ved en alternativ placering. Ligeledes vil en placering øst for bygningerne være til stor gene ved en senere udvidelse af staldbygningerne, der skal placeres så tæt på malkecenter som muligt. Et andet alternativ kunne være at placere bygningerne syd for vejen Grønmark. Her vil de dog være synlige på lang afstand, da terrænet der er højere end ved den ønskede placering.

Ansøger vurderer også, at den ønskede placering vil give en harmonisk placering af bygningerne på ejendommen. Ansøger vurderer også, at bygningerne ikke vil være til gene for ejeren af naboarealet.

I det følgende beskrives bygninger nr. 6 og 7, løsdriftstalde.

Baggrunden for at søge dispensation til at opføre staldbygninger nr. 6 og 7 med nærmeste hjørne 15 meter fra naboskel mod nord er, at ansøger hermed kan få to stalde af samme størrelse. Staldene kan samtidig få en mellemgang over til en malkecentral, som bliver placeret ud for midten af bygningerne 6 og 7. Bygningerne nr. 6 og 7 skal indeholde malkekøer, som skal malkes i bygningen nr. 18, benævnt malkecentral. Da stald nr. 6 og 7 er opdelt med et hold af køer i hver ende, er det en væsentlig fordel, at overgangen placeres så tæt på midten som muligt. Samtidig er det ønskeligt, at de to mellemgange ind i malkecentralen er placeret i samme niveau af bygningen med malkecentral.

Ved at anvende en alternativ løsning, hvor stald nr. 6 afkortes med 15 meter og stald nr. 7 forlænges med 15 meter og samtidig flyttes 15 meter mod syd, vil der blive væsentlig forskel i holdstørrelsen i de 4 hold køer i de to stalde, og dette er til stor gene i den daglige drift. Bygningshøjde er 8,5 meter til kip og en højde på ca. 4 meter i siden nærmest ud mod skel. Tagvandet skal ledes i overfladevandsystemet.

Naboarealet op til de to stalde er hhv. skov og agerjord, og ansøger vurderer ikke, at staldene vil være til gene for driften af agerjorden eller skoven. Staldbygningerne kommer til at ligge lidt skrå ud fra naboskellet, og derfor er det kun en mindre del af bygningerne, der ligger helt tæt på med en afstand på kun 15 meter. Ejere af naboarealerne har ikke beboelse tæt på skel op til staldbygningerne, og ansøger vurderer derfor, at det ikke generer med støj eller lignende, eller påvirker deres udsigt, ved den ønskede bebyggelse.

Miljømyndighedens vurdering

Stalde og ensilageopbevaringsanlæg

Ifølge Husdyrlovens § 8 må bl. a. stalde og ensilageopbevaringsanlæg ikke etableres inden for en afstand af 30 m til naboskel. Stalde og ensilageopbevaringsanlæg må heller ikke etableres inden for en afstand af 15 m til vandløb (herunder dræn) og søer. Hvor overholdelse af de nævnte afstandskrav ikke er mulig for husdyrbrug, kan kommunalbestyrelsen dispensere herfra og fastsætte vilkår til indretning og drift, jf. lovens § 9 stk. 3. Kommunalbestyrelsen fastsætter vilkår om indretning og drift i forbindelse med en § 12 godkendelse, som sikrer, at der ikke opstår forurening eller væsentlige gener.

Forholdet omkring afstande til skel har været i nabohøring.

Stalde

Ønsket om at etablere to stalde 15 m fra naboskel har været i høring hos ejerne af nabogrundene - matrikel 81 Hjortholm, Kegnæs – tilhørende ejendommen Præstegårdsvej 5, 6470 Sydals, Kegnæs Menighedsråd, v. formand Jens Bladt, Nørre Landevej 51, 6470 Sydals, samt matrikel nr. 243 Hjortholm, Kegnæs, tilhørende Paul Mogensen, Vesterkobbel 11, Kegnæs, 6470 Sydals. Der er ikke kommet indvendinger ved høringen.

Der ligger ingen bygninger indenfor en afstand af mindst 250 m nord for skellene. Det vurderes, at naboernes skovdrift og markdrift vil kunne foregå uhindret af staldene. Der stilles bl.a. vilkår om, at arealerne omkring bygningerne skal holdes ryddelige og fri for affald, gødning m.v. samt foderrester. Sønderborg Kommune vurderer, at den ønskede placering af de to staldbygninger ikke vil påføre ejerne af hhv. matrikel 81 og matrikel nr. 243 Hjortholm, Kegnæs, nogen væsentlig gene eller forurening, med de stillede vilkår. Sønderborg Kommune kan derfor give dispensation til opførelse af de to stalde.

Ensilageopbevaringsanlæg

Ønsket om at etablere et ensilageopbevaringsanlæg 1,5 m fra naboskel mod vest har været i høring hos ejeren af nabogrundene - matrikel nr. 94, Sønderby Kegnæs - Jes Iversen, Grønmark 6, 6470 Sydals. Jes Iversen er ikke kommet med indvendinger.

Sønderborg Kommune finder, at den ønskede placering af ensilage-plansiloen er den mest hensigtsmæssige og energibesparende i forhold til intern transport, ligesom den visuelt vil falde ind i landskabet. Naboens bolig ligger ca. 130 m SØ for plansiloen. Kommunen vurderer, at den valgte placering af plansiloen ikke vil påføre ejeren af matrikel nr. 94, Sønderby Kegnæs, nogen væsentlig gene eller forurening. Der vil blive stillet vilkår om at sikre ensilagesaft og regnvand fra plansiloen således, at det ikke kan løbe i rørledninger og brønde til overfladevandssystemet og dermed forurene dette. Sønderborg Kommune kan derfor give dispensation til opførelse af ensilage-plansiloen.

Vandløb, herunder dræn

Under ansøgningens behandling er det blevet fastslået, at der ligger et offentligt, rørlagt vandløb tværs over ejendommen, matrikel nr. 25, Sønderby, Kegnæs. Rørledningen ligger med retning øst – vest. Den offentlige del af rørledningen starter ifølge vandløbsregulativet under den i 2008 opførte – ikke godkendte – staldbygning. Den planlagte bygning 18 med malkecentral vil komme til at ligge over rørledningen. Strækningen opstrøms mod matr. nr. 94 Sønderby, Kegnæs er en privat rørledning. Se bilag 4 med bygninger og rørledninger.

Ejer oplyser ved en besigtigelse den 26. oktober 2009, at han i forbindelse med opførelsen af stalden i 2008 har omlagt rørledningen. De nye rør er tætte 30 cm plastrør. Denne rørledning modtager også tagvand fra stalden fra 2008 samt fra halvdelen af stalden fra 2005. Det nye forløb starter 15 m inde på matr. nr. 94, Sønderby, Kegnæs, hvor et eksisterende dræn er tilsluttet. Herfra løber det mod øst, under skel (mellem matr. nr. 94 og 25, Sønderby, Kegnæs), mellem ensilage-plansiloen fra 2005 og ensilage-pladsen fra 2008, frem mod stalden fra 2008. Herfra føres ledningen mod nord, parallelt med stalden ca. 3 m fra denne. Ved gavlen af stalden føres ledningen igen mod øst, til en brønd ved nordøstlige hjørne, og videre 15 m mod øst, hvor den nye ledning er sluttet til de eksisterende rør. Herfra fortsætter forløbet i eksisterende 25 cm rørledning frem til en brønd i skellet mod øst (mellem matr. nr. 25 og 514, Sønderby, Kegnæs). Fra brønden fortsætter forløbet i en eksisterende 40 cm rørledning. Den eksisterende 25 cm rørledning og 40 cm rørledning er del af det offentlige vandløb nr. 7 Kegnæs.

Ejer fortæller, at det er meningen – når han bygger den nye stald 6 i forlængelse af den i 2008 opførte stald - at føre rørledningen videre mod nord, omkring gavlen af stald 6, og videre til et planlagt regnvandsbassin. Regnvandsbassinet skal have afløb til en eksisterende 25 cm rørledning, som også har afløb til den eksisterende brønd i skellet mellem matr. nr. 25 og 514, Sønderby, Kegnæs. Denne rørledning er en del af det offentlige vandløb nr. 6 Kegnæs.

Sønderborg Kommune er vandløbsmyndighed. Sønderborg Kommune, Afdeling Natur, oplyser, at der skal foretages en reguleringssag af forholdet vedrørende det offentlige vandløb, ligesom det skal sikres, at oplandet på matr. nr. 94, Sønderby, Kegnæs, kan sikres frit afløb for overfladevand og drænvand. Reguleringssagen skal forelægges hurtigst muligt og senest inden udgangen af 2010. Afdeling Natur ønsker herefter at nedklassificere det offentlige vandløb nr. 7 på strækningen inde på matr. nr. 25 Sønderby, Kegnæs, til privat vandløb.

For at sikre, at der ikke kan ske et overløb af ensilagesaft eller andet forurennet vand, stiller Miljømyndigheden vilkår om, at der skal etableres en tæt kant med højde på 15 cm på kanten af ensilagepladsen fra 2008. Ejer skal endvidere dokumentere, at pumpe og pumpeledning, som skal pumpe ensilagesaft og regnvand, der falder på ensilagepladserne fra både 2005 og 2008, er tilstrækkelig dimensioneret til at kunne afilede 140 l/s/ha til gyllesystemet eller anden spildevandsbeholder. Der stilles også vilkår om, at rørledninger, hvortil der ledes tagvand, inden 1 år skal føres til regnvandsbassin, hvor der skal etableres mulighed for spærring af afløbet, ifald der sker uheld med forurennet vand. Gamle rørledninger, som ikke længere er i funktion, skal afproppes.

Foderlade

Ifølge Byggeloven må en foderlade ikke opføres nærmere en 5 m fra naboskel. Idet bygningen kan rumme en mængde af brandfarligt foder på 1000 m³ eller derover, skal afstanden til skel være 10 m. Sønderborg Kommune er byggemyndighed. Afdeling BYG oplyser, at den ønskede afstand på 1,5 m fra naboskel kan tilgodeses ved, at der tinglyses et byggeteknisk skel 10 m fra foderladen, inde på naboens grund. Ejeren af nabogrunden - matrikel nr. 94, Sønderby Kegnæs - Jes Iversen, Grønmark 6, 6470 Sydals, er blevet bedt om en udtalelse til det byggetekniske skel. Jes Iversen er ikke kommet med indvendinger. Afdeling BYG vil foretage den nødvendige sagsbehandling omkring tinglysningen, når der søges om byggetilladelse til foderladen.

Samlet vurdering

Alle afstandskrav til vandforsyning, veje m.v. i henhold til § 8 i Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, er overholdt. Dog med undtagelse af afstand til naboskel, hvor der er givet dispensation til opførelse af bygninger nærmere end 30 m fra skel, samt fra vandløb (herunder dræn) nærmere end 15 m fra vandløb (herunder dræn), hvor der kan gives dispensation på vilkår om sikring mod forurening fra ensilagesaft mv. og staldbygninger.

Sønderborg Kommune vurderer, at med de omtalte vilkår kan husdyrbruget drives uden at medføre gener eller forurening.

2.3 Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.

Skovbyggelinje

Ejendommens eksisterende og nye bygninger er placeret indenfor skovbyggelinje.

Vejbyggelinje

Nærmeste vejbyggelinje ligger umiddelbart syd for ejendommen, og afstandskrav for nye planlagte bygninger er overholdt.

Kystnærhedszonen

Ejendommen er beliggende indenfor for kystnærhedszonen. Se afsnit 2.4.

Strandbeskyttelseslinje

Ejendommen ligger udenfor strandbeskyttelseslinjen.

Klitfredningslinje

Ejendommen ligger udenfor klitfredningslinjen.

Sø- og åbeskyttelseslinje

Ejendommens bygninger er ikke berørt af sø- og åbeskyttelseslinje.

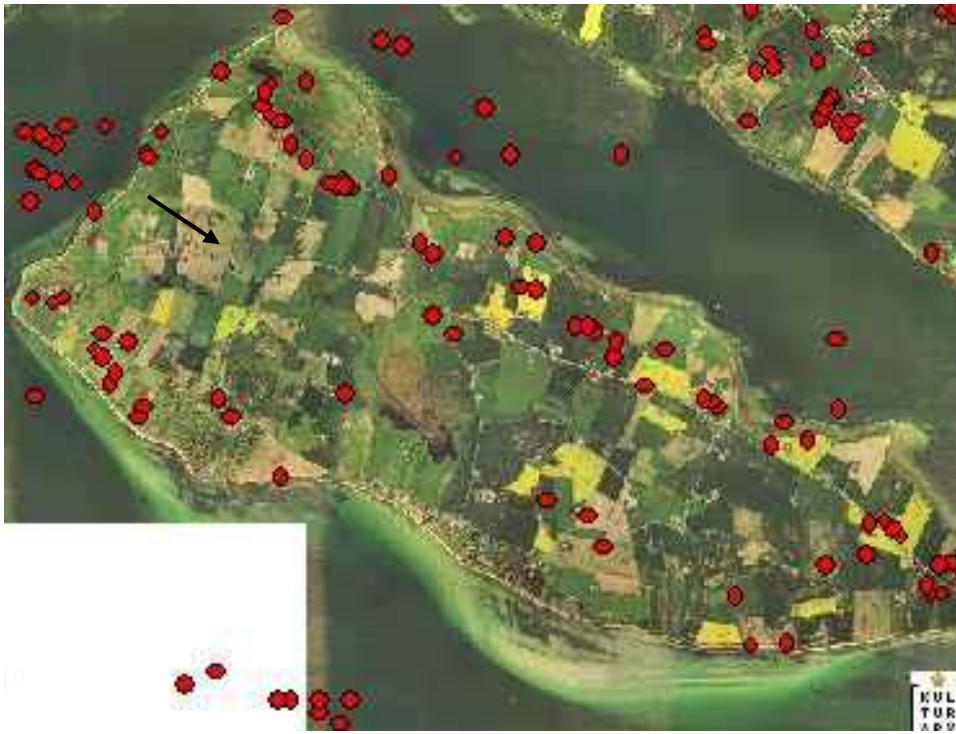
Kirkebeskyttelseslinje

Ejendommens bygninger er ikke berørt af kirkebyggelinje.

Fortidsmindebeskyttelseslinje

Der findes fortidsminder på markarealerne, der dyrkes. Der tages hensyn til fortidsminderne ved markarbejdet ud fra den gældende lovgivning med en 2 meters dyrkningsfri zone. Ejendommens bygninger, både eksisterende eller planlagte, ligger udenfor fortidsmindebeskyttelseslinje. I figur 2, der er fra Kulturarvsstyrelsens hjemmeside med oplysninger om fortidsminder, og det ses at området omkring ejendommens bygninger ikke indeholder registrerede fortidsminder.

Figur 2: Fortidsminder

Beskyttede sten- og jorddiger

Der er ingen beskyttede sten- og jorddiger, der hvor der opføres bygninger. Der er et beskyttet jorddige på arealer, der ligger vest for de nye bygninger.

Beskyttede naturarealer (§ 3)

På ejendommen er der naturområder, som er beskyttet efter NBL § 3, og som består af engarealer. Arealerne dyrkes uændret og tilføres gylle som hidtil, hvorved der ikke ændres i den hidtidige dyrkningspraksis. Den primære drift af disse arealer er afgræsning og slæt af græs. Under arealbeskrivelse er beskrevet forhold omkring harmoni for disse arealer.

På engareal forpagtet af Nicoline Fogt er der et beskyttet vandhul, ligesom der er 2 beskyttede vandhuller på arealerne forpagtet af hhv. Kaj Verner Møller og Paul Mogensen. Til beskyttede vandløb og søer holdes der 2 meter sprøjte- og gødningsfri bræmmer.

Se kommunens samlede vurdering efter næste afsnit.

2.4 Placering i landskabet

Bygningerne nr. 4 og nr. 16 hhv. forlængelse af eksisterende staldbygning og forlængelse af eksisterende plansilo, er opført før der er givet miljøgodkendelse til udvidelsen på ejendommen, og ansøger ønsker således en lovliggørelse af de allerede opførte bygninger. Disse to bygninger er i ansøgningen benævnt, som planlagte, ligesom de øvrige bygninger, der ønskes etableret i forbindelse med udvidelsen.

Alle de planlagte bygninger etableres i umiddelbar tilknytning til det eksisterende, og vil ikke være særlig synlige fra vejen. Der foretages supplerende beplantning mellem gyllebeholdere og vejen Grønmark, herudover skal de eksisterende hegn mod vest og øst bevares. Bygningerne ligger stort set i samme niveau som vejen, når de ses på fra øst. Mod nord er der der hegn og skov imellem bygninger og naboer.

Bygningsmæssigt er der tale om en forlængelse af den eksisterende sengestald, samt yderligere to staldbygninger til hhv. malkecentral og en stald til malkekøer. Hertil kommer opførelse

af ny gyllebeholder, plansiloanlæg og foderlade. Byggeriet vil blive opført i samme materialer, bygningshøjde og niveau som det eksisterende staldsystem.

Det udvidede produktionsanlæg på ejendommen Grønmark 2 er beliggende i det åbne land ca. 730 m. nord for Sønderby, som er den nærmeste landsby i området.

Ejendommen ligger i et område, der er udpeget som landskabelige interesseområder i regionplanen. I landskabelige interesseområder tillægges landskabelige værdier særlig stor vægt, og kommunen vil arbejde for, at landskabets karakteristika ikke påvirkes unødvendigt.

Naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser

Ejendommens bygninger ligger indenfor skovbyggelinjen. Men ellers ligger bygninger ikke i udpegede områder med særlige naturbeskyttelsesinteresser. Se figur 3.

Natura 2000

Nærmeste natura 2000 område er et EF fuglebeskyttelsesområde ved Flensborg Fjord og Nybøl Nor, som ligger ca. 9100 m vest for anlægget.

Områder med landskabelig værdi

Ejendommen ligger i område der er udpeget som Værdifulde Kystlandskaber jf. Sønderjyllands Amts regionplan 2005.

Uforstyrrede landskaber

Der er udpeget område med Uforstyrrede landskaber omkring ejendommen.

Områder med særlig geologisk værdi

Ejendommen ligger ikke i område, der er udpeget som "Skovrejsning uønsket" pga. særlige geologiske interesser.

Rekreative interesseområder

Der er ikke udpeget særlige rekreative interesseområder omkring ejendommen.

Værdifulde kulturmiljøer og bevaringsværdige landsbyer

Der er ikke udpeget værdifulde kulturmiljøer eller bevaringsværdige landsbyer omkring ejendommen.

Kirkeomgivelser

Ejendommens bygninger ligger udenfor Kirkeomgivelser. Grænsen for kirkeomgivelser ligger umiddelbart syd for vejen Grønmark.

Kystnærhedszonen

Ejendommen ligger indenfor Værdifulde Kystlandskaber, men dog helt i yderkanten og således at ca. 1/3 af de nye bygninger ligger udenfor denne udpegning.

Lavbundsarealer inkl. evt. okkerklassificering

En del af ejendommens arealer ligger indenfor Lavbundsarealer ifølge Sønderjyllands regionplan 2005. De anvendes til afgræsning og slæt af græs.

Skovrejsningsområder

Ejendommen og arealerne ligger ikke i skovrejsningsområde.

Miljømyndighedens vurdering

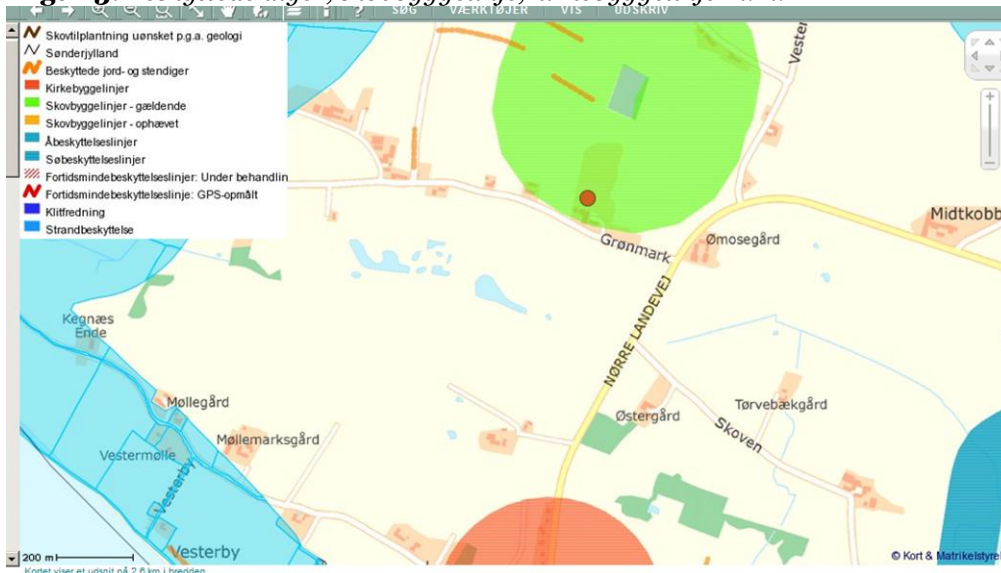
Beskyttede jord- eller stendiger

Der er generelt mange sten- og jorddiger i området. Disse er hovedsageligt placeret i markskel og langs kanten af skove og lysåbne naturområder. Der er dog ikke nogen diger i umiddelbar nærhed af bygninger – det nærmeste dige ligger i et markskel ca. 32 m meter nordvest for den planlagte foderladebygning og berøres ikke af udvidelsen.

Skovbyggelinien

Der må normalt ikke opføres nybygninger indenfor en afstand af 300 m fra skovkanten, men bygninger, som er nødvendige for et eksisterende landbrugserhverv, er undtaget, jf. NBL § 17. Alle de planlagte bygninger har landbrugsmæssig funktion og er en nødvendighed for at gennemføre den samlede udvidelse af produktionen. Således vurderer Sønderborg Kommune, at byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt, hvorved der kan gives tilladelse til opførelse af de planlagte bygninger indenfor skovbyggelinjen, i henhold til NBL § 17 stk. 2, se figur 3.

Figur 3: Beskyttede diger, skovbyggelinje, kirkebyggelinje m.m.

Fredskov

Skovområdet på naboarealet nord for det planlagte byggeri er fredskov. Det medfører ikke skærpede restriktioner udenfor skovkanten, jf. oplysning fra Skov- og Naturstyrelsen, Gråsten Skovdistrikt.

Kystnærhedszonen og Værdifuldt kystlandskab

Som udgangspunkt skal områderne friholdes for yderligere bebyggelse. Umiddelbart vil man ikke kunne se byggeriet fra kysten. Nybyggeri er nødvendigt for landbruget og ligger i tilknytning til eksisterende byggeri, og kan derfor tillades. Se figur 3.

Uforstyrrede landskaber

Den almindelige landbrugsdrift indenfor området kan som hovedregel fortsættes, og der kan således stadig opføres erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri.

Fredede områder

Der findes et fredet område omkring kirken i Sønderby. Mark 22 ligger delvis i dette fredede område. Den nuværende drift med korn og grovfoderafgrøder vurderes dog at kunne fortsætte uden det påvirker grundlaget for fredningen.

Kulturmiljøområde

Inden for en afstand af 500 meter fra ejendommen ligger ingen fortidsminder.

Beskyttet naturområder (§ 3 områder)

Der ligger inden for en afstand af 1000 meter fra ejendommen en mindre sø, som er beskyttet efter naturbeskyttelsesloven.

Øvrige forhold

Husdyrbrugets projekterede anlæg ligger udenfor fredninger, strand- klit-, sø- å- og fortidsmindebeskyttelseslinjer.

Ejendommen fremtræder som en samlet enhed i landskabet, idet alle bygninger er opført i tilknytning til hinanden og således udgør hovedparten af ejendommens bebyggelses- og færdselsarealer en hensigtsmæssig helhed. Ejendommen ligger op til vejen Grønmark, som er en offentlig vej. I forbindelse med besætningsudvidelsen opføres flere stalde og foderanlæg nord, vest og øst for de eksisterende stalde og en gyllebeholder i forbindelse med den eksisterende gyllebeholder. For at nybygninger og gyllebeholder ikke skal fremstå dominerende i landskabet, stilles der vilkår om, at eksisterende hegn skal bevares, og at der omkring den nye gyllebeholder skal plantes en afskærmende beplantning. Den nye gyllebeholder vil blive opført i tilknytning til eksisterende byggeri, således kun 20 meter fra stuehus. Der stilles tillige vilkår om, at gyllebeholdere skal fjernes, når de ikke længere er nødvendige for driften.

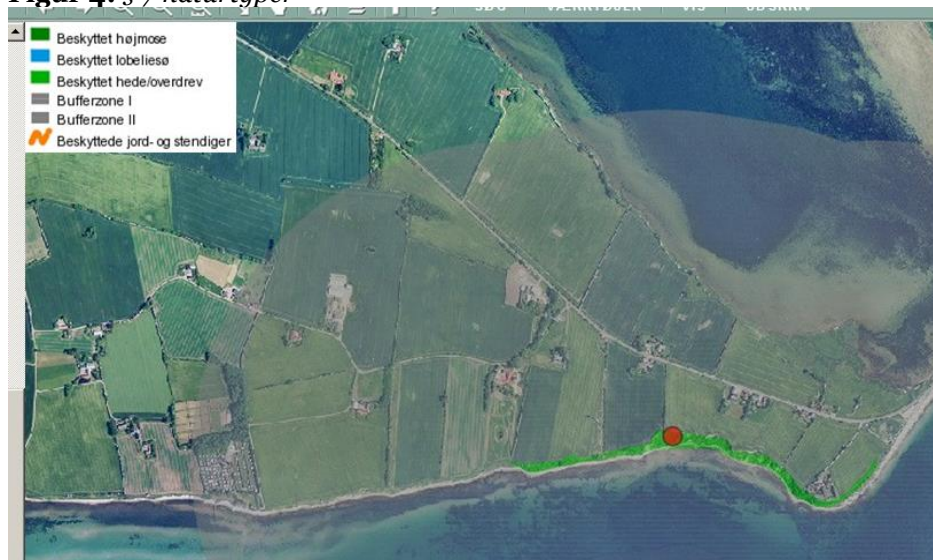
Kommunen vurderer, at udvidelsen ikke vil forringe de landskabelige-, kulturhistoriske-, naturmæssige-, geologiske- eller rekreative værdier i området.

2.5 § 7-områder

Arealer udpeget jf. § 7 i lov om godkendelse af husdyrbrug

Nærmeste § 7 naturareal er nogle overdrevarsarealer, der ligger ca. 5,7 km væk mod øst ved Kegnæs Høj og fremgår af figur 4

Figur 4: § 7 naturtyper

Miljømyndighedens vurdering

Husdyrbrugsloven definerer en række kvælstoffølsomme naturtyper – § 7 naturtyper – som er omfattet af bufferzone I (0-300 m) og II (300-1000 m). Ejendommen med stalde og opbevaringsanlæg er beliggende ca. 5,7 km fra nærmeste § 7 naturtype, og dermed beliggende udenfor bufferzone I/II. Vedrørende eventuelt påvirkning på § 7-områder henvises også til kapitel 5.

Sønderborg Kommune vurderer, at der ikke sker en væsentlig miljøbelastning af § 7 områder, der ligger i nærhed af ejendommen. Læs mere i afsnit 5.1 om ammoniak og natur.

3 Husdyrhold, staldanlæg og drift

3.1 Bygninger

Ejendommens bebyggede erhvervsareal er på ansøgningstidspunktet ifølge BBR opgjort til 5328 m² inkl. plansiloanlæg. Regnvand fra plansilo og befæstede arealer ledes i gyllebeholder og indgår i kapacitetsberegningerne for opbevaring af husdyrgødning.

Bilag 2, 3 og 4 viser tegninger over den samlede virksomhed.

Oplysninger om bygningernes grundplan, bygningshøjde, taghældninger, bygningsmaterialer og farver, afskærmende beplantning, bebyggelsens fremtidige anvendelse, belysningsforhold m.v. fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Bygninger

Nr. **	Bygning	Grundplan	Bygningshøjde	Taghældning	Bygningsmaterialer /farver	Ændringer/anvendelse
1 (1.1.1.)	Gammel Kostald, Bindestald *	500 m ²	12 m	45°	Gule sten og eternittag	Opdræt, over 6 mdr.
2 (1.1.2.)	Gammel Kostald, Dybstr. *	160 m ²	5 m	35°	Gule sten og eternittag	Opdræt, under 6 mdr.
3 (1.1.3.) (1.1.4.)	Løsdriftsstald m. sengebåse * Samt få kalvehytter på betonareal	2510 m ²	8,5 m	20°	Betonelementer og gardiner i øverste halvdel af sider, eternittage. Grønne stålplader i gavle og elementer af beton.	Opdræt, over 6 mdr. samt få opdræt, under 6 mdr.
4 (1.1.5.)	Ny Løsdriftsstald m. sengebåse	1100 m ²	8,5 m	20°	Betonelementer og gardiner i øverste halvdel af sider, eternittage. Grønne stålplader x i gavle og elementer af beton.	Opdræt, over 6 mdr.
5 (1.1.7.)	Ny ungdyrstald m. dybstr.	800 m ²	8,5 m	20°	Betonelementer og gardiner i øverste halvdel af sider, eternittage. Grønne stålplader x i gavle og elementer af beton.	Opdræt, under 6 mdr.
6 (1.1.6.)	Ny Løsdriftsstald m. sengebåse	2500 m ²	8,5 m	20°	Betonelementer og gardiner i øverste halvdel af sider, eternittage. Grønne stålplader x i gavle og elementer af beton.	Malkekvæg
7 (1.1.8.)	Ny Løsdriftsstald m. sengebåse	2700 m ²	8,5 m	20°	Betonelementer og gardiner i øverste halvdel af sider, eternittage. Grønne stålplader i gavle og elementer af beton.	Malkekvæg
8 (1.1.10.)	Stor gyllebeholder *	3500 m ³	3 meter over jorden	°	Betonelementer	Opbevaring husdyrgødning (beholder 5 meter dyb, diameter ca. 29,6 m)
9	Ny gyllebeholder	3500 m ³	3 meter over jor-	°	Betonelementer	Opbevaring husdyrgødning (beholder 5 meter

(1.1.12.)			den			dyb, diameter ca. 29,6 m)
10 (1.1.13.)	Lille gyllebeholder *	450 m ³	3 meter over jorden	o	Overdækket og af betonelementer	Opbevaring husdyrgødning (beholder 3 meter dyb, diameter ca. 12 m)
11 (1.1.14.)	Møddingsplads *	450 m ²			Beton	Opbevaring husdyrgødning
12 (--)	Maskinhus/ værksted *	125 m ²	5 m	20°	Stålplader og eternittag	Reparationer af maskiner og opbevaring af olie og dieselolie.
13 (--)	Stuehus *	210 m ²	5 m	20°	Gule sten og eternittag	Beboelse
14 (--)	Ny silotank til mælk	10 m ²	8 m		Stålsilo, ikke højere end bygninger	Mælk
15 (--)	Eksisterende plansilo *	2010 m ²	2,5 m	o	Beton i bund og sider	Ensilageopbevaring
16 (--)	Ny plansilo	2000 m ²	2,5 m	o	Beton i sider og asfalt i bund	Ensilageopbevaring
17 (--)	Ny foderlade	1550 m ²	8,5 m	25°	Stålplader i sider og med eternittag	Opbevaring af kraftfoder, div. Sækkevarer, strømateriale og halm
18 (1.1.9.)	Ny malkecentral og separations- afsnit	4800 m ²	8,5 m	20°	Betonelementer og gardiner i øverste halvdel af sider, eternittage. Grønne stålplader i gavlen og elementer af beton.	Malkekveg og goldkøer på dybstr. og ny malkecentral

* Grundplan og bygningshøjde er uændret med mindre andet er nævnt

** "nr." i parentes svarer til nr. i www.Husdyrgodkendelse.dk. Når der er angivet (--) indeholder bygningen ikke dyr eller husdyrgødning.

Ansøger har yderligere to ejendomme, der ligger Skoven 2 og Nr. Landevej 65. Husdyrholdet på Nr. Landevej 65 er ca. 30 DE i Kvæg. På Skoven 2 er der ingen husdyrhold, kun en gyllebeholder, der anvendes som lager i forbindelse med produktionen på Grønmark 2.

Udvidelsen sker i eksisterende og nye bygninger. Det ansøgte kræver bygningsmæssige udvidelser og ændringer. I ovenstående tabel 2 er ny bygninger betegnet med "Ny". Der opføres således nye staldafsnit til ungdyr og malkekøer, malkecentral, plansiloanlæg, foderlade og gyllebeholder. Nye bygninger opføres i samme materialer og farvevalg som eksisterende byggeri.

Der ønskes at udvide ved brug af egne dyr, og derfor er der en lang tidsramme på 2 + 3 år for udvidelsen. En udvidelse, der sker ved brug af egne dyr, er afgørende for at opretholde øko-

nomien i produktionen. Samtidig bliver godkendelsen til produktion, og dermed gennemførelsen af projektet, ikke påvirket af svingende priser på indkøbte dyr. Ved at anvende eget opdræt til udvidelsen, kan man opnå løbende forbedringer i arvematerialet i besætningen. Valg af den rigtige genetik i besætningen er af stor betydning for sundheden i besætningen, ligesom det indebærer væsentlige økonomiske fordele.

1. etape bliver forlængelse af eksisterende stald med bygning 4, 5 og 6, samt plansilo til ensilage. Denne etape indeholder staldsektion med fast gulv til opdræt over 6 mdr. og dybstrølesafsniit til opdræt under 6 mdr., samt ny sengestald med spalter og forsuring til malkekøer. 1. etape forventes afsluttet inden 2 år fra tilladelse er givet. Efter etape 1 forventes dyreholdet at være på 500 DE. Etape 1 omfatter opførelse af nr. stald 4, 5 og 6 samt plansilo nr. 16. Anlæg til forsuring af gylle og regnvandsbassin skal også etableres under 1. etape.

2. etape bliver opførelse af stald nr. 7 og 18, som også indeholder ny malkecentral samt foderlade nr. 17. Hertil kommer etablering af ny gyllebeholder nr. 9 og silotank til mælk nr. 14. 2. etape forventes at være afsluttet 5 år efter godkendelsen er givet, og her vil besætningen være på det ansøgte niveau på 749 DE. Den henvises til bilag 2, bygningsoversigt.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at udvidelsen kan forløbe over en periode på 2+3 år fra tilladelsen er givet. Kommunen tilgodeser herved ansøgers ønske om at anvende eget opdræt til udvidelsen af besætningen.

For at minimere risiko for forurening fra tagvand fra den i 2008 opførte stald og uheld med ensilagevand fra den i 2008 opførte ensilageplads, stilles der vilkår om, at regnvandsbassinet skal etableres snarest muligt og inden udløbet af 2010. Ligeledes skal en brønd ud for pumpeledningerne til ensilagevand sløjfes, så rørledningen bliver helt tæt på stedet. Der stilles vilkår om, at der ikke må anvendes blanke eller reflekterende materialer.

3.2 Husdyrhold og staldindretning

Landbruget drives som et konventionelt landbrug.

Ejendommens årlige dyrehold/produktion omregnet til DE udgør før og efter udvidelsen (i h.t. omregningsfaktor i bilag 1 til bekendtgørelse nr. 1695 af 19/12/2006, Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.)

Tabel 3: Dyreholdets størrelse

Dyrehold og staldtype for ansøgt drift	Stald afsnit nr.	Vægt-/aldersgrænser	Årsdyr Før	Årsdyr Efter	DE Før	DE Efter
Opdræt 6-28 mdr. * Bindestald m grebn.	1.1.1.	6-28 mdr.	76	20	29,23	7,69
Opdræt 0-6 mdr. * Dybstr.	1.1.2.	1-6 mdr.	27	27	5,7	5,7
Malkekøer t. race Sengestald m. fast gulv	1.1.3		165	0	194,12	0
Opdræt 6-28 mdr. * Sengestald m. fast gulv	1.1.3.	6-28 mdr.	50	200	19,23	76,92
Opdræt 0-6 mdr. * Dybstr.	1.1.4.	0-1 mdr.	6	17	1,04	2,94
Opdræt 6-28 mdr. * Sengestald m. fast gulv	1.1.5.	6-28 mdr.	0	141	0	54,23
Malkekøer t. race ** Sengestald m. spaltegulv	1.1.6.		0	225	0	264,71

Opdræt 0-6 mdr. * Dybstr.	1.1.7.	1-6 mdr.	0	103	0	21,71
Malkekøer t. race ** Sengestald m. spaltegulv	1.1.8.		0	225	0	264,71
Malkekøer t. race Dybstr. og spalter	1.1.9.		0	43	0	50,59
Dyreenheder i alt					249,32	749,24

* indeholder afgræsning, og i www.husdyrgodkendelse.dk er der samlet set for ejendommen samme antal DE i opdræt før og efter udvidelsen som er sat til afgræsning.

** indeholder forsuring af gylle til reduktion af ammoniakfordampning.

De faktorer, der er grundlæggende forudsætninger for Farm-N beregningerne og ammoniakberegningerne er følgende: Efter udvidelsen vil der være staldafsnit, hvor der er spaltegulv. Her etableres forsuring af gyllen under spalterne, samt skrabning ovenpå spalterne.

Staldafsnit hvor der er opdræt i sengestald over 6 mdr. er for den eksisterende stald og for udvidelsen med fast gulv og skraber. I staldafsnit, der ligger i forbindelse med malkecentral er der separationsafsnit, hvor malkekøer går på kombineret dybstrøelse og spalteareal med forsuring. På dette spaltegulv etableres der skrabeanlæg med lav skrabefrekvens, fordi mange af køerne i denne sektion er dårligt gående, og en skraber vil virke meget belastende på dyr, der kræver særlig pleje.

Opdrættet er på græs før og efter udvidelsen med samme antal DE ude på græs. Det skyldes at oplysningen indgår i beregningen af ammoniakreduktion. Antallet skal derfor være ens i nudrift og ansøgt drift.

Redegørelse for bedste tilgængelige teknologi for staldindretning

Til malkekvæg er det BAT at have følgende løsning: Præfabrikerede, drænedede gulve med skraber, jf. BAT – Byggeblad 107.04-51. Der er ligeledes et BAT-byggeblad for svovlsyrebehandling af kvæggylle. Referencesystem: Løsdriftstald med sengebåse og spaltegulv i gangarealer. Under spaltegulvet er et ringkanalsystem.

Ansøger oplyser følgende:

Stalde med fast gulv: stald nr. 3 og 4 (1.1.3 og nr. 1.1.5)

Den eksisterende løsdriftstald nr. 3 (1.1.3) har fast gulv, der skrabes hver anden time med en skraber på et linespil. Denne stald skal efter udvidelsen anvendes til opdræt. Dette staldafsnit forlænges med bygning 4 (1.1.5.), så al opdræt kommer til at gå på fast gulv med skraber.

Af hensyn til økonomi, dyrevelfærd og praktisk anvendelse i stalden er valgt den samme gulvtype for hele afdelingen med opdræt. Således kan det nuværende skabersystem anvendes på hele strækningen med opdræt. Dette er en væsentlig billigere løsning i forhold til at etablere to forskellige typer gulv i en sammenhængende stald.

Denne gulvtype har en højere ammoniakfordampning end de bedste gulvtyper (reference systemet). Forlængelsen af dette staldafsnit til ungdyr udgør imidlertid en meget lille andel (7 pct.) af den samlede udvidelse. Den vil således ikke påvirke den samlede fordampning af ammoniak væsentlig. Ved indregning af afgræsning for dette staldafsnit udgør opdrættet i stald nr. 1.1.5. i alt 4,8 pct. af den samlede besætning. Der er indsat 4 mdr. afgræsning for dyrene i dette staldafsnit.

Redegørelse for fravalg:

Forlængelse (1.1.5.) af den eksisterende sengestald med et staldafsnit med fast gulv er valgt, fordi der med denne gulvtype er væsentlige besparelser set i forhold til etablering af et præfabrikeret gulv med dræn og hældning eller spaltegulv med forsuring. Den alternative løsning med præfabrikeret gulv vurderes at give en øget udgift på ca. 350.000. kr. Det er en forholds-

vis dyr løsning, når der i stedet kan foretages kompenserende løsninger i de øvrige staldafsnit.

Den manglende BAT på gulvtypen giver en højere fordampning af ammoniak på 286 kg N i forhold til et præfabrikeret gulv. De angivne værdier er beregnet i www.husdyrgodkendelse.dk. Der er derfor valgt at etablere skrabeanlæg ovenpå spalter og forsøringsanlæg i stald 1.1.6, 1.1.8 og 1.1.9 for at kompensere for den højere ammoniakfordampning fra det faste gulv i stald 1.1.5.

Når ungdyrstalden skal renoveres (om 20-25 år), vil der blive taget højde for hvilke muligheder, der er for at leve op til det, der til den tid er BAT for staldsystemer til ungdyr.

Stalde med spaltegulv: stald nr. 6 og 7 (1.1.6 og nr. 1.1.8)

Der etableres spaltegulv i de to staldafsnit med malkekøer og dermed for hovedparten af besætningen. Der etableres et forsøringsanlæg og skraber på spaltegulv for at opfylde ammoniakreduktionskravet. En væsentlig årsag til at vælge spaltegulvet er køernes bedre trivsel og færre problemer med klovsygdommen Digital Dermatitis.

Sundhed og mindre sygdomme i besætningen er en afgørende faktor for at der er rentabilitet i mælkeproduktionen, fordi dårlig trivsel i besætningen direkte påvirker afregningsprisen for den solgte mælk. Effekten af skraber ovenpå spaltearealerne er indregnet i www.husdyrgodkendelse.dk med en virkningsgrad på 11 pct. Den maksimale virkningsgrad er 20 pct.

Skrabning af spalter giver en reduktion på 297 kg N. De 297 kg N opnås ved at udnytte virkemidlet skaber på spaltegulv med 11 pct. i stald nr. 1.1.6. og 1.1.8. svarende til 7 gange i døgnet, samt 5 pct. i stald nr. 1.1.9. svarende til tre gange i døgnet. Brug af spalteskraber kan dermed kompensere for den manglende opfyldelse af BAT i den i 2008 opførte del af ungdyrstalden.

Skraber som virkemiddel kan indsættes med en effekt på 20 pct. Virkemidlet er sat til en effekt på 11 pct., da der kan spares energi ved, at reducere antallet af skrabninger til det niveau, der er nødvendigt for at opfylde kravet til manglende BAT i ungdyrstalden. Baggrunden for en virkningsgrad på 5 pct. i stald nr. 1.1.9. er i efterfølgende afsnit.

Stalde med kombineret dybstrøelses- og spaltegulv: stald nr. 18 (1.1.9.)

Der etableres et staldafsnit med kombineret dybstrøelse og spalter etableres i stald nr. 18 (1.1.9.). Det er tale om et separationsanlæg i kombination med malkecentral. Her bliver også etableret forsuring og skraber på spaltearealer.

Redegørelse for fravalg:

Køerne i dette staldafsnit har ekstra behov for pleje. Derfor er der dybstrøelse i en del af stalden. Da køerne er dårligt gående i denne stald er der som udgangspunkt etableret skraber med lav skrabefrekvens ovenpå spalterne. Det skyldes, at hyppig skrabning kan forårsage yderligere skader på køerne. Virkemidlet skraber på spaltegulv er i dette staldafsnit sat til 5 pct., svarende til en skrabning tre gange i døgnet. Skrabningen kan eventuelt udføres af en skraberobot.

Dette staldafsnit opfylder ikke kravet til BAT for gulvtyper. Det er dog vurderet som nødvendigt med plejeareal på dybstrøelse for at opnå tilstrækkelig god sundhed i besætningen.

Arealer med dybstrøelse har samlet set en højere fordampning af ammoniak end de bedste gulvtyper. Det fremgår af bilag 3 til Godkendelsesbekendtgørelsen. Staldafsnittet udgør imidlertid en meget lille andel af den samlede produktion. Ansøger vurderer derfor, at den forøgede ammoniakfordampning fra dette staldafsnit er acceptabel.

Ud af den samlede produktion er bidraget fra dybstrøelsesarealet vurderet til at udgøre 25 DE ud af 750 DE, svarende til 3,3 pct. af samlede produktion på ejendommen. Det vurderes af

ansøger og dennes kvægbrugskonsulent, at dette staldafsnit med den valgte gulvtype kan bidrage med ca. 5 pct. højere mælkeydelse for hele besætningen. Gennemsnitsalderen for besætningens køer kan øges med ca. 10 pct. Derfor er det vigtigt at gulvtypen tilpasses de dyr, der skal have særlig pleje.

Når separationsstalden skal renoveres (om 20-25 år), vil der blive taget højde for hvilke muligheder, der er for at leve op til det, der til den tid er BAT for staldsystemer til malkekøer, der kræver særlig pleje.

Dybstrøelsesstaldene: stald nr. 2 (1.1.2.), 3 (1.1.4.) og 5 (1.1.7).

Nogle af staldene/afsnittene er etableret med dybstrøelse af hensyn til dyrevelfærd. Dette er ikke et problem ift. anvendelse af BAT jf. FAQ nr. 69 vedrørende lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Dybstrøelssystemer medfører samlet (stald + lager) en højere fordampning i forhold til spaltstald og gyllebeholder. Staldafsnit nr. 5 og nr. 2 rummer opdræt under 6 mdr. på dybstrøelse. Kalvebokse til opdræt 0-1 mdr. placeres også efter udvidelsen i den sydlige ende af den eksisterende løsdriftsstald nr. 3. Kalveboksene står på underlag af beton og med afløb til gyllesystem.

Bindestald: stald nr. 1 (1.1.1.)

Bindestalden anvendes fortsat til opdræt fra 6 mdr. Dog med færre dyr i stalden efter udvidelsen. I perioder kan stalden være fyldt som før udvidelsen. Dette skyldes, at bindestalden måske senere skal anvendes som karantænestald. Dermed vil antallet af dyr i dette staldafsnit variere meget. På årsbasis anslås et gennemsnit på 20 stk. årsopdræt over 6 mdr. Dyrene er på græs om sommeren.

Når bindestalden skal renoveres (om ca. 10 år), vil der blive taget højde for hvilke muligheder, der er for at leve op til det, der til den tid er BAT for staldsystemer til ungdyr.

Beregninger lavet i samarbejde med Bygningskontoret på LandboSyd viser alternativerne til de udvalgte staldsystemer. Se tabellen herunder.

Table 4. Staldsystem

Staldsystem	Pris pr. plads pr. ko (*)	Kommentar
Fast gulv med skraber, hældning og dræn	40.400 kr.	Fast gulv kræver lidt større gyllebeholder end ved spaltssystem, derfor er etableringsomkostninger beregnet 400 kr. pr. ko højere end spaltegulv.
Spaltegulv	40.000 kr.	En spalteskraberobot koster mellem 100 og 200 tkr., og er således en relativ lille merudgift ved etablering af en stald med spaltegulv vil der kræves mindre kapacitet i gyllebeholder.
Spaltegulv med forsuring og skraber	41.700 kr.	Et forsuringsanlæg koster ca. 850 tkr. i etablering samt ca. 200 kr/ko pr år i svovlsyre og energi.
Dybstrøelse	35.000 kr.	Mindre udgift til etablering af gyllebeholder bliver 1100 kr. pr. ko Årlig udgift til halm på 1500 -2000 kr. pr. ko (**)

(*) Prisen er angivet ud fra oplysninger svarende til tidspunkt for indsendelse af ansøgning via www.husdyrgodkendelse.dk. Prisen svarer til etableringsomkostning i staldafsnit, dog uden malkeanlæg og gylleopbevaring.

(**) Besparelsen ved etablering et staldsystem med dybstrøelse ift. systemer med fast gulv eller spaltegulv er relativt beskedent i forhold til den årlige udgift til halm med en pris på 50-100 øre/kg.

Der er forbundet en del usikkerheder med at lave økonomiske betragtninger. Det skyldes, at de enkelte løsninger varierer meget i pris som følge af råvareprisernes variation og antallet af udbydere på markedet. Prisen er vurderet ud fra, at der opføres stalde helt fra bunden i den ovenstående tabel. De inkluderer således ikke forlængelser eller tilbygninger, som i dette tilfælde.

Det fremgår af ovenstående tabel, at der er ikke væsentlige økonomiske forskelle på fast gulv med skraber, hældning og dræn, i forhold til spalter med forsuring på denne bedrift. Det fremgår også, at det er væsentligt mere omkostningstungt med køer på dybstrøelse. Opdræt under 6 mdr. skal gå på dybstrøelse ifølge lovgivningen. Der er derfor ingen alternative staldteknologier. For opdræt over 6 mdr. er der ingen væsentlig forskel på beregningerne, blot er prisen pr. opdræt relativt mindre, når der sammenlignes med malkekøer i staldsystemerne.

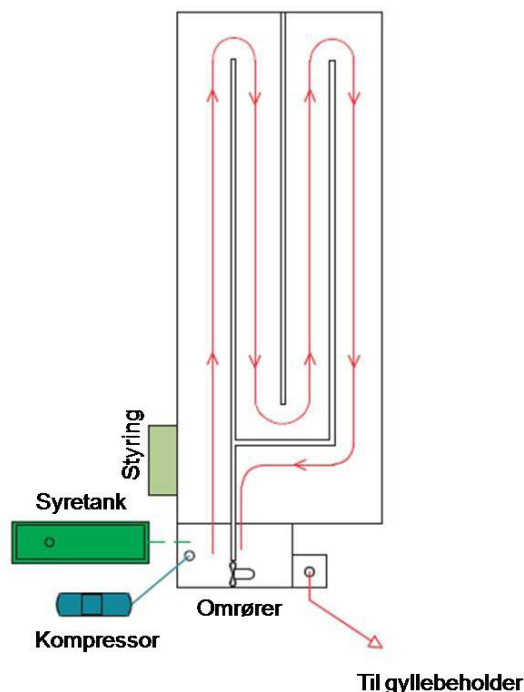
Da nærmeste § 7 areal ligger 5,7 km fra ejendommen, vurderer ansøger, at der ikke er behov for yderligere investeringer i ammoniakbegrænsende foranstaltninger.

Forsuringsanslæg til stald nr. 6, 7 og 8 (1.1.6, 1.1.8 og 1.1.9)

Gyllekanalernes indretning svarer til arealet under spaltearealerne. Der er en samlet volumen på ca. 2.500 m³ gylle. Håndteringen af gylle i forbindelse med forsuringprocessen følger vejledningen til forsuringsanlægget, således den krævede reduktion på 50 pct. i ammoniakfordampning kan opnås. Gylleforsuringsanlægget behandles yderligere i afsnit 4.3.

I figur 4 ses en principskitse for gylleforsuring i de planlagte spaltestalde.

Figur 4: Principskitse for gylleforsuring i de planlagte spaltestalde

Malkeanlægget, der nyopføres som en del af udvidelsen, vælges ud fra de muligheder som findes på opførelsestidspunktet. Energi- og ressourceforbruget indgår som en meget væsentlig faktor for valg af malkeanlæg. Ansøger ønsker ikke at lægge sig helt fast på en bestemt type malkeanlæg, da der sker stor udvikling indenfor de udbudte systemer.

Valget af malkesystem vurderes ikke at have væsentlig indflydelse på miljøet, med undtagelse af robotmalkesystemer, der har et højere energiforbrug end karrusel- og side by side systemer. Med de nuværende energiforbrug i robotmalkning er det ikke ansøgers ønske at anvende robotmalkning. Dette skal ses i kombination med undersøgelser fra Landbrugets Rådgivningscenter, der viser at besætninger, der kræver mere end tre malkerobotter kan opnå bedre økonomi ved traditionel malkning.

Miljømyndighedens vurdering

Udvidelsen af malkekvægholdet sker for langt hovedparten i nyopførte bygninger (1.1.6. og 1.1.8). De nye stalde etableres med spaltegulve og skraber og gylleforsuringsanlæg. Ansøger har redegjort for fravalget af præfabrikerede drænedede gulve. Fravalget er begrundet i køernes sundhed.

Ca. 1/3 af staldafsnittet (1.1.5) til ungdyr 6-28 mdr. er opført i 2008 uden forudgående godkendelse. Der er etableret fast gulv med skraber i stalden. Ansøger har redegjort for at fravalget af BAT, der er sket af økonomiske og praktiske årsager. Ansøger har anvendt skraber på spaltegulvene i staldafsnit 1.1.6, 1.1.8 og separationsanlæg 1.1.9 som virkemiddel for at kompensere for den manglende opfyldelse af BAT i 1.1.5.

Beregninger i www.husdyrgodkendelse.dk viser, at hvis der var anvendt præfabrikeret gulv i staldafsnit 1.1.5, ville ammoniakemissionen fra stalden være reduceret med 286 kg N/år. Brugen af skraber på spaltegulv i 1.1.6., 1.1.8. og 1.1.9, medfører en reduktion på 297 kg N/år. Sønderborg Kommune vurderer, at ansøger i en vis udstrækning har metodefrihed til at reducere ammoniakemissionen for at leve op til BAT. Det vurderes derfor, at ansøger lever op til BAT for staldindretning for det ansøgte byggeri inklusiv stald 4 (1.1.5).

Der er en række fast gulve på ejendommen. De fordeler sig på stalde med:

- dybstrøelse i stald 1.1.2, 1.1.4 og 1.1.7,
- faste gulve i stald 1.1. og 1.1.3.
- kombineret dybstrøelse og spalter separationsanlæg stald 1.1.9

Ansøger har i redegørelsen for de eksisterende stalde (1.1.1, 1.1.2, 1.1.3 og 1.1.4) oplyst, at stalde har en restlevetid varierende fra 10 til 25 år. Ansøger anfører, at de eksisterende stalde vil kunne leve op til BAT, når de skal renoveres.

Det fremgår af § 23 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, at husdyrbruget skal anvende den bedste tilgængelige teknologi i nybyggeri og eksisterende stalde. Det er en økonomisk belastning at etablere bedste tilgængelig teknologi i eksisterende stalde. Derfor skal ansøger have en rimelig frist for indførsel af BAT i eksisterende stalde.

Sønderborg Kommune vurderer, at en rimelig frist for opfyldelse af BAT for eksisterende stalde er i forbindelse med først revurdering, som forventes at finde sted i 2017/2018. Når miljøgodkendelsen skal revurderes vil der blive taget stilling til om der skal stilles yderligere krav til BAT for ungdyrstalden.

Sønderborg Kommune vurderer på denne baggrund at projektet kan realiseres i de ønskede staldbygninger med den ansøgte indretning og at ansøger i fornødent omfang har redegjort for BAT i forhold til staldindretning.

For at kunne kontrollere om godkendelsens vilkår om maksimalt dyrehold overholdes - med hensyn til antal, vægt og sammensætning af dyr – stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal. Driftsjournalen kan bestå af det lovpligtige Gødningsregnskab og oplysninger fra CHR.

For at kunne kontrollere om godkendelsens vilkår om maksimalt dyrehold overholdes - med hensyn til antal, vægt og sammensætning af dyr – stilles der vilkår om, at der skal føres en

driftsjournal. Driftsjournalen kan bestå af det lovpligtige Gødningsregnskab og oplysninger fra CHR.

3.3 Ventilation

Table 5: Ventilationsanlæg

Bygning	Ventilationstype	Antal afkast	Placering af afkast
1 (1.1.1.)	Mekanisk ventilation	2 stk.	Afkast ca. i niveau med kip.
2 (1.1.2.)	Mekanisk ventilation	2 stk.	Afkast ca. 0,5 meter over kip.
3 (1.1.3.) (1.1.4.)	Naturlig ventilation	-	-
4 (1.1.5.)	Naturlig ventilation	-	-
5 (1.1.5.)	Naturlig ventilation	-	-
6 (1.1.6.)	Naturlig ventilation	-	-
7 (1.1.8.)	Naturlig ventilation	-	-
18 (1.1.9.)	Naturlig ventilation	-	-

De bygninger, som er nævnt i ovenstående skema, har ventilation.

BAT vedr. ventilation

Ved nye stalde er det BAT at reducere energiforbruget ved at anvende naturlig ventilation, hvor dette er muligt. For mekanisk ventilerede stalde er det BAT at reducere energiforbruget ved at optimere udformningen af ventilationssystemet i hver stald, for at tilvejebringe god temperaturkontrol, samt opnå minimumsventilation om vinteren. Øget modstand i ventilationssystemer undgås gennem hyppigt eftersyn og rengøring af luftkanaler.

Ansøger oplyser

Staldene 1 og 2 er eksisterende, ældre stalde. De er forsynet med undertryksanlæg med luftindtag i form udsugninger placeret ved kip. Udsugningskapaciteten bliver maksimalt 10.000 m³/time pr ventilator. Driftstiden vurderes til 10 timer om dagen i 6 mdr. pr år. Om sommeren vil der ikke være ventilation fra disse bygninger, da dyrene er på græs. Ventilationsanlægget er fuldautomatisk reguleret. Indsugningsventiler er placeret på sidevægge og fungerer i kombination med åbne vinduer. Renholdelse af ventilation foretages årligt, når stalden vaskes med højtryksrensere.

De øvrige nyere og planlagte stalde er med naturlig ventilation, hvor de er forsynet med gardiner i siden af staldene. I bygninger med naturlig ventilation er der fuldautomatisk styring af gardiner i sidevægge.

Der er ingen alarmsystemer på ventilationssystemerne. Eftersyn og kontrol foretages dagligt af personale på ejendommen.

Anvendelsen af BAT i forhold til ventilation kan vurderes ud fra energiforbruget og lugtpåvirkninger. For den mekaniske ventilation styres energiforbruget af termostater, således der kun ventileres, når der er behov ved høje temperaturer i stalden. Lugtpåvirkninger, som kan påvirkes af en ujævn drift af ventilationssystemet, vurderes ikke at være et problem, da naboer bor i stor afstand af ejendommen og fordi ventilationssystemet styres af indetemperaturen.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at ansøger anvender BAT i tilstrækkeligt omfang, idet mindre end 2 % af det fremtidige dyrehold kommer til at stå i stalde med mekanisk ventilation.

Resten af dyreholdet står i stalde med naturlig ventilation, som betegnes som BAT for kvæg. Der er klimastyring på ventilationsanlæggene, og der er daglig opsyn med ventilationssystemet. Dette vurderes at forhindre unødigt brug af energi. I forhold til lugt er det vigtigt at der sker en jævn ventilation, så der ikke sker ophobning af lugt i stalden.

For at sikre, at ventilationen til enhver tid fungerer optimalt, herunder har det lavest mulige energiforbrug, stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal, såvel for det mekaniske som for det naturlige ventilationsanlæg.

Ventilationen skal tillige rengøres minimum en gang årligt. Datoer for rengøring og service skal noteres i journalen, som skal opbevares i 5 år og forevise miljømyndigheden på forlangende.

Med nævnte vilkår vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke opstår gener for omboende.

3.4 Fodring

En del af opdrættet er udegående indenfor udbringningsarealet i ca. 6 måneder, idet der praktiseres afgræsning på ejendommen engarealer. Ingen af dyrene er udegående uden for udbringningsarealet. Der er anvendt samme antal dyreenheder i opdræt med afgræsning hhv. før og efter udvidelsen. Se endvidere beskrivelse af afgræsning under afsnit 3.2. Afgræsning vil have stor betydning for områdets engarealer, idet det forhindrer tilgroning af disse.

Der er anvendt normoplysninger for foder og produktion, som er indtastet i www.husdyrgodkendelse.dk gældende for alle staldafsnit. Der er anvendt normoplysninger for foder og produktion for alle dyretyper ved indtastning i ansøgningsskemaet, således for både malkekøer, goldkøer og opdræt.

Normtal jf. www.husdyrgodkendelse.dk:

FE pr. årsko:	ca. 6.699 FE/årsko
Gram råprotein pr. FE:	ca. 173 gram totalprotein/FE (alle malkende køer)
Gram P / FE:	ca. 4,6 gram P/FE
Alder ind (måneder):	28
Alder ud (måneder):	70

BAT vedr. foder

BAT indenfor kvægbrug er ikke nærmere defineret, da der ikke er noget, der tilsvare referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der kun vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion. Fodringsmuligheder i kvægbrug er meget individuelle. Markbrug og fodring af køer hænger nøje sammen. Det må dog anses for BAT, at udarbejde foderplaner.

Ansøger oplyser følgende

Foder til ejendommens kvæg består af ca. 60 % hjemmeavlet grovfoder, hovedsageligt majs og græs. Hertil kommer indkøbt tilskudsfoder i form af færdigblandinger alene eller i kombination med forskellige råvarer, som f.eks. sojaskrå, rapsprodukter, korn m.m. Foderplanen afstemmes med en mineralblanding for at tilgodese kreaturerne behov for næringsstoffer.

Fodersammensætningen afstemmes i forhold til dyrenes biologiske behov (kalv, kvie, malkende ko, goldko, slagteko og slagtekalv). For at opnå så præcis en næringsstofsammensætning som muligt, udtages der analyser af grovfoderet, som ligger til grund for sammensætning af det indkøbte foder. Optimeringen af foderplanen sker bl.a. på protein, så overforsyning såvel som underforsyning undgås. Overforsyning med protein medfører en belastning på miljøet, og det overbelaster også koen.

På mineralsiden kan der ud fra bedriftens aktuelle grovfoderanalyser af mineralstofproducenten udarbejdes specielt sammensatte mineralblandinger, der opfylder normerne til dyrenes behov for alle mikro- og makromineraler, heriblandt fosfor samt vitaminer. Alternativt kan der vælges blandt typemineralblandinger således, at næringsstofsammensætningen tilgodeses bedst muligt.

Mælkeproducenten er interesseret i, at ovenstående er i orden, da ubalance i foderets sammensætning betyder forringelse af foderudnyttelsen og dermed forringelse af det økonomiske udbytte.

Der er ikke i nu-driften pålagt restriktioner med hensyn til fodring. Der er derfor ikke indtastet foderkorrektur i nu-driften. Der er heller ikke indtastet foderkorrektur i ansøgt drift, da ejeren ønsker størst mulig frihed til at optimere foderet i forhold til mælkeproduktionen. Kravet om 20 % ammoniakreduktion bliver opfyldt på anden vis, ved forsuring af gyllen.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at ansøger lever op til BAT med hensyn til fodring for en besætning af denne størrelse, idet grovfoderet bliver analyseret og afstemt med den nødvendige mængde næringsstoffer. Der udarbejdes foderplaner og foderkontrol, og der sammenholdes med den opnåede ydelse.

Fosfor og protein i fodrationen ligger indenfor de vejledende BAT nivauer. Der fodres med en stor andel af hjemmeavlet grovfoder. For at sikre optimal udnyttelse af næringsstoffer og

sikre imod overforsyning, stilles vilkår om, at der skal tages et repræsentativt antal analyser af grovfoderet.

For at kunne dokumentere, at fodertildelingen er på niveau med det forventede, stilles der vilkår om, at der skal anvendes en foderplan, udarbejdet efter de vejledende normer indenfor fodring af malkekvæg.

Det vurderes, at ansøger med de beskrevne rutiner og stillede vilkår lever op til BAT for foder.

3.5 Ensilage

Ensilage opbevares i eksisterende plansilo, der er indrettet med betonmure, og en ny køresilo med fast bund. Der er endnu ingen mure på denne ensilageplads. Begge har afløb via gyllekanaler i stald 3 og 4 til gyllebeholder. Ensilagen støver ikke. Fremover vil der kun blive opbevaret 10-15 % af ensilagen i markstakke. Anvendelsen af markstakke bliver kun aktuelt hvis der ikke er plads i plansilolanlægget. Den samlede mængde ensilage, der maksimalt vil blive opbevaret på ejendommen vurderes ikke at overstige 15.000 m³.

Miljømyndighedens vurdering

Vedr. indretning og drift af ensilageopbevaringsanlæggene henvises til afsnittet "Dispensation". I den forbindelse er der stillet vilkår om sikring af ensilagesaft og regnvand, der falder på ensilagepladserne. Der stilles tillige vilkår om, at ensilage i markstakke ikke må ligge på et sted i mere end 1 år, og ikke på samme sted igen før der er gået 5 år.

Der stilles vilkår om at der skal etableres en tæt kant eller vold med en højde på mindst 10 cm langs med ensilageplads nr. 16, til afgrænsning mellem ensilageplads og intern kørevej. På ensilagepladsen skal være en 2 m bred randbelægning, som friholdes for ensilage. Kanten og den 2 m brede randbelægning kan erstattes af en mindst 1 m høj mur.

Afløbssystemet fra ensilage-plansilo nr. 15 og ensilageplads nr. 16 – som afleder ensilagesaft og regnvand fra ensilagepladsen til gyllesystemet - skal have en kapacitet til at aflede 140 l/sec./ha. Ejer skal dokumentere overfor Sønderborg Kommune, at pumpe og afløbsledning er tilstrækkeligt dimensioneret.

En nedløbsbrønd på overfladevandsystemet, umiddelbart udenfor ensilagepladsernes laveste punkt og nær ved pumpernes placering på ensilagepladserne, skal sløjfes. For at minimere risiko for overløb af ensilagesaft og regnvand fra ensilagepladserne ved uheld, f.eks. et driftsstop på pumperne.

Sønderborg Kommune vurderer, at de tiltag ansøger har beskrevet mht. håndtering og opbevaring af ensilage, sammen med de stillede vilkår, vil sikre mod en negativ påvirkning af omgivelserne.

3.6 Energi- og vandforbrug

Energiforbruget pr. DE er lavt i en kvægbesætning, idet staldene ikke opvarmes, og de ventileres med naturlig ventilation. Der malkes kun 2 gange om dagen, og der malkes flere køer "pr. vask" end i nu-driften. Det vil sige, at energiforbruget til opvarmning af vand til vask i malkestalden ikke ændres, selvom der er flere køer.

For at spare på energien anvendes lavenergibelysning med lysstofrør. Om natten er der våge-lys i staldene. Udendørs er en del af belysningen sensorstyret, mens resten tændes efter behov.

BAT vedr. energi- og vandforbrug

BAT indenfor kvægbrug er ikke nærmere defineret. Det må dog anses for BAT, at:

- Vaskevand genanvendes
- Vand til køling af mælk genanvendes
- CIP-anlæg til vask af malkestald og køleteknik
- Malkepumpen er frekvensstyret
- Lavenergibelysning

Ansøger oplyser følgende:

I forbindelse med drift af ejendommen og den beskrevne husdyrproduktion før og efter udvidelsen, er der skønnet at være et forbrug af råvarer og hjælpestoffer som angivet nedenfor.

Tabel 6: Forbrug af råvarer og hjælpestoffer

Middel	Før udvidelse-mængde pr. år	Efter udvidelse-mængde pr. år
El til produktionen	39000 kWh	117000 kWh
Fyringsolie stuehus	2500 L	2500 L
Fyringsolie stald	Ingen	Ingen
Dieselolie	27000 L	50.000 L
Forbrug af diesel pr. ha	143 L	150 L
Forbrug af strøm pr. DE	156 KW	150 KW
Drikkevand i produktionen	11000 m ³	33000 m ³
Vask i stald	100 m ³	100 m ³
Rengøring af malkestald	500 m ³	600 m ³
Rengøring af maskiner	50 m ³	50 m ³
Sprøjtning	70 m ³	120 m ³
Markvanding	0 m ³	0 m ³

Der bliver anvendt elektricitet til malkning, nedkøling af mælk, ventilation, gyllepumpning, belysning samt hegning. Bedriftens årlige elforbrug til gårdens drift forventes at stige svarende til ovenstående tabel. Fyringsolie anvendes kun til privat brug. Dieselolie bruges til blanding af foder og til drift af markerne.

Stalden forsynes af vand fra Kegnæs vandværk. Det årlige forbrug af drikkevand i kvægbesætningen og rengøring i produktionsanlægget fremgår af ovenstående tabel.

I malkestalden vil mængden af rengøringsvand ikke øges væsentligt, da der ikke bliver flere malkeanlæg som følge af udvidelsen. Der vil måske bruges lidt mere vand til rengøring af malkestalden, når denne flyttes ned i det nye staldanlæg med malkecentral, og den udvides, når der malkes flere køer.

Vandet fra vask af malkeanlæggene genbruges ikke pga. rengøringsmidler. Vand til mælkekøling anvendes til drikkevand eller vask af malkestald.

Der anvendes drikkekar med lav dybde og en udformning, så spild ved henholdsvis rengøring og køernes adfærd er mindst mulig.

Drikkekarrene tømmes og renses ca. 1-2 gange om ugen efter behov. Maskiner til markbrug vaskes med højtryksrensere med koldt vand. Der anvendes ingen rengøringsmidler i forbindelse med vask af maskiner.

På baggrund af ovenstående vurderer ansøger, at han bruger BAT indenfor energi- og vandforbrug.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at det er BAT-standard med hensyn til forbrug af vand og energi for det aktuelle størrelse og type af husdyrbrug, når:

- der anvendes lavenergibelysning,
- efterses og rengøres ventilatorer,
- der er temperaturstyring af ventilationen,
- vand til køling af mælk genanvendes
- malkepumpen er frekvensstyret
- der vaskes med højtryksrensere,
- der anvendes vandbesparende drikkekar med lav vanddybde

Ansøger begrundet fravalget af at genanvende vandet fra vask af malkeanlæggene med de tilsatte rengøringsmidler. Det argument må tages til efterretning.

Mælkekøleanlægget vurderes at være den enkeltpost i det totale energiforbrug, der vægter mest. Der stilles derfor vilkår om, at kontrol og vedligeholdelse af mælkekøleanlægget skal derfor ske årligt.

For at sikre en god udnyttelse af ressourcerne, skal ejendommen gennemgås ved et energief-tersyn, hvis elforbruget stiger over 125.000 kWh årligt. Energieftersynet er gratis og fås ved henvendelse hos ansøgers elselskab.

Besøgsrapporten fra et eventuelt energief-tersyn skal fremsendes til miljømyndigheden. Hvis en eventuel besøgsrapport viser energiforbedringer, som via besparelse på el kan tilbagebeta-les indenfor 2 år, skal disse udføres senest 2 år efter modtagelsen af rapporten.

For at miljømyndigheden kan kontrollere elforbruget, skal dette dokumenteres, for eksempel ved fremvisning af elregning. Dokumentation skal gemmes mindst 5 år og fremvises på mil-jømyndighedens forlangende.

Forbruget af fyringsolie er uændret som følge af udvidelsen. Da forbruget delvist er afhængigt af størrelsen på stuehuset, isoleringsgraden m.m., og da det er uændret, vurderes det, at der ikke er behov for at stille vilkår til forbruget af fyringsolie.

For at virksomheden lever op til kravene til BAT, skal der udføres regelmæssig kalibrering af drikkevandsanlægget. Vandforbruget skal registreres gennem måling af forbrug mindst en gang årligt. Der skal føres journal over vandforbrug.

Det er miljømyndighedens vurdering af virksomheden lever på til kravene til BAT for energi og vandforbrug, hvis ovenstående overholdes og virksomheden i øvrigt drives som beskrevet.

3.7 Spildevand herunder regnvand

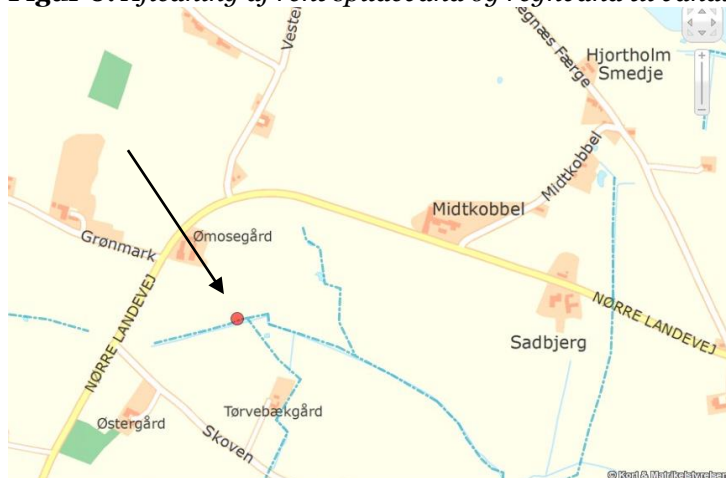
De årlige producerede mængder spildevand fremgår af tabel 7. Se også bilag 4.

Tabel 7: Spildevand

Spildevandstyper	Før udvidelse- mængde pr. år	Efter ud- videlse	Afledes til	Rense foran- staltning
-------------------------	---	------------------------------	--------------------	-----------------------------------

		mængde pr. år		
Rengøringsvand, drikkevandsspild mv.	500 m ³	1000 m ³	Gyllebeholder	Udbringes sammen med flydende husdyrgødning, ingen rensning
Vaskevand fra vaskepladser	50 m ³	50 m ³	Gyllebeholder	Udbringes sammen med flydende husdyrgødning, ingen rensning
Sanitært spildevand	Mindre mængder fra håndvask i stalden, uændret efter udvidelsen Fra husholdning er mængden uændret før og efter i alt ca. 250 m ³ fra 2 beboelser.		Ingen toilet i stald Fra husholdning ledes spildevand i minirensningsanlæg og derefter i dræn	Minirens, der er et biologisk rensesanlæg godkendt af kommunen
Regnvand tilledt gyllebeholder fra vaskeplads	140 m ³	140 m ³	Gyllebeholder	Udbringes sammen med flydende husdyrgødning, ingen rensning
Regnvand fra ensilagepladserne	1680 m ³	3091 m ³	Gyllebeholder	Udbringes sammen med flydende husdyrgødning, ingen rensning
Tagvand til forsinkelsesbassin	2500 m ³	7000 m ³	Forsinkelsesmagasin og via dræn til vandløb nr. 6, 7 m. fl. via Hartsø til Flensborg Fjord	Ingen rensning

Figur 6: Afledning af rent spildevand og regnvand til vandløb via forsinkelsesbassin og dræn

Sanitært spildevand fra stuehuset afledes til eget spildevandssystem, som er et Mini-Rens system godkendt af Sønderborg Kommune. Herefter ledes det med regnvand samt tagvand til vandløb nr. 7 m. fl. via Hartsø til Flensborg Fjord. Se figur 6.

Alt spildevand fra produktionen, vask af stald, malkestald og tank føres til gyllebeholder. Der er ikke noget toilet i stalden, men en håndvask med afløb til gyllebeholder. Se afsnit 4.2 for oplysninger om kapacitetsberegninger for gylleopbevaring.

Regnvand fra ensilagepladser ledes til gyllebeholder.

Da der kommer en stor mængde tagvand fra de nye staldanlæg, er der projekteret et forsinkelsesbassin (se bilag 4).

Øvrigt regnvand siver ned og strømmer af til overfladevandssystem.

Rengøringsvand og drikkevandsspild beregnes og indregnes i mængden af gylle.

Bedriften har egen marksprøjte. Kemikalierne opbevares i aflåst skab.

Der er vandtank på sprøjten, så sprøjten skylles igennem med rent vand ude på marken - vandet udsprøjtes på mark og indgår i markbehandlingen. Påfyldning af sprøjten foregår fra vandslange påmonteret en kontraventil. Kemikalier fyldes på, mens sprøjten står på vaskepladsen. Udvendig rengøring foregår på vaskepladsen. Afløb fra pladsen er forbundet med ajlebeholder. Der vaskes med højtryksrensere og koldt vand.

Når sprøjten stilles væk for vinteren fyldes slangerne med frostvæske. Frostvæsken tappes af og genanvendes.

Miljømyndighedens vurdering

Kommunen vurderer, at de generelle regler for håndtering af sprøjteudstyr er overholdt. Rengøring af sprøjteudstyr må ikke ske på steder, hvor der er risiko for afløb til overfladevand.

For at sikre imod forurening ved uheld, skal eventuelle bekæmpelsesmidler opbevares i et rum med tæt gulv og uden mulighed for afløb til kloak, dræn eller lignende. Bekæmpelsesmidlerne må kun opbevares i den oprindelige emballage.

Med den nye bekendtgørelse om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler er der stillet krav om, at landbrugsbedrifter skal anmelde, at de udbringer gylle indeholdende vand fra vask af sprøjter eller spild fra påfyldning af sprøjter. Hvis det fremover bliver aktuelt at påfylde eller vaske marksprøjte på vaskepladsen, skal dette anmeldes til kommunen, og der skal indhentes tilladelse til at udbringe gyllen på arealerne. Umiddelbart forventes det dog ikke at blive et problem at opnå tilladelse, da det via godkendelsen er kendt, hvilke arealer, der udbringes gylle på.

Sønderborg Kommune vurderer ud fra beregninger af opbevaringskapacitet for husdyrgødning, at kapaciteten i gyllebeholderen er tilstrækkelig til at rumme de givne mængder spildevand, herunder regnvand, i ansøgt drift.

Sønderborg Kommune gør opmærksom på, at afledning af sanitært spildevand og tagvand fra driftsbygninger samt andet overfladevand til dræn/vandløb, nedsvivning eller lignende ikke er omfattet af denne miljøgodkendelse, men kræver særskilt tilladelse fra Sønderborg Kommune. Ejer har ansøgt om tilladelse til udledning af tagvand m.v. Sønderborg Kommune, afdeling Vand og Jord, behandler ansøgningen. Der stilles i miljøgodkendelsen vilkår om, at der skal kunne opnås en særskilt udledningstilladelse.

Sønderborg Kommune vurderer, at den samlede håndtering af spildevand, herunder regnvand, sker på forsvarlig vis.

For at minimere risikoen for forurening, stilles der vilkår om, at spild i forbindelse med påfyldning af gyllevogne skal opsamles.

Al vask af maskiner og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester, samt kvægtransportvogne og marksprøjte skal foregå på støbt, tæt plads med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder. Udbringning skal ske jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for udbringning af husdyrgødning.

3.8 Affald

I tabel 8 og 9 fremgår virksomhedens type og mængde af affald.

Tabel 8: *Farligt affald*

AFFALDS-TYPE	OPBEVARINGSSTED	TRANSPORTØR	MODTAGEANLÆG	MÆNGDER	EAK-KODE	ISAG-KODE
Olie- og kemikalieaffald:						
Spildolie	Maskinhus	Olieleverandør	Olieleverandør	200 L	13.02.08	06.01
Olie- og brændstoffiltre	Maskinhus	Ansøger	Kommunal containerplads	8 stk	16.01.07	06.05
Blyakkumulatorer	Maskinhus	Ansøger	Kommunal containerplads	2 stk	16.06.01	05.99
Rester af bekæmpelsesmidler	Rum til Pesticider	Ansøger	Kommunal containerplads	5 L	20.01.19	05.12
Spraydåser	Stald, kontorlokale	Ansøger	Kommunal containerplads	15 stk	15.01.10	23.00
Medicinrester	Depot rum ved siden af kontor	Ansøger	Kommunal containerplads	5 kg	18.02.08	05.13
Kanyler i særlig beholder	Depot rum ved siden af kontor	Ansøger	Kommunal containerplads	0,5 kg	18.02.02	66.00
Batterier – alle typer	Maskinhus	Ansøger	Kommunal containerplads	3 kg	20.01.33	77.00
Lysstofrør og elsparepærer	Maskinhus	Ansøger	Kommunal containerplads		20.01.21	79.00

Tabel 9: *Andet erhvervsaffald*

FAST AFFALD:	OPBEVARINGSTED	TRANSPORTØR	MODTAGEANLÆG	MÆNGDER	EAK-KODE	ISAG-KODE
Tom emballage (papir/pap)	Container 800 L	Knud Erik Heissel	Autoriseret modtagerstation, valgt af transportør	Container 800 L tømmes hver 2. uge	15.01.01	50.00
Tom emballage (plast)	Container 800 L	Knud Erik Heissel	Autoriseret modtagerstation, valgt af trans-	Container 800 L tømmes	15.01.02	52.00

			portør	hver 2. uge		
Overdækningsplast + tomme sække af plast	Container 800 L	Knud Erik Heissel	Autoriseret modtagerstation, valgt af transportør	Container 800 L tømmes hver 2. uge	15.01.02	52.00
Jern og metal	Maskinhus	Terkelsen genbrug, Kolding	Autoriseret modtagerstation, valgt af transportør	500 kg/år	02.01.10	56.20
Tomme olietromler og olietanke	Maskinhus	Ansøger	Kommunal containerplads	2 stk	15 01 04	
Diverse brændbart	Container 800 L	Knud Erik Heissel	Autoriseret modtagerstation, valgt af transportør	Container 800 L tømmes hver 2. uge	Afhængig af indhold	19.00
Pap	Container 800 L	Knud Erik Heissel	Autoriseret modtagerstation, valgt af transportør	Container 800 L tømmes hver 2. uge	15.01.01	50.00
Papir	Container 800 L	Knud Erik Heissel	Autoriseret modtagerstation, valgt af transportør	Container 800 L tømmes hver 2. uge	15.01.01	50.00
Tomme medicin-glas	Container 800 L	Knud Erik Heissel	Autoriseret modtagerstation, valgt af transportør	Container 800 L tømmes hver 2. uge	15..01.07	51.00
Gamle personvognsdæk fra af-dækning	Plansiloanlæg	Ansøger	Kommunal containerplads	Ingen da de genanvendes	16.01.03	57.00
Paller	Maskinhus	Ansøger	Kommunal containerplads	500 kg	15.01.03	62.00
Malet og/eller lakeret træ	Maskinhus/ Container 800 L	Ansøger	Kommunal containerplads	100 kg	17.02.01	62.00
Asbestplader	Kommunal affald	Ansøger	Kommunal containerplads	100 kg	17.06.05	75.00
Døde dyr	DAKA	DAKA	DAKA	Afhentes hver 2. uge	02.01.02	66.00

Tom pesticidemballage afleveres på containerpladsen som erhvervsaffald.

Spildolie og oliefiltre opbevares i plasttønder og bortskaffes igennem modtagepladsen for farligt affald. Lysstofrør afleveres samme sted.

Brændbart affald vil blive opsamlet i en container og bortskaffes via en indsamlingsordning for erhvervsvirksomheder.

Døde dyr afhentes ca. 40 gange om året, senest dagen efter. Opbevares ved møddingsplads ved gammel bindestald, på beton og overdækket og afskærmet, således de er sikret mod ådselædende dyr.

Klinisk risikoaffald i form af medicin glas og rester samt kanyler afleveres til apotek, eller dyrlægen tager med retur efter endt medicinering. Dette opbevares i separat rum i bygning 3.

Miljømyndighedens vurdering

Bedriften er omfattet af reglerne i affaldsbekendtgørelsen, derfor skal man på ejendommen føre register over affaldsproduktionen efter de gældende regler. Bortskaffelsen skal ske i overensstemmelse med kommunes affaldsregulativ.

Der stilles vilkår vedrørende animalsk affald, bortskaffelse af rester af hjælpestoffer, medicinaffald mv. Der stilles tillige vilkår om, at farligt erhvervsaffald skal opbevares i henhold til "Regulativ og forskrift for farligt affald" i Sønderborg Kommune.

Sønderborg Kommune vurderer, at der med ansøgers beskrevne rutiner og de stillede vilkår ikke vil være problemer med hensyn til affaldsbortskaffelsen fra virksomheden.

3.9 Råvarer og hjælpestoffer

Der opbevares og håndteres plantebeskyttelsesmidler på ejendommen i rum til plantebeskyttelsesmidler og på fyldeplads ved mødding. Øvrige kemikalier, der håndteres på ejendommen er rengøringsmidler til brug i malkestalden. I maskinhus er der fast bund således evt. spild kan opsamles, her kan der håndteres rengøringsmidler til maskinrens og lignende.

Sprøjtemidler håndteres på befæstet areal ved mødding bag gammel bindestald og evt. spild vil opsamles i gyllebeholder. Der er i rum til kemikalier placeret sugende materiale, der anvendes ved et evt. spild udenfor befæstet areal.

Olie opbevares i lukkede tromler på fast bund i maskinhuset. Der opbevares sugende materiale i nærheden til at opsuge evt. mindre spild.

Ejendommens tankanlæg fremgår af tabel 10.

Tabel 10: Tankanlæg

Anvendes til..	Størrelse	Fremstillings år	Type godk. nr.	Placering
Fyringsolietank til stuehus	2500 l	1972	Ingen mærkeplade. Er registreret i BBR.	Jordtank på sydsiden af stuehus
Dieselolietank	2500 l	2006	103856	Ved maskinhus
Svovlsyretank	11900 kg eller 11 m ³	Planlagt		Øst for kostald nr. 6

I tabel 11 fremgår forbruget af råvarer og hjælpestoffer.

Tabel 11: Forbrug af råvarer og hjælpestoffer

Middel	Før udvidelsemængde pr. år	Efter udvidelsemængde pr. år
--------	----------------------------	------------------------------

Fyringsolie stuehus	2500 L	2500 L
Fyringsolie stald	Ingen	Ingen
Dieselolie til produktionen	27000 L	50.000 L
Evt. forbrug af diesel pr. ha	143 L	150 L
Handelsgødning (f.eks. NS 28-5)	40 tons	85 tons
Syre til gylle-forsuring	0	55 tons
Natron til rengøring af malkeanlæg	300 l	300 l
F 60 til rengøring af malkeanlæg	60 l	60 l

Miljømyndighedens vurdering

Den nedgravede tank til fyringsolie oplyses at være fra 1972. Den er registreret i ejendommens BBR register. Kommunen ligger dog ikke inde med tankattest eller anden oplysning om tanken. Ved besigtigelse i 2009 var der ingen synlig mærkeplade. Tanken er omfattet af regler i Olietankbekendtgørelsen. Ifølge gældende regler skal typegodkendte tanke med udvendig glasfiberbelægning tages ud af brug 40 år efter fabrikationsåret. Tanke med udvendig glasfiberbelægning uden typegodkendelsesnummer eller hvor fabrikationsåret ikke kan fastlægges, skal tages ud af brug senest 31. marts 2010.

For at der ikke skal opstå risiko for forurening af jord, overfladevand eller grundvand, stilles der vilkår vedrørende håndtering af brændstof, pesticider m.v.

Tankning af diesel skal ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

I forbindelse med flydende væsker, der kan forurene jord og grundvand skal der opbevares sugende materialer i nærheden til opsamling af spild. Betegnelsen flydende væsker dækker over kemikalier, medicin, pesticider, olie – smøremidler, rengøringsmidler mv.

Hjælpestoffer på fast form, der kan forurene jord og grundvand, skal opbevares på fast bund eller i beholdere/sække, således der ikke kan komme kontakt mellem hjælpestoffer og jorden. Betegnelsen hjælpestoffer på fast form dækker over handelsgødning, såsæd, pesticider mv.

Pesticider skal opbevares i aflåst rum. Ifølge gældende regler må kun personer med sprøjtebevis eller sprøjtecertifikat håndtere pesticider.

Der stilles ligeledes vilkår om, at indretning og drift af forsøringsanlægget skal følge leverandørens retningslinier.

Der er ikke angivet nøjagtigt hvilke typer bekæmpelsesmidler og kunstgødning, der anvendes på virksomheden, da der løbende sker en udskiftning af midler i forhold til hvad der er tilladt at bruge. Der stilles under egenkontrol vilkår om, at forbruget dokumenteres i driftsjournalen eller gødningsregnskabet.

Kommunen vurderer, at ved at efterleve de gældende regler på området og de stillede vilkår, vil risiko for forurening fra råvarer og hjælpestoffer være minimal.

3.10 Driftsforstyrrelser eller uheld

Ansøger oplyser, at anlægget og arbejdsgange er tilrettelagt bl.a. med henblik på at minimere risiko for uheld og udslip af gylle og kemikalier.

Terrænet er relativt fladt. Det betyder, i tilfælde af at en gylletank springer læk, eller der sker et uheld med en væltet gyllevogn, vil det være let at begrænse skaden og få rensset op, inden gyllen når et åbent vandløb. Der er et åbent vandløb ca. 250 m syd for ejendommen. Et gylleudslip vil dog bevæge sig mod nord, hvor der er svagt hældende terræn. Ca. 50 m mod nord for gyllebeholderne ligger en rørledning, som fører regnvand mv. fra stuehuset til et rørlagt vandløb. Ca. 150 m mod nord ligger det rørlagte vandløb, og ca. 280 m mod nord ligger en lille skov. Ansøger vurderer, at det vil være muligt at stoppe gylleudslip med en jordvold inden, der sker en forurening af vandløb.

Fyldning af gyllevogn foregår på underlag, der giver mulighed for opsamling og tilbageførsel af spild til gyllebeholder.

Der er planlagt et forsinkelsesbassin i området ved den lille skov. Her tilledes tagvand fra de fleste staldbygninger, samt overfladevand fra de interne grus-køreveje. Ved et uheld ved ensilagepladsen, - f. eks. at en pumpe til overpumpning af ensilagesaft mv. til gyllesystemet stopper, - og ensilagesaft m.v. løber i overfladevandssystemet, kan afløbet fra forsinkelsesbassinet stoppes, og en forurening undgås.

Der opbevares sugende materialer som kan bruges ved spild af forurenende væsker. Disse sugende materialer skal være placeret centralt i forhold til de steder, hvor der håndteres forurenende væsker.

Rørbrud vil kunne konstateres ved trykfald.

Der skal udarbejdes en beredskabsplan inden ½ år efter der er givet godkendelse til udvidelsen af besætningen eller senest, når besætningen bliver større end 500 DE. Beredskabsplanen beskriver hvordan medarbejdere og ejer skal handle i tilfælde af en række kritiske situationer:

- Brand
- Udslip af gylle ved pumpning, defekte rørforbindelser, brud på gyllebeholder ved påkørsel eller materialetræthed, ved sabotage m.v.
- Udslip af ensilagesaft mv. fra ensilagepladserne
- Udslip og spild af kemikalier eller olie
- Spild af pesticider og sprøjtevæske ved opbevaring, håndtering eller fejlbetjening af sprøjteudstyr
- Strømsvigt, hvorved bl.a. staldventilationen standser
- Strømsvigt, hvorved bl.a. pumperne i pumpebrøndene til ensilagesaft mv. standser.
- Udslip ved syretank

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at der kan være en vis risiko for driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering og transport af gylle, samt håndtering af olie og bekæmpelsesmidler. Det er derfor vigtigt, at beredskabet straks tilkaldes ved uheld, der medfører forurening, og at miljømyndigheden orienteres efterfølgende. Det er dog stadig virksomhedens pligt at forebygge og afværge driftsforstyrrelser og uheld – ligesom det er virksomhedens pligt at genoprette den hidtidige tilstand (jf. miljøbeskyttelseslovens § 71).

Sønderborg Kommune vurderer, at en beredskabsplan med forholdsregler for ovennævnte punkter i tilstrækkeligt omfang forholder sig til de mest kritiske situationer. Kommunen vurderer, at der ikke er behov for vilkår om etablering af alarmer til registrering af spild eller driftsforstyrrelser – ud over de alarmer som leverandøren af de pågældende anlæg foreskriver.

3.11 Biaktivitet/bivirksomhed

Landbruget drives som et konventionelt landbrug med husdyrproduktion, og der er ingen bivirksomhed/biproduktion.

4 Gødningsproduktion og -håndtering

4.1 Gødningstyper og mængder

I nudriften produceres 25.185 kg kvælstof og 4.344 kg fosfor, svarende til 249,3 DE. Der afsættes 2588 kg N, svarende til 27,1 DE ved afgræsning.

Tabel 12 viser en oversigt over de typer husdyrgødning m.v. der produceres, modtages og afsættes i den ansøgte produktion.

Tabel 12: Gødningstyper efter udvidelse

Gødningstype	Kg kvælstof	Kg fosfor	Udnyttelses %	DE
Gylle	67302	10978	70	629,07
Dybstrøelse	6491	899	45	52,46
Ajle	170	7	65	1,74
Fast gødning	181	66	65	2,10
Afsat ved afgræsning	2727	435	70	26,3
Modtaget husdyrgødning	0	0	0	0
Modtaget anden organisk gødning	0	0	0	
Afsat husdyrgødning	0	0	0	0
I alt til rådighed	80628	13103	-	749,24

Der er indsendt en kapacitetserklæring i forbindelse med ansøgningen. Den beregnede gødningsmængde (inklusive rengøringsvand, drikkevandsspild og regnvand fra ensilageplads) er i alt 16.619 m³ flydende husdyrgødning pr. år. Hertil kommer 113 tons dybstrøelse og 87 tons fast gødning. Ajle holdes i separat beholder med fast låg.

Der fra føres ingen husdyrgødning til tredjemands arealer.

Miljømyndighedens vurdering

I ansøgningen er der angivet i alt 430,92 hektar, som ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsens harmoniregler kan tilføres maksimalt 2,3 DE/ha, således i alt 991,12 DE. Der henvises til afsnit 6 om udbringningsarealer.

4.2 Flydende husdyrgødning

Ifølge den indsendte kapacitetserklæring er den årlige produktion af flydende gødning 13.658 m³. Denne mængde inkluderer rengøringsvand og drikkevandsspild fra staldene. Nedbør tilført via befæstet areal er beregnet til 3.411 m³. Den samlede mængde er beregnet til 17.069 m³.

Den tilstrækkelige opbevaringskapacitet er beregnet til 9500 m³, i kapacitetsberegningen. Ifølge ansøgningsmaterialet er der en samlet opbevaringskapacitet for ejendommen på 11.560 m³. Det svarer til $(11.560/9500 \times 12)$ 14,6 måneders opbevaring. Kapacitetsberegningerne viser at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet

I kapacitetsberegningen for ansøgt produktion er der indregnet afgræsning for alt opdræt i 6 mdr., hvilket formentlig bliver praksis, men hvis ansøger vælger at reducere afgræsning til niveau svarende til før udvidelsen 50 DE i 6 mdr., vil det kræve yderligere kapacitet på 800 m³ gylle. Dette vil medføre en samlet behov for opbevaringskapacitet på 10.300 m³. Ansøger vurderer, at dette ikke er et problem, når den samlet kapacitet på 11.560 m³.

Den teoretiske kapacitet kan beregnes til $(11.500/16.619 \times 12 =)$ 8,3 måneder.

Kapacitetsberegningerne viser at det er tilstrækkeligt med de 9 mdr. opbevaringskapacitet. Det samme er gældende, hvis ansøger vælger at reducere afgræsning aktivitet, så bliver behovet 8,6 mdr. opbevaringskapacitet. Afgrødefordelingen på ejendommen gør således at der ikke er behov for 9 mdr. opbevaringskapacitet.

I tabel 13 ses fordelingen af opbevaringskapaciteten, og placering kan ses på bygningsoversigten, bilag 2, bemærk at den ene gyllebeholder er placeret på en anden ejet ejendom med adresse Skoven 2, 6470 Sydals.

Tabel 13: Opbevaringsanlæg til flydende gødning

Opbevaringsanlæg	Beholder Nr.	Byggeår	Kapacitet (m ³)	Over dækning	Pct. * (før)– [efter]	Pumpesystem fra beholder til gyllevogn
Gyllebeholder, Grønmark 2	1.1.10.	2005	3500	Flydelag	(64)– [30]	Ikke fast
Ajlebeholder, Grønmark 2	1.1.13.	1992	450	Fast overdækning	(8)– [4]	Ikke fast
Ny gyllebeholder, Grønmark 2	1.1.12.	Projekteret	3500	Flydelag	(0)– [30]	Ikke fast
Fortank v. stalden		2005	40	Fast overdækning	(-)– [-]	
Eksisterende kanaler		2005	20		(-)– [-]	
Gyllebeholderkap. på anden ejet ejendom, Skoven 2		1994	1550	Flydelag	(28)– [13]	Ikke fast
Nye kanaler til gylle	1.1.15.	Projekteret	2500		(0)– [22]	
I alt			11560			

(*) Pct. beskriver den reelle andel af den totale opbevaringskapacitet hhv. før og efter udvidelsen. I www.husdyrgodkendelsen.dk er der ikke medregnet den gyllebeholder, som ligger på adressen Skoven 2, da den ikke er en del af anlægget på adressen Grønmark 2, og således ikke bør påvirke ammoniakfordampningen fra anlægget.

Ansøger flytter selv gylle til gyllebeholderen på Skoven 2, ved hjælp af egen gyllevogn med kran.

Gyllen fra stalden flyttes til gyllebeholder via forbeholder og vha. trykledning. Gyllen ledes i beholderen under overfladen af flydelaget.

Da der anvendes forsuring i en del af anlægget, skal der tages forholdsregler, således der ikke sker en blanding af forsuret og ikke forsuret gylle i gyllebeholderne. Således bliver den ene af de store beholdere anvendes til forsuret gylle, sammen med kanalerne under spaltearealet. Ligeledes vil beholderen på adressen Skoven 2, blive anvendt til forsuret gylle. Den anden store beholder på Grønmark 2 anvendes til gylle fra opdræt og til vand fra ensilageplads og betonarealer, hermed sker der ikke iblanding af forsuret gylle til denne beholder.

Ud fra ovenstående skulle det være muligt at undgå lugtproblemer, opstået ved opblanding af forsuret og ikke forsuret gylle i gyllebeholderen. Se også afsnittet "Gylleforsuring".

BAT og opbevaring af flydende gødning

Med hensyn til BAT og gødningsopbevaring så må BAT indenfor kvægbrug kunne sammenlignes med BAT for intensiv fjerkræ- og svineproduktion. BAT er ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF):

- en stabil beholder, der kan modstå mekaniske, termiske samt kemiske påvirkninger
- lageret skal tømmes regelmæssigt af hensyn til eftersyn og vedligeholdelse, fortrinsvis hvert år
- beholderens bund og vægge skal være tætte og beskyttet mod tæring
- der skal være dobbelte ventiler ved alle ventiludgange fra lageret
- gyllen røres kun lige før tømning af beholderen
- beholderen skal dækkes ved fast låg, tag eller telt - eller der skal være flydelag, som fx snittet halm, naturlig udtørningskorpe, leca eller flydedug
- en lagune med tæt bund og vægge og med plastikdække
- der skal føres logbog over flydelaget
- beholdere skal gennemgå 10 års beholderkontrol

Ansøger oplyser følgende om BAT og gødningsopbevaring:

Gyllebeholdere lever op til ovenstående krav, idet den er stabil og kan modstå mekaniske, termiske samt kemiske påvirkninger. Lageret tømmes regelmæssigt af hensyn til eftersyn og vedligeholdelse, fortrinsvis hvert år. Når beholderen bliver 10 år gammel, vil der blive gennemført 10 års beholderkontrol. Gyllen røres kun lige før tømning af beholderen. Der etableres flydelag af snittet halm, såfremt flydelaget ikke dannes naturligt efter omrøring mv.

Ajlebeholder fra 1992 har fast låg og har gennemgået 10 års beholderkontrol den 23. november 2005.

Ajlebeholderen fra 1994 på Skoven 2, har tæt flydelag, og har gennemgået 10 års beholderkontrol den 15. oktober 2007.

Ansøger vurderer, at med ovenstående lever bedriften op til BAT.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at virksomheden lever op til BAT-standard med hensyn til opbevaring af husdyrgødning.

Ud fra ansøgers oplysninger, vurderer vi endvidere, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet på ejendommen til den planlagte produktion, og der stilles ikke yderligere vilkår til størrelsen af opbevaringskapaciteten. Den eksisterende og planlagte placering af gyllebeholdere

vurderes at ligge i en tilstrækkelig afstand fra naboer til, at der ikke stilles ekstra vilkår vedrørende overdækning, tidspunkt for omrøring og udkørsel.

Det vurderes, at der ikke er behov for yderligere vilkår om opførelse af jordvolde eller lignende omkring gyllebeholdere til beskyttelse af vandløb, beskyttet natur eller nabobeboelser.

Ansøger har redegjort for, hvordan han lever op til bedste tilgængelig opbevaringsteknik. Kommunen vurderer, at gyllebeholdere som udgangspunkt sikrer en god og sikker opbevaring af gyllen, og at der med veletablerede flydelag sikres en god næringsstofudnyttelse og tilstrækkelige begrænsning af lugtgener.

Den tilstrækkelige opbevaringskapacitet er af konsulenten opgjort til 9500 m³, hvilket svarer til 14,60 måneders tilførsel. Konsulenten har forudsat udkørsel af gylle i 7 af årets måneder, fra marts til september.

En beregning af kapacitet, uden udkørsel, giver en opbevaringskapacitet på 8,13 måneder. Ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsen vil den tilstrækkelige opbevaringskapacitet normalt svare til mindst 9 måneders tilførsel. En del af opdrættet går på græs om sommeren, og der praktiseres udbringning i 7 af årets måneder, ifølge ansøger. Kommunen vurderer derfor, at der med den teoretisk beregnede opbevaringskapacitet på 8,13 måneders sikres en tilstrækkelig opbevaringskapacitet på ejendommen.

For at sikre, der til enhver tid er tilstrækkelig opbevaringskapacitet, stilles der vilkår om, at der skal være kapacitet til mindst 8,13 måneders tilførsel. Hvis ansøger i etape 1 udvider dyreholdet til 500 DE, og den planlagte nye gyllebeholder først opføres under etape 2, kan der opstå behov for ekstra kapacitet. Det kan opnås i form af opbevaringsaftaler. Sådanne aftaler skal være skriftlige og have en varighed af mindst 5 år, ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsen. Der stilles vilkår om, at såfremt en sådan aftale ophører, skal der indgås en ny aftale forinden. Kommunen skal underrettes skriftligt herom.

På dette grundlag vurderer kommunen, at der i fornødent omfang er anvendt BAT i forbindelse ved opbevaring af husdyrgødning.

Gylleforsuring

Der installeres et forsøringsanlæg fra Infarm.

Formålet med forsuring af gylle er at reducere ammoniakfordampningen. I forsøringsprocessen sænkes pH-værdien i gylle fra ca. 7 til 5,5. Dermed omdannes ammoniak til ammonium, som ikke kan fordampe. Ved korrekt gennemført forsuring er pH-sænkningen permanent. Dette betyder at ammoniaktabet fra både stald, lager og ved udbringning er minimeret.

Anlægsbeskrivelse

Anlægget til forsuring af kvæggyllen består af en syrebeholder, doseringspumpe, omrører med belufter, kompressor, div. følere og en PC styring. Syretilsætningen, beluftning og pH-måling af gyllen foregår i omrøregraven på siden af stalden. PC styringen opstilles i staldkontoret. Når anlægget er i drift og indkørt, overvåges gylleniveauet i ringkanalen af styringen, som automatisk pumper til lagertanken. Lagertanken er ligeledes overvåget af styringen for at undgå overløb.

Forbrug af svovlsyre

Der tilsættes 4-6 kg koncentreret svovlsyre pr. 1 ton gylle. Svovlsyren bliver opbevaret i en tank på 11 m³, svarende til ca. 19.800 kg svovlsyre.

Da der på ejendommen produceres ca. 11.000 tons gylle vil det svare til ca. 55 tons svovlsyre på årsbasis. Da svovlsyretanken ikke tømmes helt, vil det i praksis svare til ca. 3 transporter med svovlsyre til ejendommen på årsbasis.

Management

I forbindelse med forsuringen bliver gyllen mere tyndtflydende. Dette bevirker, at pumpning fra gyllekanal til lagertank samt håndtering i forbindelse med udbringning bliver lettere.

Der bruges i gennemsnit ca. 1/2 time om ugen til pasning og eftersyn af anlægget ved normal drift. Det er bl.a. tid brugt til at afhjælpe alarmer, tilse anlægget og bestille svovlsyre. Endvidere foretages der en kontrol af pH samt restlager af svovlsyre, hvilket sker ved en aflæsning på anlæggets styreskærm. Forsuringsanlægget medfører i de fleste tilfælde en besparelse i arbejdstid, idet pumpning til lagertank sker automatisk.

En lavere ammoniakfordampning i stalden kan ligeledes forbedre arbejdsmiljøet inde i stalden for landmanden samt øge dyrevelfærden.

Alarmer

Alarmer fra anlægget opdeles i to kategorier, blød og hård.

Alarmer kan kun ses på styringen i staldkontoret.

Der forekommer kun blød alarm ved lavt syreniveau, her kører anlægget videre.

Hårde alarmer, såsom tom syretank, følerfejl, relæfejl, overskredet pumpetid, fuld lagertank etc., medfører driftsstop på anlægget. Når driftsstoppet er afhjulpet vil anlægget kunne genstartes.

Data der registreres

De data, som systemet gemmer og registrerer, er alarmer og deres type, samt log data for hver kørsel. Log data består af start / slut tid, pH start / slut, samt registrering af syreforbrug pr. kørsel.

Vedligeholdelse

De fleste alarmer kan afhjælpes af ejer, men udskiftning af materiel sker typisk af forhandler, der ligeledes tilbyder en serviceaftale på anlægget. Serviceaftalen vil typisk medføre, at anlægget tilses årligt, hvor der sker en kalibrering af anlægget for at sikre, at anlægget kører optimalt.

Flydelag på gyllebeholderne

Selvom fordampningen er minimal fra forsuret gylle, er der stadig krav om flydelag. I nogle situationer er der mulighed for dispensation fra et krav om fast overdækning, oplyser ansøger.

Kvælstof i gyllen

Forsuring af gyllen medfører, at indholdet af kvælstof i gyllen er højere end ved normal gyllehåndtering, dvs. at kg N pr. DE stiger. På trods af en øget mængde kvælstof i gyllen vil der være en mindre udvaskning, da gyllen indeholder en betydelig større andel uorganisk bundet kvælstof, der er plantetilgængelig. Samlet set vurderes det, at gylleforsuring får en positiv effekt på kvælstofudvaskningen, da udnyttelsen af kvælstoffet er bedre. Forsuret gylle vil også reducere ammoniaktabet ved udbringningen, hvilket også vil mindske evt. lugtgener. Tal fra Landbrugets Rådgivningscenter viser, at forsuret kvæggylle bidrager med op til 50 kg N mere pr. ha end ikke-forsuret kvæggylle.

Redegørelse for mulige uheld

Ved udslip af svovlsyre vil der ske en fordampning af væsken med svovl som den tilbageværende komponent. Udslip af svovlsyre kan udgøre en risiko for mennesker, og kan ligeledes udgøre en risiko for såvel maskiner og inventar som natur og miljø. Det er derfor vigtigt at svovlsyren håndteres forsvarligt, og at muligheden for utilsigtet udslip minimeres. Syretan-

ken opfylder kravene til opbevaring, bl.a. ved at være dobbeltskroget. Endvidere sker placeringen på betonfundament. Infarm-forhandleren udleverer ved opsætning af anlægget en skriftlig sikkerhedsinstruks. Derudover er der en mundtlig gennemgang af sikkerhedsforanstaltninger, som foretages af montøren, som opsætter anlægget.

Der er endvidere påtænkt mulige tiltag, som kan minimere risikoen for udslip, herunder etablering af kørestolper omkring syretanken til sikring imod påkørsel, samt etablering af nødkald ved syretanken, så chaufføren af lastbilen kan tilkalde hjælp ved udslip af syre. Derudover bliver der opstillet en bruser til afværgelse af personskader ved evt. uheld med syren.

Miljømyndighedens vurdering

Der skal ske en reduktion på 20 % af ammoniakfordampningen for de stalde, hvor indretningen ændres og nye stalde. Se afsnittet "Ammoniak". Ansøger har valgt, at reduktionen på hans ejendom skal ske ved hjælp af et anlæg, som forsuret gyllen fra staldene nr. 6 (1.1.6.) og nr. 7 (1.1.8.) og nr. 18 (1.1.9.). Det forventes, at anlægget har en effekt på 50 % reduktion af ammoniakfordampningen fra de pågældende stalde.

Der stilles således vilkår om, at der i staldene nr. 6 (1.1.6.) og nr. 7 (1.1.8.) og nr. 18 (1.1.9.) med spaltegulv skal etableres forsøringsanlæg. Anlægget skal etableres og drives ud fra beskrivelserne i BAT-blad "Svovlsyrebehandling af kvæggylle". Anlægget skal være i drift i året rundt (8.760 timer/år), og enhver type af driftsstop skal registreres sammen med årsagen dertil.

Gyllens pH skal registreres før og efter behandling ved hjælp af datalogning og i gennemsnit skal gyllens pH-værdi inden hver behandling ligge på maksimalt pH 6,0 målt over månedsbasis. Samtidig skal der udføres daglig kontrol af forsøringsanlægget, herunder syreforbrug og kontrol af restmængde af syre i syretanken.

For at forhindre forurening af jord, undergrund og grundvand med syrespild ved lækage på syretanken, skal syretanken være dobbeltskroget og forsøringsanlæg med tilhørende syretank skal placeres på støbt bund med mulighed for opsamling af minimum den mængde syre, som syretanken kan indeholde.

Der skal indgås fast serviceaftale med producenten om kontrol jf. servicemanualen, herunder kalibrering af pH-målere, minimum 2 gange årligt. Kontrol og kalibrering skal noteres i forsøringsanlæggets driftsjournal og kopi af kontrolrapporten skal være tilgængelig for tilsynsmyndigheden i minimum 5 år.

Der kan forventes et syreforbrug på 5-7 kg pr. m³ gylle for kvægbrug for at sikre en reduktion af gyllens pH-værdi reduceres til 5,5-6,0. Fastsættelse af driftsvilkår i forhold til forbruget af svovlsyre vil dog være mindre relevant, idet syreforbruget bl.a. varierer som funktion af gyllens indhold af ammoniakalsk kvælstof (TAN = NH₃ + NH₄⁺) og tørstof. I praksis kan syreforbruget afvige fra det typiske forbrug, uden at dette nødvendigvis har nogen negativ indvirkning på gyllens pH-værdi og dermed den forventede effekt på ammoniakfordampningen.

Det vurderes, at der under normale lagringsforhold sker en mindre stigning i gyllens pH-værdi under lagring. Denne stigning er indeholdt i den opnåede reduktion i ammoniakfordampningen. Det er derfor ikke nødvendigt at stille krav til dokumentation af gyllens pH-værdi under lagring. Dette forudsætter dog, at den forsurede gylle ikke blandes med ikke forsuret gylle.

Kommunen vurderer, at gylleforsøringsanlægget ud fra ovenstående kan virke med den ønskede effekt på 50 % reduktion af ammoniakfordampningen fra de 3 omtalte stalde, når opførelsen og driften forløber som angivet i BAT-byggeblade. Kommunen vurderer ligeledes, at de miljømæssige risici imødegås på acceptabel vis, ud fra ansøgers beskrivelse.

Kommunen vurderer, at N-indholdet i gyllen påvirkes således, at der sker en stigning i N-indholdet i gyllen. Effekten af denne stigning forventes at blive en bedre udnyttelse af kvæl-

stof, og dermed mindre udvaskning af kvælstof til grundvandet. Baggrunden for den bedre udnyttelse er, at andelen af plantetilgængeligt kvælstof stiger og den organiske del af kvælstof tilsvarende falder. På den måde bliver en større del af kvælstoffet til rådighed for planterne i vækstsæsonen. Uden gylleforsuring vil en større del af den tilførte kvælstof først være plantetilgængelig i efteråret, hvor planterne optagelse af kvælstof er ophørt.

4.3 Fastgødning inkl. dybstrøelse

Møddingsarealet bag stald nr. 2 (1.1.2.) er opdelt, således der er en overdækket stak til dybstrøelse i den del af møddingsarealet, der vender mod vest. Overdækningen er plastik eller lignende. Dette overdækkede areal har sidevægge, således der ikke kan ske afløb til omgivelserne, men alene tilbage til ajlebeholder.

Areal til opbevaring af fast gødning og dybstrøelse er på 450 m², hvilket i alt giver en kapacitet på ca. 400 m³, efter der er reduceret for areal til anden anvendelse på møddingsplads.

Udbringning af fast gødning og dybstrøelse sker i perioden februar til maj og hovedsagelig til arealer der dyrkes med majs. Herved er der en optimal udnyttelse af næringsstoffer idet majsafgrøden har længere vækstsæson end kornafgrøder og dermed større optagelse af næringsstoffer fra den udbragte gødning.

BAT vedr. opbevaring af fast gødning

Med hensyn til BAT og gødningsopbevaring så må BAT indenfor kvægbrug kunne sammenlignes med BAT for intensiv fjerkræ- og svineproduktion. BAT er ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF):

- For gødningsstakke, der altid anbringes samme sted enten i anlægget eller på marken, er det BAT at anvende et betongulv med opsamlingsystem og en beholder til afstrømningsvæske.
- For midlertidige gødningsstakke på marken er det BAT at anbringe stakkene væk fra følsomme recipienter såsom vandløb (incl. Markdræn), som afstrømningsvæske kan løbe ned i, samt naboer

Ansøger oplyser følgende:

Møddingsplads

Staldgødning fra bindestald opbevares i mødding med fast bund og afløb til lukket ajlebeholder på 450 m³. Der er daglig tilførsel af gødning, og derfor er den ikke overdækket med plastik eller lignende. Det faste staldgødning holdes adskilt fra dybstrøelse, der kommer fra opdræt under 6 mdr. BAT kravet for opbevaring af fast staldgødning anses derfor at være opfyldt.

Overdækket areal på møddingspladsen

Møddingsarealet bag stald nr. 2 er opdelt, således der er en overdækket stak til dybstrøelse i den del af møddingsarealet, der vender mod vest. Dette overdækkede areal har fast bund og sidevægge, således der ikke kan ske afløb til omgivelserne, men alene tilbage til ajlebeholder.

Dybstrøelse fra opdræt under 6 mdr. muges ud fra staldene 2 gange om året, og størsteparten af det køres direkte ud i marken. Den del af dybstrøelsen, der ikke køres direkte ud, opbevares på overdækket møddingsplads eller køres i overdækket markstak.

Dybstrøelse fra kalvebokse (kalve maks. 1 mdr.) og kælvningsbokse placeres på overdækket areal på møddingspladsen.

BAT kravet for opbevaring af fast staldgødning anses derfor at være opfyldt.

Markstakke

Hovedparten af dybstrøelse bliver produceret separationsafsnittet i stald nr. 18 (1.1.9.), der er tilknyttet malkecentral. Udmugning forventes at ske 1 – 2 gange årligt og 65 pct. af dybstrøelsen køres direkte ud og spredes på mark.

Idet dybstrøelsen er kompostlignende (med et tørstofindhold på minimum 30 %) og ikke giver anledning til udsivning, kan dybstrøelsen opbevares i markstak, som overdækkes med plastik eller lignende. Dette anvendes hvis der ikke er plads på møddingsarealet.

Markstakkenes placering skifter fra år til år, og overholder afstandskrav til skel, vandløb, søer, dræn, vandindvindingsboringer og veje, levnedsmiddelvirksomhed og beboelse, som beskrevet i lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug. BAT kravet for opbevaring af dybstrøelse i markstakke anses derfor at være opfyldt.

Med opbevaring som beskrevet, vurderes det, at der anvendes BAT.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at det er BAT-standard med hensyn til opbevaring af fast husdyrgødning for det aktuelle størrelse og type af husdyrbrug, når der anvendes:

- opbevaring af fast staldgødning på fast bund med afløb til opsamlingsbeholder
- opbevaring af dybstrøelse i markstak, hvor dybstrøelsen er kompostlignende (med et tørstofindhold på minimum 30 %) og ikke giver anledning til udsivning. Dybstrøelsen skal overdækkes med plast eller lignende materiale.

For at begrænse gener og minimere risiko for forurening af jord, overfladevand og grundvand, stilles der vilkår om, at kompoststakke må højst være placeret på samme sted i 12 måneder. Der skal derefter gå 5 år, før kompost igen må placeres på samme sted.

Dybstrøelse må placeres i markstakke, når det kan kategoriseres som kompost dvs. når det har ligget på stald eller lignende i minimum 3-4 måneder i gennemsnit, dvs. i alt 6 måneder, og tørstofprocenten er minimum 30 %.

Markstakke bør ikke placeres indenfor sø og å-beskyttelseslinjer eller kirkebeskyttelseslinjer.

Markstakke med kompost må ikke være placeret nærmere end 300 meter fra nabobeboelse/sårbar natur (§ 3 områder m.v.).

Sønderborg kommune vurderer, at ovenstående er tilstrækkelig beskyttelse mod forurening af ammoniak fra markstakke til nærliggende, højt værdisat naturområde eller habitatområde.

Det vurderes, at ansøgeres beskrivelse af praksis omkring fast gødning/dybstrøelse i kombination med vilkår gør, at der anvendes BAT.

4.4 Anden organisk gødning

Ansøger oplyser, at der modtages ingen anden organisk gødning, f.eks. spildevandsslam, kartoffelrugtsaft, e.l. efter produktionen er oppe på det ansøgte niveau 749,24 DE.

Der modtages som hovedregel ikke gødning eller slam fra andre. Der kan dog i etableringsfasen inden besætningen er oppe på fuldt produktion, være tale om at supplere med anden organisk gødning som supplement til handelsgødning. Dette vil følge de generelle regler for anvendelse af anden organisk gødning. De erhvervsrelaterede regler, der fastsættes af mejerier og evt. modtagere af korn, har dog ofte strenge krav til anvendelsen af slam og lign. produkter, hvorfor anvendelsen af anden organisk gødning næppe bliver aktuel på ejendommen.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes at husdyrbruget ved fuld produktion ikke kan modtage anden organisk gødning, idet der så vil ske en forøgelse af fosforoverskud i forhold til det ansøgte. I etableringsfasen kan suppleres med anden organisk gødning op til planternes behov for fosfor, således der ikke sker en overforsyning med fosfor til afgrøderne. De generelle regler for tilførsel af fosfor i anden organisk gødning skal overholdes.

På arealer, som tilføres anden organisk gødning, må der ikke tilføres flere kg fosfor og kvælstof pr. ha end det, der som gennemsnit udbringes af husdyrgødning på hele ejendommens arealer. Engarealer, hvor der er reduceret husdyrgødningstilførsel skal tilsvarende justeres ned i tilførsel af anden organisk gødning.

Der stilles derfor vilkår om foranstående.

4.5 Udbringning af husdyrgødning

Bedst tilgængelige udbringningsteknik

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er omfattet af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er lovkrav at følge dem. BAT indenfor kvægbrug må kunne sammenlignes med BAT for intensiv fjerkræ- og svineproduktion.

Tiltag:

- Minimere emissionerne fra gødning til jord og grundvand ved at afbalancere mængden af gødning med afgrødens forventede krav.
- Tage hensyn til de pågældende markers karakteristika, når der tilføres gødning på dem; dette gælder i særdeleshed jordbundsforholdene, jordtypen og arealets hældning, klimatiske forhold, nedbør og kunstvanding, jordens anvendelse og dyrkningsmetoder, herunder vekseldrift.
- Ikke tilføre gødning til stejlt hældende marker.
- Ikke tilføre gødning på arealer, der støder op til vandløb (ved at efterlade et stykke jord ubehandlet, 2 meter bræmmer).
- Ved gylleudbringning på landbrugsjord er det BAT med dyb nedfældning eller slangeudlægning. Ved slangeudlægning skal gylle indarbejdes inden for 4 timer (krav om indarbejdelse gælder kun for jord, som er let at opdyrke).
- Gødning skal spredes så tæt som muligt, før den maksimale afgrødevækst og optagelse af næringsstoffer finder sted.
- Der må ikke tilføres gødning til jorden, når marken er vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket.
- Spredningen af gødning/gylle skal håndteres således, at lugtgener mindskes på steder, hvor det er sandsynligt, at naboer kan berøres, ved navnlig at gøre alt det følgende:
  - Gødning spredes i løbet af dagen, hvor det er mindre sandsynligt at folk er hjemme, desuden undgås weekender og helligdage.
  - Opmærksom på vindretning i forhold til nabohuse.

Ansøger oplyser følgende:

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte og planternes udbytte og næringsstofbehov.

Ansøger kører selv fast gødning/dybstrøelse ud med en 15 tons staldgødningsspreder. Efter en jævn fordeling i marken nedbringes gødningen i jorden ved harvning eller pløjning. Dette sker inden 6 timer efter udbringning og dermed sikres, at der sker optimal udnyttelse af gødningens kvælstofindhold. Fast husdyrgødning/dybstrøelse kan også udbringes på bevokset jord. Dette vil ligeledes give en god udnyttelse af kvælstoffet, idet afgrøden reducerer luftskiftet omkring den faste gødning, og dermed reduceres ammoniakfordampningen til acceptabelt niveau.

Ansøger står selv for at køre gylle ud. Gylle køres ud med 25 tons gyllevogn med slangeudlæggersystem. Der sker hurtig indarbejdning i jorden enten ved pløjning eller harvning. Det tilstræbes ikke at køre gylle ud i højt solskin, eller forud for varslet kraftig nedbør, for at minimere kvælstoftabet. Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er meget få stærkt hældende arealer. Kun 2 små arealer vest for Sønderby har en hældning på mellem 6 og 12 grader. Der er ingen vandløb på disse marker. Ved at drive disse arealer efter god landmandspraksis og med omtanke for erosion og afløb af næringsstoffer, bør der ikke være problemer i at anvende arealerne som udbringningsarealer. Der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløbene.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgener pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne. Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Anvendelsen af forsuret gylle giver en lavere fordampning fra udbringningsarealerne og dermed mindre påvirkning af det omkringliggende miljø.

Valg og alternativer indenfor udbringningsteknik kan på ansøgers bedrift vurderes ud fra hvad der er angivet i tabel 14.

Tabel 14: Udbringningsteknik, alternativer

Teknik	Pris pr. ton husdyrgødning	Kommentarer og økonomiske konsekvenser
Udbringning via gyllevogn med slæbeslange	13 kr.	Billig metode, der er hurtig og mindre afhængig af vejret. Kræver efterfølgende nedharvning ved udbringning på bevokset jord. Nedharvning kan sættes til 4 kr/ton i ekstra udgift. På græsjord skal der ikke ske en nedharvning.
Udbringning via gyllevogn med nedfælder	25 kr.	Metode med mindst fordampning af ammoniak, og dermed bedre udnyttelse af næringsstofferne. Metoden virker dog meget dårlig hen på sommeren, hvor jorden bliver for tør til at nedfælder kan komme i jorden
Udbringning via slangeudlægger	20 kr.	Fordel er, at der bliver mindre kørsel med tunge maskiner i marken og deraf højere udbytte

Ud fra ovenstående er der væsentlig forskel på udbringningsmetoderne på denne bedrift, når det gøres op efter der er høstet udbytte på marken. På denne ejendom er det mest optimalt at udbringe husdyrgødning via slæbeslangevogn. Samtidig er bedriften af en størrelse, så udbringning af husdyrgødning kan ske med egne maskiner, hvilket vil være billigere end leje af maskinstation. Derfor er valgt at forsætte med den nuværende praksis. Nedfældning af forsu-

ret gylle vil ikke give nogen mening, da der ikke sker fordampning af ammoniak fra forsuret gylle. På bedriften vil det være muligt at anvende den forsurede gylle til de arealer, hvor der er størst risiko for fordampning af ammoniak, og bedriften vil således udgøre en mindre risiko end bedrifter, der ikke anvender forsuring af gyllen.

Nedfældning i vintersæd er ikke ønskeligt pga. for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning.

Udbringning af staldgødning og dybstrøelse udføres med egen staldgødningsspreder. Det indarbejdes så hurtigt som muligt, og maksimalt indenfor 12 timer og kun i jord, som er let at bearbejde.

Når der udbringes husdyrgødning og suppleres op til Plantedirektoratets norm med handelsgødning, er der forbrugt 15-20 % mindre kvælstof end økonomisk optimal mængde. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødningen. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik og placering i sædskiftet, således fordampningen af ammoniak reduceres mest mulig og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig. Ligeledes vil stigende afgrødepriser flytte afgrødernes økonomisk optimale kvælstofniveau højere op, og dermed kræve bedre udnyttelse af husdyrgødning på bedriftens arealer.

Ved udbringning af gylle køres der kun gennem bymæssig eller samlet bebyggelse, hvis der ikke er andre muligheder, jf. bilag 5 om transportruter for afgrøder og husdyrgødning.

Ansøger vurderer, at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

Miljømyndighedens vurdering

Ansøger har redegjort for valg og fravalg af forskellig udbringningsteknik.

Sønderborg Kommune vurderer, at ansøger lever op til BAT-standard med hensyn til udbringning af husdyrgødning ved den valgte teknik.

For at undgå gener for omkringboende ved udkørsel af gylle eller fast gødning, stilles der vilkår om, at der skal tages størst mulig hensyn til omgivelserne.

Efter udbringning af gylle på marken skal sikres, at slæbeslanger mv. er tømt, så der ikke spildes gylle på vejen og at eventuelt spild på vejen skal fjernes.

Ved transport på offentlig vej skal gyllevognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, så spild ikke kan finde sted.

Udbringning af gylle er omfattet af bekendtgørelse om husdyrhold og arealkrav. Heri står, at gylle som transporteres over 10 km skal køres i lukkede tanke.

Udvidelsen giver en stigning i antallet af gylletransporter. Ansøger beskriver at transporten hovedsagelig vil foregå uden for tætbefolkede områder. Kommunen vurderer, at stigningen i antallet af transporter medfører forholdsvis få gener for områdets beboere, idet der køres på hovedveje kun i mindre omfang beboede områder. Dertil kommer, at der ikke er naboer tæt på anlægget og indkørslen til ejendommen. På den baggrund stilles der ikke vilkår til transport.

Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at når ansøger håndterer husdyrgødning som han beskriver, og lever op til krav om udbringning i lovgivningen samt efterlever de stillede vilkår, kan forurening og væsentlige gener ved udbringning af husdyrgødning undgås.

5 Forurening og gener fra husdyrbruget

5.1 Ammoniak og natur

I henhold til ansøgningsmaterialet er det generelle krav til reduktion på 20 % (beregningsgrundlag 01-2008 (3.10)) af ammoniaktab fra stald og lager opfyldt.

Ansøger har opfyldt kravet til ammoniakreduktion på 20 % af udvidelserne og ændringerne ved at etablere forsuring af gyllen og gennem valg af staldgulv med skraber.

Beregninger, der er foretaget ud fra beregningsmetoderne i hht. godkendelsesbekendtgørelsen, viser at ammoniakemissionen fra nudriften er 2941 kg kvælstof pr. år og i ansøgt produktion 5427 kg kvælstof pr. år. Projektet medfører således en stigning i ammoniakfordampningen på 2486 kg kvælstof pr. år. Endvidere viser beregningerne, at ammoniakreduktionskravet overopfyldes med 297 kg kvælstof pr. år.

Miljømyndighedens vurdering

Det fremgår af ansøgningsskemaet at ammoniakreduktionskravet er overopfyldt med 297 kg N. Ansøger har imidlertid anvendt overopfyldelsen som kompensation for manglende præfabrikerede drænedegulve i stald 4 (1.1.5). Se afsnit 3.2. Der er dermed ikke nogen overopfyldelse i projektet.

Sønderborg Kommune vurderer, at kravet om ammoniakreduktion er opfyldt ved at etablere forsuring af gyllen og gennem valg af staldgulv med skraber.

Natur omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3

For at vurdere anlæggets påvirkning af beskyttet natur (ifølge naturbeskyttelseslovens § 3 – de såkaldte § 3-områder), har Sønderborg Kommune besigtiget naturen i en zone på 1000 meter fra anlægget. Bilag 6 viser et kort over de lokaliteter, som er blevet besigtiget i den forbindelse.

Skov- og Naturstyrelsen har i deres "Vejledning vedrørende sagsvurdering for lokale miljøeffekter som følge af luftbærent kvælstof ved udvidelse og etablering af husdyrbrug" fra 2003 (2005) vurderet, at ekstra belastning på mindre end 0,5 – 1 kg N / ha/år kan antages at være uvæsentlige. Det gælder såfremt der ikke er tale om særlig næringsfølsomme naturområder og såfremt naturtypens grænseværdi ikke allerede er overskredet.

Ved gennemgang af 1000 meter zonen er der registreret op mod ni nye arealer (søer, moser og enge), der vurderes at være omfattede af naturbeskyttelseslovens § 3. De ni nyregistrerede arealer udgør et areal på omkring 4 ha. Samlet set er der op mod 34 ha beskyttet natur inden for bufferzonen. Desuden er der etableret to vandhuller, lokalitet 868 og lokalitet 869 efter besigtigelsen blev foretaget i efteråret 2008. Disse vandhuller fremgår ikke af luftfoto fra 2008, men er indtegnet som "nye registreringer af beskyttet natur på bilag 6, matr. nr. 44 og 242 Hjortholm, Kegnæs. Vandhullerne er etableret som en del af Interregprojektet Ydre Flensborg Fjord.

Der findes således store arealer med beskyttet natur inden for bufferzonen. Størstedelen findes syd for ejendommen som et stort, mere eller mindre sammenhængende lavbundsområde, hvor der er en række forskellige beskyttede naturtyper i forskellige successionsstadier.

Lokaliteterne her danner et strøg af beskyttet natur, der strækker sig fra strandengene ved Stenmade i vest, til Hartsø, der ligger sydøst for det ansøgte projekt og er således en vigtig biologisk korridor for området dyr og planter. Naturlokaliteterne er varierede. Der findes græssede strandenge, moseområder med vandhuller og græssede såvel som ugræssede ferske enge. Området byder derfor på en rig variation af fødesøgnings-, yngle- og rastelokaliteter for dyr og områderne i og omkring Hartsø udgør en vigtig lokalitet for trækkende fugle.

Af beregningerne af kvælstofdeposition, som LandboSyd har leveret fremgår det, at den samlede kvælstofdeposition fra anlægget vil overstige 0,5 kg på følgende naturlokaliteter som

følge af udvidelsen: 299, 317 og 326 (se bilag 7). Det vurderes, at depositionen til det nye vandhul på lokalitet 868 også vil overstige 0,5 kg/ha/år, da den nærmeste staldbygning ligger i en afstand af ca. 350 meter syd for vandhullet.

Lokalitet 299

Beskrives i afsnittet om bilag IV arter.

Lokalitet 313 og 317

Moseområdet er en del af det strøg af lavbundsarealer, der ligger syd for ejendommen Grønmark 2. Depositionsberegningerne viser at, udvidelsen vil medføre en samlet deposition til dele af mosen på 1,3 kg N/ha/år.

For at sikre naturtypen mod yderligere belastning med næringsstoffer ville det være ønskeligt at depositionen til området reduceres til 0,5 – 1,0 kg N/ha/år.

Imidlertid er der ved besigtigelsen ikke fundet arter af dyr eller planter i mosen, der er særligt følsomme over for kvælstofbelastning. Der er ved besigtigelsen ikke foretaget en fuldkommen gennemgang af mosen, men på baggrund af det, der er besigtiget og luftfoto fra 2008 vurderes det, at mosen er helt tilgroet med vedplanter på nær de områder, hvor der er frit vand-spejl. Det kan dog ikke på den baggrund udelukkes, at der findes andre arter.

En gennemgang af luftfotos optaget i perioden 1945 og frem til i dag viser, at der har været gravet tørv i mosen. På de ældste luftfotos er mosen lysåben og tørvegravene ses tydeligt. Efterhånden er mosen vokset til med vedplanter, sandsynligvis som følge af, at tørvegravningen er ophørt og mosen ikke længere er blevet udnyttet. En sænkning af vandspejlet sammen med en øget belastning med næringsstoffer fra de omkringliggende landbrugsland har muligvis været medvirkende til mosens tilgroning.

Lokalitet 326 og 327

Sydøst for ejendommen Grønmark 2 ligger Hartsø, der er omgivet af enge og moser. I 1980'erne blev der foretaget en oprensning af søen, der i dag er et vigtigt raste- og fødesøgningsområde for fugle. Inden for bufferzonen ligger ca. 13 ha enge og moser, der udgør en del af naturområdet omkring Hartsø. Engene afgræsses i dag af kvæg og er visse steder meget fugtige.

Der er ikke foretaget en komplet gennemgang af eng- og moseområdet, men på baggrund af besigtigelsen og luftfoto fra 2008 vurderes det, at mosen (lokalitet 326) er delvist tilgroet af vedplanter, primært pil og at resten er tilgroet med tagrør. Ifølge depositionsberegningerne vil projektet medføre en samlet deposition af ammoniak til dele af eng/moseområdet på ca. 1,5 kg N/ha/år. Som for mosen på lokalitet 313 og 317 gælder det, at depositionen til området fra anlægget burde reduceres til 0,5 – 1,0 kg N/ha/år.

Af luftfoto fra 2008 vurderes det, at der i moseområdet ikke findes områder med frit vand-spejl, mosen er som beskrevet ovenfor tilgroet med vedplanter og tagrør. Det vurderes, at en øget tilførsel af kvælstof vil belaste mosen yderligere, men ikke vil medføre en acceleration af tilgroningen

Af samme luftfoto ses det, at der er områder i engene, der i perioder er oversvømmede. Disse områder kan have funktion som ynglelokaliteter for bl.a. Stor Vandsalamander. Området afgræsses af kvæg.

Øvrige lokaliteter:

Lokalitet 311 m.fl.

Strandengene i den vestlige del af bufferzonen udgør ligeledes en vigtig fuglelokalitet. Området vil også modtage en øget mængde ammoniak som følge af projektet, men i så lille et omfang, at det vurderes, at depositionen fra anlægget er af underordnet betydning i forhold til

andre kilder. Desuden er strandengen som naturtype ikke specielt følsom over for tilførsel af kvælstof.

Miljømyndighedens vurdering

Lokalitet 313 og 317

Det vurderes, at mosen er belastet af næringsstoffer, og at depositionen fra ejendommen Grønmark 2 vil være medvirkende til, at mosen belastes yderligere. Gennemgang af luftfotos viser imidlertid, at det areal, hvor der er åbent vandspejl i mosen har været rimeligt konstant gennem de sidste 15-20 år. Det vurderes derfor, at der ikke vil ske en accelerering af mosens tilgroning som følge af belastningen med næringsstoffer, da det ser ud til, at mosen ikke vil blive mere tilgroet end den er, med mindre der sker en sænkning af vandstanden.

Lokalitet 326 og 327

Det vurderes, at den øgede tilførsel af kvælstof ikke vil bevirke, at disse potentielle ynglelokaliteter ændrer tilstand, da området samtidig afgræsses af kvæg.

På baggrund af depositionsberegningerne og Naturafdelingens høringssvar, vurderes det, at der ikke skal stilles yderligere vilkår til udledningen af luftbåren kvælstof af hensyn til de beskyttede naturtyper (§ 3).

Øvrige lokaliteter med beskyttet natur

På baggrund af depositionsberegningerne vurderes det, at øvrige arealer med beskyttet natur påvirkes af kvælstofdepositionen fra det ansøgte projekt i så beskedent omfang, at der ikke på den baggrund skal stilles yderligere vilkår.

§ 7 natur

Den nærmeste registrerede ammoniakfølsom § 7 natur, er et overdrevsareal langs kysten på Kegnæs sydøstligste hjørne ved Kegnæshøj. Arealet ligger ca. 5,7 km øst for staldafsnittene. www.husdyrgodkendelse.dk's beregningsmodel kan ikke beregne til naturtyper, der ligger mere end 4 km fra produktionen, hvorfor merpåvirkningen fra staldanlægget ikke kan angives.

Miljømyndighedens vurdering

Med hensyn til § 7 natur vurderes det, at det ansøgte projekts påviselige andel af den luftbåren N-belastning af §7 området ved Kegnæshøj vil være marginal, da depositionen aftager eksponentielt med afstanden fra kilden. Det vurderes derfor, at produktionsudvidelsen ikke selvstændigt vil have væsentlig negativ effekt i forhold til § 7 arealer.

Natura 2000

Det nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde på land ligger ca. 7,1 km fra ejendommen (Augustenborg Skov, Habitatområde 200). Udpegningsgrundlaget er de 3 naturtyper, som er indeholdt i skoven: bøgeskov på muldjord, egeskov på mere eller mindre rig jordbund og elle- og aske skove ved vandløb, søer og væld. Pga. afstanden til området, vurderes det, at udvidelsen ikke vil påvirke området.

Nærmeste marine internationale naturbeskyttelsesområder er Bredgrund (habitatområde 173) og Flensborg Fjord og Nybøl Nor (fuglebeskyttelsesområde 64). Områderne ligger henholdsvis ca. 9,5 km sydøst og 9,1 km vest for ejendommen. De nævnte Natura 2000 områder kan ses på bilag 8-9.

Bredgrund er udpeget for at beskytte naturtyperne sandbanker og rev. Revene er værdifulde som levested for mange forskellige hav-organismer (alger, muslinger, snegle, børste-orme og fiskeyngel). Muslinger er føde for dykænder. Bredgrund er derfor et vigtigt overvintringsområde for bl.a. edderfugl og havlit. Området er følsomt over for kvælstofpåvirkning fra diffuse kilder samt udledning af miljøfremmede stoffer.

Miljømyndighedens vurdering

www.husdyrgodkendelse.dk's beregningsmodel kan ikke beregne til naturtyper, der ligger mere end 4 km fra produktionen. Dermed vurderes det også, at der ikke ved udregning, kan påvises, at der sker en væsentlig påvirkning med ammoniak på habitatområdet fra den ansøgte produktion. De øvrige Natura 2000 områder ligger alle i stor afstand fra anlægget. Det vurderes derfor, at ammoniakemissionen fra anlægget indgår som en del baggrundsbelastningen for områderne.

Bilag IV-arter og rødlistearter

En række dyr og planter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk levested på eller i nærheden af ejendommen. Af faglig rapport fra DMU nr. 635 (Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over arters udbredelse i grid på 10 X 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår det, at følgende arter er registreret i nærområdet til Grønmark 2:

Pattedyr: Dværgflagermus
Vandflagermus
Sydflagermus
Langøret flagermus

Padder: Løvfro
Spidssnudet fro
Stor Vandsalamander

Krybdyr: Markfirben

Kommunens artsdatabase er ikke udtømmende for forekomsten af bilag IV arter. Der blev ikke registreret bilag IV arter ved naturgruppens besigtigelse. Naturgruppens registrering er ikke udtømmende for arealernes reelle indhold af bilag IV arter. Det skyldes, at besigtigelsen har været fokuseret på biotoper og ikke arter. Ved besigtigelsen blev vandhullernes egnethed som yngle- og rastelokalitet for bilag IV arter vurderet.

Inden for 1.000 m fra ejendommen findes naturområder, der vurderes at potentielle yngle- og rastelokaliteter for bilag IV-arter. Naturlokaliteterne bliver udsat for en øget kvælstofdeposition som følge af det ansøgte projekt. Det kan medvirke til, at naturtyperne på sigt ændrer tilstand, hvorved bilag IV-arternes yngle- og rastelokaliteter forringes.

Der er ved gennemgangen af arealerne 1.000 m fra staldanlægget ikke fundet rødlistede dyr og planter. Af kommunens artsregistreringer fremgår det, at der tidligere er registreret adskillige rødlistede fuglearter i området omkring Hartsø umiddelbart uden for 1.000 meterzonen. Af disse arter er flere listede som akut truede og sjældne. Af samme registrering fremgår det, at der er observeret rødlistede fuglearter inden for 1.000 meterzonen.

Grøn frø er en af de padder, som findes i Sønderborg Kommune. Paddearten er opført på den danske rødliste over truede dyr og planter. Grøn frø vurderes at være akut truet. Det kan ikke udelukkes at Grøn frø findes i området.

Naturafdelingens registrering viser, at der er naturarealer og biotoper, som potentielt kan være levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted for bilag IV arter.

Der er i forbindelse med etablering af vandhuller på Kegnæs i 2008 observeret Stor Vandsalamander ca. 400 m nordøst for det ansøgte projekt. Fundet af Stor Vandsalamander indikerer, at der findes levedygtige bestande af denne art i området, men de er ikke registreret. Individet blev observeret i forbindelse med etablering af et vandhul (Interreg) på matr. nr. 242 Hjortholm, Kegnæs.

Lokalitet 299

Vandhullet er etableret i 2006. Vandhullet er lysåbent og ikke tydeligt eutrofieret og er således en velegnet ynglelokalitet. Der har indfundet sig et naturligt dyre- og planteliv. Størstedelen af vandhullet er omgivet af udyrkede arealer, kun mod vest grænser vandhullet op til dyrket mark. Det vurderes derfor, at markbidraget til vandhullet i dag er lille og at depositionen af luftbåret kvælstof kan udgøre en væsentlig belastning af vandhullet.

Der er tidligere registreret stor vandsalamander ca. 200 m nord for vandhullet, men kommunen har på nuværende tidspunkt ikke kendskab til bestandens størrelse. Det vurderes, vandhullet på lokalitet 299 kan have en væsentlig funktion for en eventuel bestand af stor vandsalamander. Vandhullet ligger op ad en mindre skov, der vil være et egnet landlevested for bilag IV arter.

Afstanden til søen er under 300 meter, hvorfor www.husdyrgodkendelse.dk ikke kan beregne afsætning af ammoniak til dette område. Skoven giver vandhullet læ, når vinden kommer fra syd og derfor vil del af ammoniakemissionen fra Grønmark 2 således fanges af skoven. Afsætningen af ammoniak sker både som tørafsætning og vådafsætning. En del af ammoniakken fra anlægget vil blive ført over skoven. Det vurderes, at vådafsætningen af denne del af ammoniakken til vandhullet stadig kan være betydende, på trods af lævirkningen fra skoven.

Beregningen for depositionen i en afstand af 300 m nord for anlægget viser, at den samlede deposition vil være 2,2 kg N/ha/år. Afstanden til vandhullet fra anlægget er cirka den halve og ammoniakkoncentrationen i luften i dette punkt vil være væsentlig højere.

Lokalitet 313, 317 326 og 327

Der blev ved besigtigelsen ikke fundet arter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV. Som tidligere beskrevet er det dog meget sandsynligt, at nogle af disse arter findes i området. Det er særlig sandsynligt, at der findes Stor Vandsalamander og naturområderne kan have betydning som levesteder.

Af luftfoto fra 2008 vurderes det, at der i moseområdet ikke findes områder med frit vandspejl, mosen er som beskrevet ovenfor tilgroet med vedplanter og tagrør. Det vurderes, at en øget tilførsel af kvælstof vil belaste mosen yderligere, men ikke vil medføre en acceleration af tilgroningen.

Af samme luftfoto ses det, at der er områder i engene, der i perioder er oversvømmede. Disse områder kan have funktion som ynglelokaliteter for bl.a. Stor Vandsalamander. Det vurderes, at den øgede tilførsel af kvælstof ikke vil bevirke, at disse potentielle ynglelokaliteter ændrer tilstand, da området samtidig afgræsses af kvæg. Ansøger ønsker at lave et vandhul. Etableringen af vandhullet, skal ske i samarbejde med kommunen og senest når godkendelsen skal være udnyttet. Ansøger og Sønderborg Kommune er nået frem til en placering af et nyt vandhul i den sydlige ende af mark 43 (se bilag 20).

Miljømyndighedens vurdering

Vandhullet ved lokalitet 299 er nyt og lysåbent og vurderes ikke at være specielt belastet af næringsstoffer. Vandhullet ligger ca. 150 m fra det nærmeste staldanlæg og det udsættes derfor for en væsentlig kvælstofdeposition, hvilket kan medføre en forringet vandkvalitet og en øget tilgroningshastighed. Vandhullets funktion som ynglelokalitet for stor vandsalamander er ukendt, men det vurderes, at vandhullet kan være vigtigt.

Der stilles vilkår om, efter aftale med ansøger, at der etableres et vandhul i den sydlige ende af mark 43 (se bilag 20). Etableringen af vandhullet, skal ske i samarbejde med kommunen og senest når godkendelsen skal være udnyttet. Ansøger og Sønderborg Kommune er nået frem til en placering af et nyt vandhul. Der skal desuden etableres en dyrknings- gødnings- og sprøjtefri bræmme 5 meter rundt om vandhullet, se faglig begrundelse i afsnit 7.4 om påvirkning af arter med særlig strenge beskyttelseskrav (Bilag IV-arter).

Selv om der potentielt kan være bilag IV-arter eller rødlistearter i området omkring husdyrbruget, vurderes det, at merbelastningen af ammoniak til eventuelle levesteder ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af de nævnte arter. Dette begrundes i, at de fugtige enge afgræses og dermed holdes lysåbne. Sønderborg Kommune vurderer at ejendommens anvendelse af afgræsningen af engarealer har en væsentlig positiv effekt på bilag IV arter, som kræver lysåbne arealer.

Der stilles derfor vilkår til, at den andel af besætningen, som er angivet med afgræsning i www.husdyrgodkendelse.dk, skal opretholdes. Dette betyder at der skal udføres afgræsning med 50 DE med maks. 1,7 DE/ha i 6 mdr. om sommeren. Dette vilkår er meget afhængig af de klimatiske forhold og engarealernes tilstand idet tidlige forår og igen i det sene efterår, og derfor er det naturligt at der mellem årene kan være en variation, men set over flere år skal gennemsnittet af afgræsningen være som angivet i www.husdyrgodkendelse.dk.

Da den øgede ammoniak deposition ikke vurderes at accelerere tilgroningen af mosen, vurderes den at have underordnet betydning for tilstedeværelsen af bilag IV og rødlistearter. Hvis der findes bilag IV padder i mosen, vurderes det, at deres levevilkår ikke vil blive forringede som følge øget belastning af næringsstoffer idet mosen allerede er tilgroet. Der stilles derfor ikke yderligere vilkår i forhold til bilag IV og rødlistearter.

5.2 Lugt

Miljøstyrelsens ansøgningssystem har beregnet hvilke afstande, der mindst skal være fra staldene til forskellige beboelsestyper, se tabel 15. Her ses også de målte afstande til den nærmeste beboelse indenfor hver type. På kortet nedenfor ses bl.a. hvilke konkrete beboelser, det drejer sig om.

Tabel 15: Lugt og geneafstande

Områdetype	Lovens krav- minimum af- stand, geneaf- stand*	Den vægtede gennemsnitsafstand (m)	Beskrivelse af punktet valgt i www.husdyrgodkendelse.dk
Byzone / Sommer- husområde	638 meter	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboel- ser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.	747 meter mod syd Byzone ved Sønderby
Samlet bebyggelse	447 meter	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboel- ser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.	770 meter mod syd bolig ved Sønderby
Enkelt bolig	131 meter	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboel- ser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.	234 meter mod vest bolig på adressen Grønmark 10

* Afstandskravet er opgivet som de beregnede geneafstande beregnet i www.husdyrgodkendelse.dk. Der skal gøres opmærksom på, at afstanden måles fra et beregnet midtpunkt på ejendommen til beboelsesbygningen ved enkelt beboelse og samlet bebyggelse og til zonegrænse ved sommerhus- og byzoneområde.

Lugtgeneafstandene er beregnet som for fuld besætning. Alle eksisterende og nye stalde indgår i beregningen jf. nedenstående tabel.

Tabel 16: Stalde

Nr.	Bygning, der indgår i lugtberegning
1 (1.1.1.)	Gammel Kostald, Bindestald
2 (1.1.2.)	Gammel Kostald, Dybstr.
3 (1.1.3.) (1.1.4.)	Løsdriftsstald m. sengebåse
4 (1.1.5.)	Ny Løsdriftsstald m. sengebåse
5 (1.1.7.)	Ny ungdyrstald m. dybstr.
6 (1.1.6.)	Ny Løsdriftsstald m. sengebåse
7 (1.1.8.)	Ny Løsdriftsstald m. sengebåse
18 (1.1.9.)	Ny malkecentral og separations- afsnit

Der er ikke andre ejendomme med husdyrproduktion indenfor 300 m. Nærmeste ejendom med husdyrproduktion på mere end 75 DE ligger ca. 750 m fra ejendommen (mod øst).

Konsekvensområdet for lugt er en beregning fra FMK-modellen, som beregner i hvilken afstand lugten fra ejendommen lejlighedsvist kan registreres. Lugtkonsekvensradius er beregnet til 558 m efter at hele udvidelsen er gennemført.

Den væsentligste lugtforureningskilde er stalde incl. ventilationsluft, samt gyllebeholderne, hvor der kun er lugtbidrag i forbindelse med omrøring og udbringning samt i forbindelse med tømning. Gyllen pumpes via fortank ud fra staldene hver 2. – 3. uge, og normalt aldrig i tidsrummet fredag eftermiddag til og med søndag samt på helligdage.

Ensilagen kan specielt i forbindelse med håndteringen give anledning til lugt. Ensilagestakene holdes tildækket med plastik. Der vil være mindre lugtgener i forbindelse med fodring. Pga. afstanden til naboer skønnes det, at der ingen problemer er med lugt fra ensilagen. Der vil kunne forekomme lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør).

Lugtgener søges nedbragt gennem regelmæssig rengøring af staldene og almindelig god landmandspraksis. Om sommeren, hvor fordampningen er størst og dermed lugtafsætningen

størst, er en stor del af besætningens opdræt på græs og dermed fjernet fra ejendommens bygninger. Dette vil have en væsentlig positiv effekt på lugtafsætningen fra bygningerne.

I forbindelse med gylleudbringning vil der forekomme lugtgener fra transport af gylle samt fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget vil afhænge af mængden af udbragt gylle, af vejrforholdene på tidspunktet for udbringningen og i ugen efter udbringningen samt af mængden af udbragt gylle. Gyllen udbringes af ansøger og primært med slæbeslanger; kun i mindre omfang med nedfældning. Nedfældning er på ejendommen ikke højt prioriteret, fordi de nuværende maskiner til nedfældning ikke yder tilstrækkeligt tryk til at forme en dyb rille, som gyllen kan placeres i. Hvis der i fremtiden kommer bedre maskintyper på markedet vil disse med sikkerhed blive anvendt på ejendommen, fordi nedfældning forhindrer, at græsensilagen forurenes med rester af udbragt gylle.

Det oplyses, at der ikke udbringes gylle på søndage og helligdage, og der køres aldrig op til beboelsesejendomme på lørdage. Typisk kontaktes særligt udsatte ejendomme telefonisk forud for gyllekørsel.

På samme måde som for gylle vil der ved udbringning af fast gødning/dybstrøelse forekomme lugtgener fra transport af fast gødning/dybstrøelse samt fra marker, hvorpå der er udbragt fast gødning/dybstrøelse. Omfanget vil afhænge af mængden af udbragt fast gødning/dybstrøelse, af vejrforholdene på tidspunktet for udbringningen og i ugen efter udbringningen samt af mængden af udbragt fast gødning/dybstrøelse. Fast gødning/dybstrøelse udbringes af ansøger med staldgødningsspreder og nedpløjes indenfor 6 timer efter udbringning.

Det oplyses, at der ikke udbringes fast gødning/dybstrøelse på søndage og helligdage, og der køres aldrig op til beboelsesejendomme på lørdage. Typisk kontaktes særligt udsatte ejendomme telefonisk forud for udkørsel.

De primære afgrøder vil være majs og græs på ejendommen. Dette vil i kombination med forsuring af $\frac{3}{4}$ af gyllen give et godt fundament for begrænsning af lugt fra udbragt gylle. Forsuret gylle vil fortrinsvis blive udbragt til græsmarker, og ikke forsuret gylle bringes ud til majs og nedpløjes inden 6 timer efter udbringning. Under forsuringsprocessen bliver gyllen mere tyndflydende og derfor sker der en bedre nedtrængning i græsmarken, end når der sammenlignes med ikke forsuret gylle. Dette reducerer overfladen af gylle væsentlig ude i marken, og dermed reduceres lugtafgivelsen fra gyllen, når der på denne ejendom hovedsagelig lægges ud med slanger.

Nabobeboelser, der betegnes som samlet bebyggelse ligger syd for staldanlægget. Staldanlægget ligger vest for den nærmeste enkelt beboelse (Grønmark 10) og nord for sommerhus-/byzoneområde (Østerby).

Ansøger vurderer at der anvendes BAT ud fra ovenstående beskrivelse af forhold omkring lugt i forbindelse med staldanlæg samt husdyrgødning under såvel opbevaring og udbringning af husdyrgødning.

Miljømyndighedens vurdering

Lovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelser indenfor de tre typer er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

I gyllebeholdere uden fast overdækning skal der være et intakt flydelag, der bevirker en næsten lige så effektiv stopper for lugtafgivelse som teltoverdækning. Det er derfor kommunens vurdering, at lugt fra gyllebeholderne ikke vil være til gene for naboerne.

Når gyllen skal omrøres og bringes ud, vil der altid være lugtgener. Det er kommunens vurdering, at ansøger med godt landmandskab og advarsler tager udbredt og tilstrækkeligt hensyn til de naboer, der kunne blive mest generet af dette. Dette kan især konkluderes dels fordi, der anvendes forsuret gylle og fordi en stor andel nedpløjes til majsafgrøder. Ligeledes sker der hurtig nedpløjning af fast gødning/dybstrøelse som reducerer lugtgener for naboerne.

For at forhindre lugtgener stilles der vilkår om, at der ikke må ske opblanding af forsuret og ikke forsuret gylle.

Endvidere skal stalde, anlæg og udenoms arealer m.v. vedligeholdes, så der ikke kan opstå væsentlige støv- og lugtgener uden for ejendommens grund, samt vilkår om rengøring og servicering af ventilationsarrangementerne.

Det vurderes, at lugtberegningerne er for en "worst case" situation, at geneafstandene overholdes, og at de allerede gældende vilkår er tilstrækkelige til at sikre mod gener fra lugt.

5.3 Fluer og skadedyr

Rottebekæmpelse udføres af Sønderborg Kommune. Kasser med gift tillses 5 gange årligt samt ved henvendelse. I øvrigt holdes ejendommen ryddelig og evt. foderspild m.v. opsamles med det samme, så risikoen for tilhold af rotter minimeres. Der opstilles i alt ca. 100 kasser med gift.

Ejendommens skadedyrsbekæmpelse af rotter og mosegrise sker i henhold til Statens Skadedyrslaboratoriums retningslinjer.

Der anvendes Cyromasin mod fluelarver i dybstrøelse. Fluemiddel kan ændre sig efter udbud og pris, men der anvendes kun midler godkendt til fluebekæmpelse.

Foder opbevares i foderlade i påslag og evt. i mindre indendørs siloer. På ejendommen vil oprydning og rengøring i forbindelse med spild af foder være essentielt i en god foderhygiejne, som samtidig reducerer problemer med skadedyr. Med bygningernes placering på ejendommen er søgt at placere foderremnerne med kort indbyrdes afstand, herved opnås kort transportafstand og mindre spild.

Døde dyr opbevares overdækket og på en rist hævet over møddingspladsen. Anmeldelse om afhentning af døde dyr sker hurtigst mulig for at undgå gener af fluer og skadedyr i forbindelse med opbevaring af døde dyr.

Miljømyndighedens vurdering

For at sikre færrest mulige gener for de omkringliggende nabobeboelser, stilles der vilkår om, at fluer skal bekæmpes i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium, og at opbevaring af foder sker på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v). Afhentning af døde dyr skal ske hurtigst mulig.

Det vurderes, at når ejendommens skadedyrsbekæmpelse foretages som beskrevet, og vilkåret efterleves, vil der ikke opstå gener fra skadedyr.

5.4 Transport

Nedenstående tabel viser skønnede transporter. Det skal bemærkes, antal og kapacitet pr. læs ikke er bindene, men er opgjort ud fra den nuværende viden om kapaciteter på transport med landbrugsmaskiner og lastbiler.

Tablet 17: Antal transporter før og efter udvidelse

Art	Antal transporter før udvidelse	Antal transporter efter udvidelse
Foder	9	20
Fyringsolie/brændstof	12	17
Afhentning af mælk	182	182

Flytning af kalve	17	17
Flytning af kælvekvier	50	75
Afhentning af døde dyr	24	40
Diverse sækkevarer mv.	25	25
Gyllekørsel	407	634
Kørsel med dybstrøelse	25	40
Afgrøder	330	1000
Levering af syre	0	3
Maksimalt i alt	1081	2053

Som det ses sker det øget transportaktivitet som følge af selve produktionen på ejendommen.

Mange af transporterne fortsætter med samme hyppighed, og der medtages større mængder pr. læs. Omfanget af gylle- og afgrødetransport stiger, men ejendommen ligger dog placeret således, at der skal køres ad forskellige ruter til markerne. Området er tyndt befolket, og hovedparten af transporterne køres ikke igennem samlet bebyggelse eller byzone. Således vurderes det, at transporterne ikke vil være til gene for naboerne, når der sammenlignes med nuværende situation, hvor der også sker transport af afgrøder og husdyrgødning til arealerne. Kort over kørselsruter til markerne vedlægges. De fleste transporter foregår i dagtimerne. For tiden hentes mælk kl. 9.00, men afhentning af mælk tilrettelægges af mejeriet, og tidspunktet kan ændre sig afhængig af mejeriets rute. Transport i forbindelse med markarbejde kan ske i timerne udenfor alm. arbejdstid 7.00-17.30.

Før udvidelsen sker gylleudbringning med 15 tons gyllevogn og efter udvidelsen transporteres med 25 tons gyllevogn, men måske senere med 30 ton pr læs.

Miljømyndighedens vurdering

Det er kommunens vurdering, at der er valgt de mest hensigtsmæssige transportveje for produkter til og fra gården.

Transport af gylle til udbringning på markerne, vil hovedsageligt foregå ad de veje, der er indtegnet på kort over transportveje som ses i bilag 5.

Der er i forvejen bestemmelse om, at gylle, der skal transporteres mere end 10 km, skal transporteres i lastbil eller et påhængskøretøj hertil.

Under tidligere afsnit med beskrivelse af udbringning af husdyrgødning er beskrevet forhold omkring udbringningstidspunkter for arealer nær beboelser, og dette vil medvirke til begrænsning af på transport i tidsrum, hvor naboer opholder sig hjemme.

Sønderborg Kommune vurderer, at de anførte transportveje for gylle til markerne medfører forholdsvis få gener for områdets beboere, idet der kun i ringe omfang køres gennem større landsby. Det vurderes at det nuværende kørselsniveau med afgrøder og husdyrgødning i området ikke ændres væsentlig. Hvilket skyldes at de fleste marker også i dag dyrkes med landbrugsafgrøder og tilføres husdyrgødning. Ejendommen er centralt placeret i forhold til markerne.

5.5 Støj fra anlægget og maskiner

Angivelse og placering af støjkilder, der kan give væsentlige støjgener for omgivelserne fremgår af tabel 18.

Tabel 18: Årlige og daglige driftsperioder under normale forhold

Støjkilde	Placering	Driftstid
Ventilationsafkast	Der findes 2 stk. mekanisk ventilation på bygning nr. 1 og 2 stk. mekanisk ventilation på bygning nr. 2. Med afkast hhv. 2 stk. i niveau med kip og 2 stk. 0,5 meter over kip.	10 timer om dagen, ca. 6 mdr. pr år. I sommerperioden er dyrene i denne stald på græs.
Malkecenter	I bygning nr. 18	Malkning: kl. 5 - 7.30 og kl. 15-18.3 Køleanlæg driftstid 6 timer i døgnet, dog ikke fra afhentning af mælk til ny malkning.
Håndtering af foder (mikservogn)	Ved bygning nr. 17	Ca. 60 min. mel. kl. 6-9 om morgenen
Ensilering, høst	Ved ensilagepladser bygning nr. 15, 16 og 17	8-10 dage om året kl. 8-22
Lastbiler m.v. *	Se oversigtstegning over kørselsruter	Fra 7.30 – 18

* Transport af foder til ejendommen, dyr til slagteri, samt diverse kørsel i forbindelse med markdrift mv.

Der forventes ikke gener fra vibrationer fra anlægget, når det er færdigopført og i drift.

Ejendommens støjkilder er hovedsageligt fuldfodervogn, malkeanlæg, gyllepumpe, kompressor samt den daglige brug af traktor og transportere til/fra ejendommen.

Brugen af traktor vil normalt begrænses til at foregå i dagtimerne, dog må der påregnes sæsonbestemt arbejde (eksempelvis ensilering og forårs- og efterårsarbejde i marken) der går udover dagtimerne.

Alle stationære støjkilder er placeret inde i bygningerne, med undtagelse af en mindre blæser på køleanlæg til mælketank.

Det forhold, at indkøbt foder tippes i silo, og at ventilationen hovedsagelig er naturlig ventilation, er begge foranstaltninger som reducerer ejendommens samlede støjniveau.

Derudover er der ikke foretaget særlige tiltag til at minimere støj og vibrationer, da ejendommen er beliggende i god afstand til naboer.

Miljømyndighedens vurdering

Der vurderes ikke at være behov for specifikke vilkår for støjbegrænsning. Der fastsættes de generelle støjgrænser for virksomheden i overensstemmelse med vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5 fra 1984. I tilfælde af, at det på et senere tidspunkt findes nødvendigt (fx pga. klager), at virksomheden dokumenterer, at støjvilkårene kan overholdes, så kan miljømyndigheden forlange en eftervisning af, at de fastsatte støjvilkår kan overholdes.

5.6 Støv fra anlæg og maskiner

Der kan forventes støvbidrag fra staldenes ventilationsanlæg og i forbindelse med håndtering af foder, halm, intern transport og kørsel på grusveje. Ansøger vurderer, at støvproblemerne er minimeret som følge af, der hovedsagelig anvendes gyllesystemer frem for stalde med dybstrøelse. Støvkildernes placering på ejendommen er hovedsagelig i området, hvor der blandes foder ved plansiloanlæg og foderlade.

Støv fra grusveje forventes ikke at stige væsentlig, da der allerede i dag sker landbrugstransport til og fra disse arealer der forbindes af grusveje.

I forbindelse med levering af kraftfoder og mineraler kan der opstå støvgener, hvilket dog oftest er af begrænset karakter. Ved udvidelsen vil foderforbruget stige, men afstanden til naboer er lang og derfor forventes ikke en forøgelse af eventuelle støvgener ved udvidelsen.

Driftstiden for aktiviteter, der kan medføre gener fra støv er de samme som for støjgener, hvorfor der henvises til afsnit om støjgener.

Jordbunden på ejendommen bevirker at der skal være fast underlag til den interne transport, da der ellers bliver meget mudder om vinteren på de interne kørselsstrækninger. Samme strækninger har om sommeren gavn af det faste underlag, da det hindrer støv i at hvirvles op ved intern transport på ejendommen. Det faste underlag består af asfalt, beton eller et lag af sten med diameter på 5 cm.

Driftstidspunkter for støvkilder er de samme som er beskrevet under støjkilder.

Der forventes ikke støvgener udenfor ejendommens arealer, når der løbende ser en renholdelse af arealer hvorpå der håndteres foder og transport.

Miljømyndighedens vurdering

Stalde, anlæg, udenomsarealer m.v. skal vedligeholdes, så der ikke kan opstå væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal.

Med hensyn til støvgener fra gården forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis, at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel, samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

5.7 Lys

Der er lys i kostalden til kl. 21.30. Derefter er der natbelysning med nogle få lysstofrør; lysstyrke ca. 5 Lux ved natbelysning. Om vinteren er der lys i stalden om morgenen fra kl. 5, når malkningen starter. Lys fra bygninger kan ses gennem sidevægge, når gardinerne er nedrullede, samt i mindre grad fra evt. lysplader i kip. Pga. beplantning og afstand til naboer og vejarealer, vurderes det ikke at være til gene for nabobeboelser eller trafikanter.

I forbindelse med høst kan det forekomme, at maskinerne kører med lys. I øvrigt er anlægget ikke belyst udvendig om natten.

Der er lyskilder i form af lavenergipærer placeret på sydende, samt midt på vestsiden af eksisterende løsdriftsstald, samt ved ny malkecentral. Der sidder også en lyskilde på stuehus og lyser ud over gårdsplads. Lamperne til udendørsbelysning er anført på bygningstegning.

Udendørs lyskilder er angivet på situationsplan. Jf. bilag 2.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes at belysningen ikke vil give anledning til væsentlige problemer eller gener for omkringboende eller landskabelige hensyn. Der stilles derfor ikke vilkår om begrænsning af gener fra belysning, dette er vurderet ud fra at ejendommen er placeret lavt i terrænet, der er hegn på alle sider der vender ud mod naboer, og der er langt til nabobeboelser.

6 Udbringningsarealer

I forbindelse med vurderingen af projektets mulige indvirkning på miljøet er der vurderet på, om virksomheden overholder harmonikravet og om der er problemstillinger på arealerne

vedrørende planforhold, som gør sig gældende. Der vurderes også på arealanvendelsens påvirkning af grundvandsressourcerne, vandmiljøet og beskyttet natur i forhold til fosfor, nitrat og ammoniak. Beskyttet natur indebærer naturarealer beskyttet af § 7 i Husdyrloven, § 3 i Naturbeskyttelsesloven, Natura 2000 områder og arter, som er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV (bilag IV arter) samt andre relevante artsfredninger. Der vurderes også på arealanvendelsens påvirkning af kulturelementer i landskabet, som f.eks. beskyttede jord- og stendiger og fortidsminder og andre aktuelle fredninger.

6.1 Lokalisering og planmæssige forhold

Ejendommen og de tilhørende arealer ligger centralt placeret på det nordvestlige af halvøen Kegnæs. Der rådes over et samlet udspretningsareal på 430,92 ha. Alle udspretningsarealerne er ejede eller forpagtede og hovedparten ligger omkring ejendommen. Mark 49, 49-1, 49-2 og 213 ligger dog længere væk fra ejendommen mod øst på Kegnæs.

Ud over udspretningsarealerne ejes også strand, bl.a. ved kysten langs med mark 1, men da arealet ikke benyttes til udspretning er det ikke behandlet yderligere. De planmæssige forhold på og omkring markerne kan ses på bilag 14.

Zonestatus: Alle arealerne er beliggende i landzone. Dog grænser markerne 23-0, 22 og 56 op til byzone (se figur 1).

Lokalplan: Der er ikke lokalplan for nogle af udspretningsarealerne. Dog er der vedtaget flere lokalplaner for boligområder, rekreative områder og sommerhusområder i og ved Sønderby. Markerne 403, 35, 15, 23-0, 22 og 56, 20 og 55 grænser op til disse områder. Lokalplanen for sommerhusområdet, der grænser op til mark 15 er dog endnu ikke realiseret.

Kommuneplan: Arealerne er beliggende i landområde.

For udbringningsarealer beliggende inden for 200 meter til byzone, sommerhusområder samt områder i landzone, der ved lokalplan er udlagt til boligformål gælder der ifølge Husdyrgødningsbekendtgørelsen, at udbringning af husdyrgødning ikke må finde sted på lørdage, søn- og helligdage.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune stiller ikke vilkår vedrørende lokalisering og planmæssige forhold.

6.2 Harmoniareal

Ifølge den gældende husdyrgødningsbekendtgørelse må der højst udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 2,3 DE pr. ha pr. planperiode, under forudsætning af overholdelse af Betingelserne for anvendelse af 2,3 DE/ha for kvægbrug, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006.

Hvis der på et tidspunkt ikke er tilstrækkeligt udbringningsareal til rådighed, skal dyreholdet derfor mindskes, så de gældende harmonikrav kan overholdes.

Tabel 19: *Fordeling af udbringningsarealer*

Areal	ha
Per Chresten Schmidt eget udbringningsareal (ejet og forpagtet)	430,92 ha
Aftaler om at modtage husdyrgødning svarende til 115 DE	50,0 ha
Udbringningsareal total	480,92 ha

Det nødvendige udbringningsareal/harmoniareal er på 325,75 ha. Ejendommens udbringningsareal udgør 480,92 ha, se tabel 19.

Sønderborg Kommune har klassificeret Hjortholm Sø, Stenmade Sø og Hart Sø som søer med særlige lokale beskyttelsesinteresser jf. § 11 stk. 3 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Søerne er følsomme over for påvirkninger med fosfor. Marker i oplandene til disse søer er derfor sat i fosforklasse. Dette betyder, at ikke alle disse marker kan indgå i harmoniarealet med fuldt husdyrtryk. Se afsnit 7.1 om påvirkninger fra arealerne.

Der kan desuden ikke køres med gyllevogne eller staldgødningsspreder på en del af udbringningsarealet. Derfor indregnes disse arealer kun med 0,85 DE/ha. Det svarer til den mængde husdyrgødning der udbringes ved afgræsning i 6 mdr. med 1,7 DE/ha. Det drejer sig om henholdsvis 21,76 ha i P-klasse 0 og 16,65 ha i P-klasse 2, se tabel 22.

Ejendommens arealer består af flere hektar end nødvendigt, for at opfylde harmonikravet til 749,24 DE. Ansøger ønsker derfor en del af arealerne godkendt som alternative harmoniarealer, i tilfælde af en eller flere forpagtninger ophører. Ansøger ønsker ikke at fordele mere end 749,24 DE på harmoniarealet. De 115, DE der er indsat i www.husdyrgodkendelse.dk som modtaget husdyrgødning, er indsat for at kunne beskrive den reelle belastning af arealerne, hvis nogle af arealerne ophører med at være i forpagtning.

De 115 DE påvirker ikke de begrænsninger, der fastsættes i forbindelse med, at nogle harmoniarealer må have en lavere belastning med husdyrgødning, fordi de ligger i søopland eller kun egner sig til afgræsning og deraf afsat husdyrgødning ved afgræsning.

Ud fra www.husdyrgodkendelse.dk er der indregnet en belastning med husdyrgødning på 749,24 + 115 DE i alt 864,24 DE som fordeles på 430,92 ha. Dermed er der i gennemsnit en belastning på 1,97 DE/ha.

Tabel 20: Fordelingen af arealerne mellem fosfor klasser er følgende

P-klasse 0	P-klasse 1	P-klasse 2
238,25 ha med en belastning på 2,3 DE/ha svarende til 547,98 DE	159,20 ha med en belastning < 2,3 DE/ha, derudfra (864,24 – 547,98 – 48,53) = 267,73 DE, svarende til 1,68 DE/ha	33,47 ha hvor der skal være fosforbalance. Tilførsel: 17,49 kg P/ha, fraførsel: 25,4 kg P/ha. Der må tilføres i alt 48,53 DE på de 33,47 ha svarende til 1,45 DE/ha

Ud fra www.husdyrgodkendelsen.dk er indholdet af kvælstof og fosfor i husdyrgødning beregnet til 17,49 kg P/DE og 105,4 kg N/DE.

Det er beregnet i www.husdyrgodning.dk, at der på bedriften må tilføres 2,01 DE/ha som et gennemsnit for ejendommen. Dette skal justeres i forhold til at 38,40 ha kun må indregnes med 0,85 DE/ha (21,76 ha i P-klasse 0 og 16,65 ha i P-klasse 2).

Følgende beregning, tabel 21 viser, at der er tilstrækkeligt harmoniareal til de 749,24 DE.

Tabel 21: Harmoniareal til de 749,24 DE

238,25 ha * 2,3 DE/ha - (21,76 ha * (2,3 DE/ha - 0,85 DE/ha)) =	516,4 DE
---	----------

159,20 ha * 1,68 DE/ha =	267,4 DE
33,47 ha * 1,45 DE/ha - (16,65 ha * (1,45 DE/ha - 0,85 DE/ha)) =	38,54 DE
Sum	822,3 DE

På baggrund af de 822,3 DE og 430,92 ha, er det beregnet, at må tilføres 1,91 DE/ha som et gennemsnit for ejendommen. Den tilførte husdyrgødning har et næringsstofindhold på hhv. 17,49 kg P/DE og 105,4 kg N/DE.

Enkelte arealer er udeladt i vurderingen af, hvilke arealer der ligger i søopland. Det skyldes, at de kun berører søoplandet med en meget lille andel af markens samlede areal. Ligeledes er enkelte marker indenfor søopland, som samtidig indeholder areal, der ligger udenfor søopland. Disse marker er ikke blevet opdelt. Dermed er markens samlede areal indregnet med en større fosforbelastning end krævet.

Arealer i tabel 22 er i www.husdyrgodkendelse.dk angivet som permanente græsarealer

Tabel 22: Permanente græsarealer og andele i P-klasse

Permanent græsarealer jf. Enkeltbetaling 1. januar 2007		Permanent græsarealer uden kørsel med gyllevogn	
Mark nr.	Areal	Areal i P-klasse 0	Areal i P-klasse 2
10	1,39		
24	0,89		
24-1	0,37		
20	7,29		
42	2,72		
52	2,06		2,06
51	2,78		
21	5,42		5,42
21-1	2,16		
05-2	0,43		
50	4,81	4,81	
208	2,44		2,44
44	0,76		0,76
44-1	0,75		0,75
44-2	1,02		1,02
44-3	1,09		1,09
44-4	0,91		0,91
44-5	0,99		0,99
44-6	0,72		0,72
44-7	0,49		0,49

14-2	0,99	0,99	
14-1	2,40		
14-3	2,31	2,31	
14	2,05	2,05	
14-4	0,81		
501	1,12	1,12	
502	0,77	0,77	
503	1,09		
504	1,66	1,66	
33-1	1,35	1,35	
61	0,49	0,49	
60	0,22		
507	2,49		
500	2,42	2,42	
506	2,28	2,28	
508	0,76		
214	0,42	0,42	
215	0,33	0,33	
710	0,76	0,76	
Total	64,2 ha	21,76	16,65

Miljømyndighedens vurdering

Da husdyrbrugets samlede udbringningsareal er større end det mindst tilladte jf. Bek. om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. vurderer miljømyndigheden, at harmonikravet er opfyldt.

6.3 Arealkrav

Arealkravet jf. § 7 i Bekendtgørelse om husdyrhold og arealkrav m.v. til den ønskede produktion på 749,24 DE er 95,1 ha. Arealkravet er opfyldt, da ansøger ejer et areal på 168,1 ha.

6.4 Beskyttet natur

Markerne med beskyttet natur kan ses på bilag 12 og 13.

På markerne 14, 14-2, 14-1, 52, 42, 51, 44, 44-1, 44-2, 44-3, 44-4, 44-5, 44-6, 44-7, 208, 21, 303-3, 215, 33-1, 504, 20, 550, 501, 60, 61, 500, 507, 508, 503, 51, 5-2, 20, 42, 24, 506 er der registreret enge og strandenge, som er beskyttet jf. Naturbeskyttelseslovens § 3. Mark 502

indeholder hede og eng, som er blevet registreret i forbindelse med udarbejdelsen af denne godkendelse.

Beskyttelsen betyder, at man ikke må foretage ændringer eller indgreb, der kan forringe de beskyttede områders tilstand. Drift af beskyttede engarealer kan fortsætte efter sædvanlig praksis, men tilstanden må ikke ændres uden forudgående dispensation fra kommunen.

Ved afgræssede engarealer

I før-situationen blev der afgræsset med ca. 50 DE kreaturer (1,7 DE/ha). I den ansøgte situation er det planlagt, at der græsses med 128 DE kreaturer (1,7 DE/ha). I

www.husdyrgodkendelse.dk er antallet af DE der er på græs før og efter uændret således, at afgræsning ikke bliver anvendt som et virkemiddel til at opfylde krav om ammoniakreduktion. Det er kun afgræsning for de 50 DE, der har indvirkning på ammoniakfordampningen.

Det er ansøgers ønske, at afgræsning med de 78 DE (128 DE -50 DE) er frivillig, således at den kan ophøre, hvis der viser sig fremtidige problemer med den praktiske udførelse. Det kan for eksempel være arealernes afdræningsforhold eller uhensigtsmæssigt stort forbrug af mandskabstimer til opsyn og hegning. Ligeledes er det ansøgers ønske at bevare muligheden for at kunne udnytte afgræsning som virkemiddel til reduktion af ammoniakfordampningen, hvis det er muligt ved en fremtidig udvidelse.

Der anvendes en kombination af afgræsning og slæt på de fleste af markerne som betegnes eng. Dog er nogle arealer så fugtige, at der kun anvendes afgræsning. En del af disse arealer har fået handelsgødning og/eller husdyrgødning med gyllevogn før udvidelsen. Denne praksis ændres ikke på de arealer, der er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Gødningsniveauet eller typen af gødning til de vedvarende græsarealer ændres ikke fra før udvidelsen til efter udvidelsen.

Markerne i tabel 23 kan ikke tildeles gødning med gyllevogn eller lignende. Her sker gødningstilførsel kun i form af handelsgødning og det husdyrgødning, der afsættes ved afgræsning i 6 mdr. om året med et dyretryk på 1,7 DE (0,85 DE/ha/år).

Tabel 23: Permanent græsarealer uden kørsel med gyllevogn

Permanent græsarealer uden kørsel med gyllevogn	
Mark nr.	Areal (ha)
52	2,06
21	7,55
50	4,81
208	2,44
44	0,76
44-1	0,75
44-2	1,02
44-3	1,09
44-4	0,91
44-5	0,99
44-6	0,72

44-7	0,49
14-2	0,99
14-3	2,31
14	2,05
501	1,12
502	0,77
61	0,49
500	2,42
215	0,33
710	0,76
504	1,66
33-1	1,35
506	2,28
214	0,42
Total	38,41 ha

Der ligger et vandhul i kanten af mark 400, som ikke tidligere er registreret. På mark 707 og 14-1 er der et vandhul. Mark 50 grænser op til Hjortholm sø. Mark 50 er en strandeng og der jordbehandles derfor ikke. Der stilles vilkår til marken i afsnittet om bilag IV arter. Der ligger også et mindre lysåbent vandhul på mark 50. Mark 213 grænser op til et overdrev. Overdrevet er foruden Miljøbeskyttelseslovens § 3 også beskyttet af § 7 i Lov om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Se afsnit 6.5 om § 7 arealer.

Miljømyndighedens vurdering

På markerne 14, 14-2, 14-1, 52, 42, 51, 44, 44-1, 44-2, 44-3, 44-4, 44-5, 44-6, 44-7, 208, 21, 303-3, 215, 33-1, 504, 20, 550, 501, 60, 61, 500, 507, 508, 503, 51, 5-2, 20, 42, 24, 506 er der registreret eng eller strandeng. Markerne gødes og afgræsses som angivet i ovenstående afsnit. Naturbeskyttelseslovens § 3 sikrer, at der ikke sker tilstandsændring på de marker, som indeholder § 3 natur. Derfor stilles der ikke yderligere vilkår til enge og strandenge i udbringingsarealerne.

6.5 § 7 arealer

Ingen udspretningsarealer indeholder natur, som er beskyttet i henhold til § 7 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*. Mark 213 grænser op til et overdrev, beliggende ved Kegnæs Høj. Overdrevet er den nærmeste naturtype, der er beskyttet i henhold til § 7 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*, se bilag 8-9. Mark 213 afvander ikke til overdrevet, men der er derimod risiko for at trykket fra markmaskiner kan forårsage jordskred og dermed påvirke overdrevet fysisk.

Ingen af udspretningsarealerne afvander til naturområder, der er beskyttede i henhold til § 7 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune stiller vilkår om, at der skal være en dyrknings- og jordbehandlings- og sprøjtefri bræmme på 2 meter fra overdrevets kronekant på mark 213. Formålet med bræmmen er at beskytte § 7 arealet ved at mindske den direkte påvirkning fra markdriften og mindske effekten af marktrykket fra landbrugsmaskinernes kørsel tæt ved kanten. Bræmmen måles fra kanten af overdrevet, hvor skråningen starter. I felten fremgår det de fleste steder ret tydeligt, hvor overdrevets kronekant er.

6.6 Beskyttede sten- og jorddiger

Der er beskyttede sten- og jorddiger langs markerne 300, 2, 2-1, 202, 212, 10, 12, 14, 14-1, 14-2, 48, 8, 33-1, 705, 710. De beskyttede sten- og jorddiger er omfattet af bestemmelserne i Museumsloven § 29 a. Det betyder at de ikke må beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra Sønderborg Kommune.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at de beskyttede sten- og jorddiger, der findes på ejendommen, er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning. Der stilles derfor ikke supplerende vilkår, se 12 og 13.

6.7 Kultur- og fortidsminder

Der er ikke registreret fortidsminder på markene. Der er dog registreret en kultsten tæt ved mark 507. Se bilag 12 og 13. Fortidsminder, der er omfattet af bestemmelserne i Museumslovens § 29 e må ikke ændres. Dette vil sige, at alle foranstaltninger der indebærer en påvirkning af fortidsmindernes indhold og overflade ikke er tilladt. Endvidere må der, inden for en afstand af 2 meter fra fortidsmindets bund, ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes jf. § 29 f i museumsloven.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at det beskyttede fortidsminde, der findes tæt på ejendommen, er tilstrækkeligt beskyttet af gældende lovgivning. Der stilles derfor ikke supplerende vilkår.

6.8 Natura 2000

Der er ca. 3.500 meter fra mark 213 og til det nærmeste Natura 2000 område, som er Bredgrund (Habitatområde 173). Udpegningsgrundlaget er de habitattyper, som er indeholdt i habitatområdet, Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand og rev.

Habitatområdet er følsomt over for næringsstofpåvirkning. Ansøgers marker afvander til Flensborg Fjord, men da strømretningen er nordvestgående (se bilag 18), afvander markerne ikke til Bredgrund. Et kort over havstrømningens dominerende retning fra DHI, viser, at vandafstrømning fra Kegnæs presses op gennem Lillebælt af havstrømmen, der kommer fra sydøst (se bilag 18). Dermed sker der ingen påvirkning fra markerne til Bredgrund. Der sker heller ingen påvirkning fra markerne til Nybøl Nor (Fuglebeskyttelsesområde 64), da havstrømmen vil presses ud af Flensborg Fjord.

Markerne ligger med væsentlig større afstand til øvrige Natura 2000 områder og ingen af arealerne afvander hertil. Øvrige Natura 2000 områder er Gråstenskovene (Habitatområde 83), Lilleskov og Troldmose (Habitatområde 189) og Augustenborg Skov (Habitatområde 200).

Miljømyndighedens vurdering

Da ingen af udbringningsarealerne afvander til Bredgrund eller øvrige Natura 2000 områder, vurderes det, at arealanvendelsen ikke har negativ indflydelse på Natura 2000 områder.

7 Påvirkning fra arealerne

I forbindelse med vurderingen af projektets mulige indvirkning på miljøet er det vurderet, om virksomheden overholder harmonikravet og om der er problemstillinger vedrørende planforhold, som gør sig gældende. Arealanvendelsens påvirkning af grundvandsressourcerne, vandmiljøet og beskyttet natur i forhold til fosfor, nitrat og ammoniak bliver også vurderet. Beskyttet natur omfatter naturarealer beskyttet af § 7 i Husdyrloven, § 3 i Naturbeskyttelsesloven, Natura 2000 områder og arter, som er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV (bilag IV arter) samt andre relevante artsfredninger. Endelig bliver arealanvendelsens påvirkning af kulturelementer i landskabet, som f.eks. beskyttede jord- og stendiger og fortidsminder og andre aktuelle fredninger også vurderet.

7.1 Udbringningsarealerne

Udskiftning af bedriftens udbringningsarealer eller udskiftning af markarealer hos 3. mand til udspreddning eller afsætning af gødning skal anmeldes til kommunen før planårets begyndelse d. 31. august.

Nitrat til overfladevand

Ingen udbringningsarealer ligger i nitratklasse 1-3.

Fosfor

Der er ingen udspreddningsarealerne er beliggende i opland til Natura-2000 områder, der er overbelastede med fosfor. Der er ikke arealer med hældning over 12 grader mod vandområder, hvor der kan være risiko for overfladeafstrømning.

Slutrecipienten for udspreddningsarealerne er Flensborg Fjord. Dog afvander arealerne også til 3 søer på Kegnæs, Hjortholm Sø, Stenmade Sø og Hart Sø.

Hjortholm Sø, Stenmade Sø og Hart Sø er udpeget som særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser (Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug § 11 stk. 3). Det betyder, at der stilles vilkår til de udspreddningsarealer, som afvander til de nævnte søer. Vilkårene som stilles, svarer til de vilkår, der stilles til udspreddningsarealer beliggende i oplandet til fosforfølsomme søer i Natura-2000 områder. Bilag 16 og 17 viser søoplandenes udbredelse i forhold til udspreddningsarealerne.

Følgende arealer ligger i opland til disse søer:

Stenmade Sø

Markerne nr. 205, 206, ligger i P-klasse 1, fordi JB nr. er indenfor JB nr. 5-9

Markerne nr. 214 ligger i P-klasse 0, fordi JB-nr. er under 5-9

Hart Sø

Markerne nr. 11, 11-1, 15, 16, 203, 204, 207, 210, 22, 23-0, 301, 302, 303, 303-1, 303-2, 304, 304-1, 304-2, 304-4, 305, 306, 4, 40, 43, 45, 46, 47, 48, 53, 54, 55, 705, 704, 706, 8, (ikke udpeget lavbundsareal), ligger i P-klasse 1, fordi JB-nr. ligger inden for 5-9.

Markerne nr. 303-3, 42-1, 52, 208, 24, 42, 51, 44, 44-1, 44-2, 44-3, 44-4, 44-5, 44-6, 44-7, og 24-1 ligger i P-klasse 2, da de ligger i lavbundsareal, se tabel 20.

Markerne nr. 5, 56, 200 berører søopland med en så lille andel af marken, at det vurderes at det ikke har væsentlig virkning på fosforbelastningen af de berørte søer.

Beregninger i www.husdyrgodkendelse.dk viser, at den ansøgte markdrift giver et gennemsnitligt fosforoverskud på 9,7 kg P/ha/år.

Indholdet af fosfor i husdyrgødningen er beregnet til 17,49 kg per DE i www.husdyrgodkendelse.dk.

Tabel 24, som stammer fra [IT-ansøgningssystemet](#) viser, hvordan bedriftens areal er sammensat, og hvor mange hektar, der ligger i udpegede og følsomme områder.

Tabel 24: Arealer i fosforfølsomme områder

Navn	Ha	P-Klasse 0 -	P-Klasse 1 -	P-Klasse 2 -	P-Klasse 3 -
10	1,39	1,39			
8	1,64		1,64		
5	5,18	5,18			
24	0,89	0,89			
20	7,29			7,29	
31	2,77	2,77			
32	0,97	0,97			
35	3,45	3,45			
42-1	0,30			0,30	
53	2,96		2,96		
42	2,72			2,72	
45	1,64		1,64		
49-2	0,22	0,22			
49-1	0,40	0,40			
52	2,06			2,06	
51	2,78			2,78	
21	5,42			5,42	
4	2,74		2,74		
56	16,35	16,35			
9	1,62	1,62			
12	8,37	8,37			
1	6,77	6,77			
48	7,81	7,81			
46	5,21		5,21		
300	11,80	11,80			
200	6,86	6,86			

2	5,50	5,50			
2-1	2,26	2,26			
203	5,12		5,12		
204	1,45		1,45		
207	7,04		7,04		
208	2,44			2,44	
301	4,45		4,45		
205	2,80		2,80		
206	0,91		0,91		
400	11,85	11,85			
401	4,13	4,13			
306	1,55		1,55		
302	4,69		4,69		
305	3,74		3,74		
44	0,76			0,76	
44-1	0,75			0,75	
44-2	1,02			1,02	
44-3	1,09			1,09	
44-4	0,91			0,91	
14-2	0,90	0,90			
14-1	2,40	2,40			
14	2,05	2,05			
11-1	1,74		1,74		
501	1,12	1,12			
502	0,77	0,77			
503	1,09	1,09			
504	1,66	1,66			
33-1	1,35	1,35			
61	0,49	0,49			
60	0,22	0,22			
210	4,54		4,54		
212	0,83	0,83			

211	1,08	1,08			
213	5,17	5,17			
44-5	0,99			0,99	
44-6	0,72			0,72	
44-7	0,49			0,49	
303-3	0,78			0,78	
303-1	3,59		3,59		
303-2	0,78		0,78		
303	10,55		10,55		
304-1	5,77		5,77		
304-2	1,28		1,28		
304-4	3,11		3,11		
304	3,65		3,65		
47	8,84		8,84		
507	2,49	2,49			
500	2,42	2,42			
506	2,28	2,28			
508	0,76	0,76			
201	5,25	5,25			
202	6,37	6,37			
214	0,42	0,42			
215	0,33	0,33			
14-3	2,31	2,31			
14-4	0,81	0,81			
21-1	2,16			2,16	
701	2,85	2,85			
700	19,62	19,62			
710	0,76	0,76			
702	6,19	6,19			
705	4,35		4,35		
704	3,04		3,04		
706	2,12		2,12		

703	1,11	1,11			
707	18,32	18,32			
24-1	0,37			0,37	
5-2	0,43			0,43	
16	7,06	7,06			
33	7,39	7,39			
40	7,42	7,42			
50	4,81	4,81			
43	6,92		6,92		
22	1,02		1,02		
15	6,79		6,79		
403	3,18	3,18			
11	5,95		5,95		
23-0	5,56		5,56		
49	11,63	11,63			
54	7,55		7,55		
55	16,66		16,66		
16-1	7,09		7,09		
40-1	2,35		2,35		
15-1	3,02	3,02			
11-2	3,74	3,74			
Total	430,92	238,25	159,20	33,47	

Mark 50, som er en græsningseng, grænser op til Hjortholm Sø. Arealet skråner ikke ned mod søen og engen er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

Miljømyndighedens vurdering

Der er ingen udbringningsarealer beliggende i opland til Natura-2000 områder, der er overbelastede med fosfor. Der er ikke arealer med hældning over 12 grader mod vandområder, hvor der kan være risiko for overfladeafstrømning.

Der stilles derfor ikke vilkår i forhold til Natura-2000 områder og hældende terræn.

Markerne 8, 53, 705, 704, 706, 43, 22, 15, 11, 23-0, 54, 55, 16-1, 40-1, 45, 4, 46, 203, 204, 207, 301, 205, 206, 306, 302, 305, 11-1, 210, 303-1, 303-2, 303, 304-1, 304-2, 304-4, 304 og 47 er drænedede lerjorder, beliggende i oplandet til Hart Sø og til Stenmade Sø.

Det vurderes, at dette kan give anledning til påvirkning af Hart Sø og Stenmade Sø med fosfor. Der stilles derfor vilkår om, at fosfortallene til de nævnte marker skal undersøges første gang inden for 6 måneder fra godkendelsestidspunktet. Fosfortallene skal beregnes ud fra et repræsentativt antal jordprøver taget på de nævnte marker. Resultatet skal meddeles kommunen inden for en frist på 6 måneder fra godkendelsestidspunktet.

Ved fosfortal under 4,0 stilles der ikke krav, der rækker ud over de generelle harmoniregler, for udledning af kvælstof og fosfor til vandområder i Natura 2000 område X.

Ved fosfortal mellem 4,0 og 6,0 må overskuddet af fosfor højst være 4 kg/ha/år.

Ved fosfortal over 6,0 skal der være fosforbalance.

Markerne 20, 42-1, 42, 21-1, 24-1, 5-2, 52, 51, 21, 208, 44, 44-1, 44-2, 44-3, 44-4, 44-5, 44-6, 44-7 og 303-3 er drænedede lavbundsjord beliggende i oplandene til Hart Sø og Stenmade Sø (fosforklasse 2). Det vurderes, at dette kan give anledning til påvirkning af Hart Sø og Stenmade Sø med fosfor. Der stilles derfor vilkår om, at der skal være fosforbalance. Vilkåret overholdes ved at disse marker kun får tilført gødning fra græssende køer 6 mdr. om året (0,85 DE/ha).

Da arealet ned mod Hjortholm Sø ikke skrånede ned mod søen og da arealet i forvejen er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3, vurderer Sønderborg Kommune, at det ikke er relevant, at stille yderligere krav om bræmme.

7.2 Påvirkninger af søer og vandløb

Der ligger vandløb på eller langs med markerne 14, 14-2, 14-1, 10, 2, 42, 52, 44-1, 44-2, 44, 51, 21, 20, 208, 5, 503, 215, 506, 500, 61 og 50. Vandløbene er beskyttet med en 2 meter bræmme jf. vandløbsloven. Af disse vandløb, er der ifølge Landsplansdirektivet et B3-F målsat vandløb, som løber langs markerne 2, 42, 52, 44-1, 44-2, 44, 51, 21 og 20. Målsætningen B3-F betyder, at vandet i vandløbet er karpefiskevand, som er påvirket af okker, men som på sigt skal kunne fungere som opholds- og opvækstområde for ål, aborre, gedde og karpefisk. Målsætningen for vandløbet er ikke opfyldt.

De nævnte udbringningsarealer skrånede på intet sted stærkt ned mod vandløbene.

Der stilles vilkår til søer i afsnit 7.4 om påvirkning af arter med særlig strenge beskyttelseskrav (bilag IV arter) og i afsnit 5.1 om ammoniak. Se desuden afsnit 7.1 om fosfor.

Miljømyndighedens vurdering

Da ingen udbringningsarealer skrånede kraftigt mod vandløbene, vurderes det, at erosion af udbragt husdyrgødning til vandløbene under kraftige regnskyl, ikke udgør en risiko, såfremt der opretholdes en dyrkningsfri bræmme på minimum 2 m jf. Vandløbslovens § 69.

7.3 Kvælstof og fosfor til fjord og hav

Arealerne på Kegnæs afvander enten direkte eller via søer og vandløb til Hørup Hav og Sønderborg Bugt. Der er ingen af arealerne der ligger i nitrat eller fosforklasse. Se bilag 16 og 17.

Ca. 3 km fra Kegnæs ligger det marine Natura 2000 område, Bredgrund. Vurderinger i forhold til dette område fremgår af afsnit 6.8.

Miljømyndighedens vurdering

Udbringningsarealerne er ikke beliggende i opland til Natura-2000 områder, der er overbelastet med fosfor. Der er ingen lavbundsarealer og der er ikke arealer med hældning større end 12 grader mod vandområder, hvor der kan være risiko for overfladeafstrømning. Det vurderes derfor, at projektet ikke giver anledning til en væsentlig påvirkning af omgivelserne med fosfor, som ligger ud over de krav som gældende i medfør af gældende lovgivning.

Udbringningsarealerne er ikke beliggende i Nitratklasse 1, 2 eller 3, hvor der er risiko for udvaskning af nitrat til overfladevand. På baggrund heraf vurderes det at projektet ikke medfører væsentlige problemer i forbindelse med nitratbelastning af overfladevand.

7.4 Påvirkning af arter med særlig strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)

Der stilles vilkår til vandhullet 200 meter nord for anlægget i afsnit 5.1 om ammoniak (lokalitet 299).

Der ligger vandhuller på mark 400, 50. Vandhullet på mark 400 har ikke tidligere været registreret. Det er delvist omgivet af eng, men er under tilgroning med dunhammer. Det vurderes, at vandstanden i vandhullet er specielt lav i år og at der i år med mere nedbør vil være mere vand.

På mark 50 ligger der et lille lysåbent vandhul, hvor vandet er brakvand. Derfor er det uden betydning for bilag IV arter, da de ikke lever i brakvand. Mark 50 grænser også op til Hjortholm Sø, der ligeledes er en brakvandssø. Hjortholm Sø er belastet af næringsstoffer og under tilgroning med tagrør, men stadig med tydelig åben vandflade. Den er desuden udpeget af kommunen som særlig regional eller lokal beskyttelsesinteresse jf. *Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug m.v.*

På mark 14-1 ligger der et lille lysåbent vandhul, som også vurderes at indeholde brakvand.

På mark 707 ligger et vandhul. Vandhullet er under stærk tilgroning med bl.a. pil og det vurderes, at vandhullet af den grund har underordnet betydning for Stor Vandsalamander, da dens tilstedeværelse kræver lysåbne forhold.

Vandhullet på mark 400 er vurderet som potentielt leve- eller ynglested for bilag IV arter. Det er vurderet, at vandhuller, der er mere eller mindre lysåbne og ikke fuldstændig tilgroede med vedplanter, kan have betydning for bilag IV arter, primært Stor Vandsalamander. En fortsat eutrofiering af den type af vandhuller vil være medvirkende til at accelerere en tilgroning og dermed forringe leve- og ynglevilkår for bilag IV arten, der vurderes at kunne være knyttet til vandhullet.

På mark 43 etableres desuden et nyt vandhul, se afsnit 5.1 om ammoniak.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at en stor del af bidraget med kvælstof til de nævnte vandhuller kommer fra marken. For at beskytte faktiske og potentielle ynglelokaliteter for vandsalamandere, stilles der vilkår om, at der skal etableres en dyrknings- gødsknings- og sprøjtefri bræmme på 5 meter rundt om søen på mark 400 (se bilag 19). Bevoksningen i bræmmen må gerne slås. Afstanden måles fra vandhullets kronekant lig reglerne for 2 meter bræmmer ved vandløb.

For at beskytte det nye vandhul på mark 43 mod eutrofiering som følge af påvirkning med næringsstoffer fra marken, stilles der vilkår om, at der skal etableres en dyrknings- gødsknings- og sprøjtefri bræmme på 5 meter rundt om den kommende sø på mark 43 (se bilag 20). Afstanden måles fra vandhullets kronekant lig reglerne for 2 meter bræmmer ved vandløb.

7.5 Nitrat til grundvand

Hele Kegnæs er klassificeret som område med drikkevandsinteresser. Hovedparten af area-lerne ligger udenfor det modelberegnete indvindingsopland til Kegnæs Vandværk. Den detaljerede grundvandskortlægning har vist, at der stort set er mere end 50 m lerlag i hele indvindingsoplandet til Kegnæs Vandværk. Dog er der centralt i oplandet 25-30 m lerlag. Der er ikke konstateret nitrat i grundvandsmagasinet, og grundvandsdannelsen er beskeden. Altså er området ikke nitratsårbart.

Ud fra www.husdyrgodkendelsen.dk er indholdet af kvælstof i husdyrgødning beregnet til 105,4 kg N/DE.

Det er planlagt at indsatsplanen for Kegnæs Vandværk skal udarbejdes i 2010.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at udvidelsen ikke giver anledning til påvirkninger af grundvandsressourcen med kvælstof.

8 Bedste tilgængelige teknik (BAT)

Herunder ses en beskrivelse af, hvor i produktionen der anvendes BAT. Der er også en beskrivelse af, hvor der er truffet afgørelse om ikke at anvende BAT, og således supplerende argumentation for fravalget af BAT.

Ansøgers redegørelse for anvendelse af BAT:

Ifølge BREF beskrives BAT for følgende områder:

- Management (ledelses- og kontrolfunktioner) (behandles herunder)
- Staldindretning (se afsnit 3.2)
- Foder (se afsnit 3.4)
- Forbrug af vand og energi (se afsnit 3.6)
- Opbevaring/behandling af husdyrgødning (se afsnit 4.1 + 4.2 + 4.3 + 4.4)
- Udbringning af husdyrgødning (se afsnit 4.8)

BAT-redegørelsen og kommunens vurdering for staldindretning, foder, forbrug af vand og energi, opbevaring/behandling og udbringning af husdyrgødning er behandlet under de relevante afsnit i godkendelsen. Herunder ses en opsummering af BAT-redegørelsen.

BAT på ejendommen praktiseres i forhold til godt landmandskab ved, at der foretages en grundig planlægning forud for den kommende sæson og der føres driftsjournaler. Ligeledes anvendes faglig rådgivning for optimering af resurser og dermed minimering af tab af næringsstoffer i såvel stald som marken. Bedriftens medarbejdere uddannes løbende gennem kurser og efteruddannelse. Medarbejdere er orienteret om, at ejendommen er miljøgodkendt, og hvilket ansvar der dermed følger. I bedriftens driftsregnskab registreres forbrug af vand, energi, indkøbt foder, pesticider og handelsgødning, og dette vurderes i forhold til lignende bedriftstyper, for at opnå løbende forbedringer i udnyttelsen af resurser. Bedriftens bortskaffelse af affald registreres på affaldsstamkort/affaldsregister. Affald bortskaffes så vidt muligt til genbrug. Der udarbejdes gødningsplaner og gødningsregnskab på bedriften, hvor såvel forbrug af handelsgødning som husdyrgødning dokumenteres. Rengøring i og omkring siloer og bygninger foretages jævnligt med henblik på at minimere risikoen for lugt og for at der ikke skal opstå uhygiejniske forhold.

BAT på ejendommen praktiseres i forhold til staldsystemer ved, at der anvendes gylleforsuring på en stor del af anlægget for at reducere ammoniakfordampningen. Der skræbes på gulvoverflader for at holde køernes klove sunde. Der bruges gummimåtter i sengebåse for at forbedre dyrenes sundhed. Der oprettes dybstrøelsesafsnit med særlig gode opsynsmuligheder for behandling af syge dyr. Om sommeren er en stor del af opdrættet på græs og dette vil

reducere fordampningen af ammoniak fra anlægget, og samtidig have stor betydning for området's engarealer, der herved holdes fri for tilgroning med siv og andre aggressive arter. Bedriftens ansvarlige har konstant fokus på, hvilke staldsystemer der er bedst anvendelig i relation til miljø, herunder ammoniak til omgivelserne. Der følges løbende op på udviklingen på staldsystemer der giver den mindst mulige miljøbelastning. Ansøgningen og det tilhørende produktionsanlæg bygger på principper der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter, og der vil løbende blive indhentet opdateret viden, med henblik på forbedringer der lever op til nutidens miljøkrav. Sigtet med anlægget er at der ud fra et proportionalitetssynspunkt konstant vil blive indhentet ny og bedste viden, der gør anlægget til en fremtidssikret virksomhed. Ved hvert miljøtilsyn vil der blive orienteret om hvilke overvejelser der er foretaget med henblik på bedriftens fremtid i relation til den teknologi der giver det største miljøhensyn.

BAT på ejendommen praktiseres ift. forsuring, ved at der etableres forsuring på stalde med spaltegulv. Dette er beskrevet under tidligere afsnit 4.3.

BAT på ejendommen praktiseres i forhold til fodring ved, at der tages analyser af alt grovfoder, og foderplanen afpasses grovfoderets sammensætning og kvalitet. Foderplanen udarbejdes i samarbejde med konsulent og med anvendelse af nyeste viden indenfor kvægfodring. Specielt mht. fosfor vil ansøger have fokus på, at foderblandingen ikke tilsættes mere fosfor end der er nødvendigt, for herigennem at reducere tab af fosfor til overflade- og grundvand.

BAT på ejendommen praktiseres ift. vandforbrug ved, at der føres opsyn med vandforbruget og der reageres hurtigt ved konstateret utætheder og overforbrug af vand. Ligeledes anvendes vandtrug, som giver lavt vandspild, når kørerne drikker. Der anvendes højtryksrensere til vask af stald og maskiner. Der bruges vand til nedkøling af mælken. Vandet opsamles og genbruges til drikkevand til køerne eller til vask af malkestald.

BAT på ejendommen praktiseres ift. energiforbrug ved, at der føres tilsyn med energiforbrug i den daglige drift og via driftsregnskaber og benchmarking, der sammenligner ansøgers drift med forbruget hos lignende bedrifter. De fleste staldene har naturlig ventilation, og der er derfor ikke energiforbrug til dette. Der er installeret vertikal ventilator, der har et lavere energiforbrug end en horisontal ventilator. Logistikken i forbindelse med afhentning af foder til blandeanlæg er indrettet, så afstanden giver færrest muligt driftstimer, hvilket minimerer energiforbruget. Der er etableret dagslysstyring på belysning i staldene. Udendørs belysninger er meget begrænset og primært anvendes belysning på maskiner. Lyskilderne er dagslystyrede eller med bevægelsessensorer. Der er varmegenvinding i forbindelse med mælkenedkølingen. Varmen anvendes til at opvarme køernes drikkevand eller til varmt vandsvask af malkestald. Der er installeret et såkaldt CIP-anlæg til vask af malkestald og køletank. Dette anlæg reducerer forbruget af vand, rengøringsmidler og el. Vakuumpumpen til malkeanlægget er frekvensstyret og derved energibesparende. Der er installeret trinløs styring af ventilatorer i staldene, hvilket regulerer luftcirkulationen efter behov, og giver dermed lavest mulig forbrug af energi. BAT i forhold til energi er også beskrevet i tidligere afsnit 3.6 om energiforbrug.

BAT på ejendommen praktiseres i forhold til opbevaring af husdyrgødning ved, at der føres logbog over flydelag på gyllebeholder, så der er fokus på at opretholde et tilstrækkeligt tæt flydelag, der lever op til kravene. Gylle- og ajlebeholdere er tilmeldt lovpligtige eftersyn. Dybstrøelse opbevares overdækket i markstak eller på møddingsplads. Yderligere forhold omkring hvorledes ansøger opfylder kravet til BAT er beskrevet i afsnit 4.2 og 4.4 om henholdsvis flydende og fast husdyrgødning.

BAT på ejendommen praktiseres i forhold til udbringning af husdyrgødning ved, at der anvendes nedfældeteknik ved udbringning på arealet, der ligger op til udpeget § 7 område ved Kegnæs Høj. Hovedparten af gyllen er forsuret, og derfor anvendes slangeudlægning, hvilket ikke bevirker højere ammoniakfordampning end nedfældet alm. gylle. Den gylle, der ikke er forsuret, vil blive kørt ud om foråret til majs og straks efter nedpløjet. Græsmarksarealer og

etablerede kornarealer vil modtage forsuret gylle, da den er tyndere og lettere optages i jordoverfladen, sammenlignet med ikke forsuret gylle. Dybstrøelse udbringes og nedpløjes straks efter. Udbringning af husdyrgødningen afpasses afgrødernes behov samt eventuel tilførsel af handelsgødning. Herved minimeres risikoen for udledning af fosfor og nitrat til overflade- og grundvand. Husdyrgødningen udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næringsstoffer. Husdyrgødning udbringes under hensyn til de generelle regler, og foregår i videst mulig omfang efter godt landmandskab, hvilket vil sige at der tages hensyn til naboer, byområder osv. Der er yderligere beskrivelse under afsnit 4.6, omkring BAT i forhold til udbringning og udnyttelse af næringsstoffer i husdyrgødning.

Ansøgers redegørelse for fravalg af BAT

Ansøger har fravalgt gyllekøling indenfor de mulige BAT-tiltag, da den teknik ikke fungerer godt sammen med forsuring af gyllen. Ligeledes kræver gyllekøling, at laget af gylle ikke bliver for tykt under spalterne, da energiforbruget til at nedkøle gyllens overflade bliver for stort. I svinestalde er det muligt at opnå en ammoniakreducerende effekt ved installation af gyllekøling. Tilsvarende dokumentation findes ikke for kvægstalde. Der er på nuværende tidspunkt ikke udført forsøg i Danmark, der viser en effekt af gyllekøling i kvægstalde. Ansøger vil gerne kunne indregne kanalerne under spaltegulvet i opbevaringskapaciteten, og dette er ikke muligt ved anvendelse af gyllekøling.

Ansøger har fravalgt fodertiltag som virkemiddel til reduktion af ammoniakfordampningen, fordi denne teknik sætter begrænsninger for, hvilke fodermidler der kan anvendes. En uheldig konsekvens er, at sammensætningen af foderblandingen ikke kan optimeres efter hvilke proteinkilder, der er billigst at anvende, men alene efter en høj udnyttelsesgrad i proteinkilden.

Ansøger har fravalgt overdækning af gyllebeholder som virkemiddel til reduktion af ammoniakfordampningen, fordi forsuret gylle vil udgøre hovedparten af gyllen. Der forventes en meget lille fordampning af ammoniak fra forsuret gylle. Gylle fra opdræt køres ud i foråret, og da hovedparten af opdræt forventes at være på græs om sommeren, vil der ikke blive produceret meget gylle, der ikke er forsuret. Der produceres således kun en mindre mængde gylle som ikke er forsuret i sommerperioden, hvor der er høj temperatur og dermed højere fordampning. Den miljømæssige og økonomiske værdi ved en overdækning af ikke forsuret gylle på ejendommen er forholdsvis ringe.

Ansøger har fravalgt nedfældeteknik til udbringning af husdyrgødning som virkemiddel til reduktion af ammoniakfordampningen på alle arealer undtagen en mark, der ligger op til et § 7 område ved Kegnæs Høj. Dette fravalg sker, fordi der ikke kan forventes højere ammoniakfordampning fra slangeudlagt forsuret gylle, end der kan ved nedfældet gylle.

Ansøger har fravalgt BAT indenfor præfabrikeret drænet gulv, da denne teknik ikke fungerer godt sammen med forsuring af gyllen. Der er valgt at opfylde kravet til reduktion af ammoniakfordampning ved at forsurre gyllen i de to største staldafsnit (1.1.6. og 1.1.8.), samt i separationsstalden (1.1.9.). I ungdyrstalden (1.1.5.), der opføres i forlængelse af eksisterende stald (1.1.3.) er der fravalgt præfabrikeret gulv, da det er ønsket at hele staldafsnittet med ungdyr skal fungere som et samlet afsnit. Ligeledes er vurderet, at udvidelsen af ungdyrstalden er en mindre del af den samlede udvidelse og derfor vil fravalget af præfabrikeret gulv i denne del af stalden kunne opvejes af etableringen af forsuring på staldafsnit, der opføres med spalter.

Miljømyndighedens samlede vurdering af BAT

Ansøger har fravalgt BAT indenfor præfabrikeret drænet gulv, da denne teknik ikke fungerer godt sammen med forsuring af gyllen. Der er valgt at opfylde kravet til reduktion af ammoniakfordampning ved at forsurre gyllen i de to største staldafsnit (1.1.6. og 1.1.8.), samt i separationsstalden (1.1.9.). I ungdyrstalden (1.1.5.), der opføres i forlængelse af eksisterende stald (1.1.3.) er der fravalgt præfabrikeret gulv, da det er ønsket, at hele staldafsnittet med ungdyr skal fungere som et samlet afsnit. I afsnit 3.2 under beskrivelse af stalde med fast gulv er angivet en teknisk og økonomisk begrundelse for fravalg af præfabrikeret gulv i ungdyrstalden.

Fravalg af gylleforsuring i ungdyrstalden er også beskrevet i afsnit 3.2. Ligeledes er vurderet at udvidelsen af ungdyrstalden er en mindre del af den samlede udvidelse, og derfor vil fravalget af præfabrikeret gulv i denne del af stalden kunne opvejes af etableringen af forsuring på staldafsnit, der opføres med spalter.

Sønderborg Kommune vurderer, at teknologierne for dette kvægbrug svarer til det teknologiniveau, der er beskrevet i "EU-kommissionens reference-dokument om BAT for intensivt hold af svin og fjerkræ".

Sønderborg Kommune er enig med ansøger i vurderingen ift. fravalg af BAT i eksisterende ungdyrstald med fast gulv, samt forlængelse af ungdyrstalden med fast gulv.

I kombination med ovenstående, samt ansøgers redegørelse for dyrevelfærd, vil anvendelsen af spaltegulv med gylleforsuring og skraber ovenpå, gøre at kravet til BAT opfyldt. Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille yderligere vilkår om anvendelse af BAT vedr. staldteknologi.

Ved at ungdyrene er på græs om sommeren vil fordampningen af ammoniak fra dette staldafsnit være meget begrænset, og samlet set udgøre en meget lille andel af anlæggets samlede fordampning af ammoniak.

Endvidere er der stillet vilkår om egenkontrol.

På baggrund af ovenstående vurderes det sammenfattende, at virksomhedens produktion lever op til BAT.

9 Alternative løsninger og 0-alternativet

9.1 Alternative løsninger

Der er under afsnit 8 "Ansøgers redegørelse for fravalgt af BAT" er der beskrevet alternative løsninger til de valgte. Under staldindretning i afsnit 3.2 er redegjort for økonomiske alternativer til det valgte spaltegulv med forsuring og skraber. Herudover er overvejet at erstatte forsøringsanlæg med virkemidlet gyllesepareringsanlæg. Dette er dog fravalgt, da der er tilstrækkelig med arealer til rådighed. Ligeledes vil ansøger ikke med et separationsanlæg kunne øge mængden af DE der tildeles pr. ha, fordi den tilførte kvælstofmængde så ville overstige afgrødernes behov, og udarbejdelsen af en lovlig gødningsplan vil ikke være mulig.

Det har været overvejet alternativer med hensyn til reduktion af ammoniakfordampningen, og hvilke løsninger, der er mest hensigtsmæssige med hensyn til at opfylde kravet på 20% reduktion. Fodertilpasning er fravalgt, da det vil påvirke mælkeydelsen. Præfabrikeret gulve er fravalgt ud fra ansøgers erfaringer med dyrevelfærd (glatte overflader) i forhold til denne gulvtype. Hovedparten af dyrene i besætningen går på spaltegulv med forsuring og skrabning af spalter. Dette reducerer ammoniakfordampningen mest mulig. Der er ikke valgt yderligere tiltag til reduktion. Der er også overvejet andre lokaliseringalternativer, men ingen alternative placeringer på ejendommens arealer opfylder kravet til samdrift med det eksisterende anlæg. Yderligere er den valgte placering optimal fordi, der ikke vurderes at være problemer med afstand til naboer eller § 7-arealer.

En alternativ placering af gyllebeholder i større afstand fra vejen og dermed tættere på staldene, er ikke fundet optimal, da den så vil ligge i vejen for en senere evt. udvidelse af staldene. I forbindelse med udarbejdelse af godkendelsen er der indsendt ansøgning om dispensation til opførelse af staldbygninger og plansilo nærmere end 30 meter fra skel. I begrundelsen for dispensationsansøgningen er også vurderet alternative placeringer for stalde og plansilo, jf. afsnit 2.2. Ligeledes er der under afsnit 4.2 omkring flydende husdyrgødning vurderet al-

ternative udbringningsmetoder. I efterfølgende afsnit 9.2 er beskrevet det alternativ at der ikke sker en udvidelse af produktionen, hvilket sandsynligvis medfører ringere niveau af miljøteknologi for området Kegnæs, ifølge ansøgers vurdering.

Overvejer kommunen imod forventning at meddele afslag til det ansøgte, vil ansøger dog gerne i dialog med kommunen om, hvilke andre muligheder, der er for udvidelse. For at få en rentabel mælkeproduktion, er der dog behov for, at produktionsanlægget får en størrelse i nærheden af det ansøgte.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer samlet set ikke de behandlede alternativer som værende bedre end det ansøgte projekt.

9.2 o-alternativ

Hvis der ikke gives godkendelse til udvidelsen, vil produktionen fortsætte som hidtil.

De miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser ved at, den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres, bliver at den husdyrgødning der tilføres områdets marker ikke er gennemgået en forsøringsproces og dermed vil mange eksisterende produktioner fortsætte med at udbringe husdyrgødning produceret under mere miljøbelastende metoder. Emissionen af ammoniak fra husdyrproduktionen vil ikke reduceres som følge af ny miljøteknologi, hvis o-alternativet gennemføres. Dette er under forudsætning af de øvrige ejendomme fortsætter den nuværende produktion.

Miljømyndighedens vurdering

Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen på 'gården' ikke påvirker lokalområdet i negativ retning, se nærværende miljøgodkendelse.

Med hensyn til nabogener set i forhold til o-alternativet kontra udvidelsen på 'gården', er det Sønderborg Kommunes vurdering, at udvidelsen på 'gården' ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring 'gården' end ved den nuværende produktion – jf. afsnit om lugt-, støj- og fluegener samt lysforhold.

Det er Sønderborg Kommunes vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at o-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau på 'gården', ville være en begyndende afvikling af produktionen. Samfundsmæssigt vil o-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagterierne, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes.

10 Husdyrbrugets ophør

I forbindelse med et eventuelt ophør af husdyrproduktionen vil stalde, gyllekanaler, kornsilo og halmlænge blive tømt og rengjort. Desuden vil ejendommen bygninger blive vedligeholdt eller evt. vil driftsbygningerne blive fjernet, således at ejendommen ikke forfalder. Endvidere vil gyllebeholderen, som opføres i forbindelse med udvidelsen blive fjernet, når den ikke længere anvendes til jordbrugsmæssige formål, medmindre andet aftales med kommunen.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre, at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. End-

videre vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet.

11 Egenkontrol og dokumentation

Egenkontrol

Der føres egenkontrol med flydelag gyllebeholdere. Der føres regnskab over anvendt foder, og flytninger af dyr til og fra ejendommen registreres i CHR. Der indføres sundhedsaftale efter reglerne med passende firma eller myndighed, når ejendommens besætning kommer over 500 DE.

Management

BAT for management indenfor kvægbrug er ikke nærmere defineret, da der ikke er noget, der tilsvarende referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der kun vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion. I det følgende beskrives hvordan ansøger har oplyst at management og dokumentation vil blive praktiseret.

Der lægges stor vægt på godt management og god staldhygiejne. Ved at renholde sengebåse og give rigeligt med strøelse i dybstrøelsesstalden skabes et tilpas miljø for dyrene.

Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons udbringning.

I den eksisterende ungdyrstald skrubes det faste gulv med en skraber hver anden time. I tilbygningen til ungdyrstalden installeres ligeledes en skraber, som kører hver 2. time. Arealer der er ukurante og dårlig placeret for skrabeanlæg installeres med spalter. I det nye areal med fast gulv og skraber laves der korte områder med spalter, som halvvejs på skrabe-strækningen kan fjerne det, der skubbes af skraber. Herved bliver mængden der skal føres hen over det faste gulv, ikke så stor. Dette areal vurderes ikke at udgøre så meget, at det får indflydelse på fordampning af ammoniak fra stalden.

På arealer, hvor hele staldafsnit er med spalter, anvendes spalteskraber og gylleforsuring. Dette anlæg er med til at reducere produktionens miljøbelastning væsentlig og derfor vil der være stor fokus på at anlægget fungerer optimalt, herunder oplæring af personale i brugen og den daglige drift, samt problemløsning i forbindelse med drift.

Der anvendes gummimåtter i båsene. Der er gode erfaringer for yversundhed, få benproblemer og stor trivsel for køerne, når der er gummimåtter af god kvalitet, bl.a. fordi gulvet bliver mere skridsikkert.

Dybstrøelse fra kælvningsafdeling og opdræt fra 0-6 mdr. opbevares i overdækket mødding på betonbund med afløb til gyllebeholder. 65 pct. af produktionen af dybstrøelse opbevares i stalden, indtil det kan køres direkte ud. Bliver der mere end der kan være i den overdækkede del af møddingspladsen, køres det i markstak.

Der er ikke udarbejdet egentlige planer for reparation og vedligehold. Der foretages daglige tjek og løbende service på anlæggene efter behov.

Ansatte gennemgår en grundig oplæring. Der er normalt 2 medarbejdere og en løs medhjælper. Der er en fast arbejdsdeling, så medarbejderne har hver deres faste opgaver.

På baggrund af ovenstående vurderer ansøger, at han bruger BAT indenfor management.

Miljømyndighedens vurdering

For at kommunen kan vurdere, om ansøger lever op til BAT standard for management, er der stillet vilkår om dokumentation i miljøgodkendelsen.

Ved kontrolbesøg og miljøtilsyn på ejendommen skal ansøger således kunne fremvise besætningslister, gødningsregnskaber, markkort der viser udbringningsarealer, logbog for gyllebeholdere, driftsjournal over forsøringsanlæg, opgørelse over pesticidforbrug og sprøjteplan.

12 Offentliggørelse

Ansøgningen blev bekendtgjort ved offentlig annoncering i Sønderborg Ugeavis den 28. januar 2009. Der er i forbindelse med forhåndshøringen ikke kommet indsigelser/udtalelser. Ingen har anmodet om at få udkast til miljøgodkendelse tilsendt, når dette forelå.

Ansøgers ønske om dispensation fra nogle lovmæssige afstandskrav til skel har været i høring ved de pågældende naboer. Ingen naboer havde indvendinger ved den direkte høring.

Udkast til miljøgodkendelse blev den 04. november 2009 udsendt i høring hos ansøger Per C. Schmidt og konsulent Jens Good, samt hos naboer og skønnede parter i sagen. Der var frist til at afgive bemærkninger i 6 uger, frem til og med den 17. december 2009.

Der indkom følgende bemærkninger. Bemærkninger gav anledning til følgende justeringer af projektet:

1. Jens Iversen, Nr. Landevej 71, 6470 Sydals. Jens Iversen gør pr telefon opmærksom på, at nogle marker står anført som forpagtet af Per Schmidt. Markerne ejes af hhv. Jes, Arne og Jens Iversen. Der er ingen forpagtningsaftale, men kun mundtlige gylleaftaler svarende til 25 DE. Jens Iversen kan selv få brug for udbringning på markerne, idet han søger tilladelse til at udvide sin besætning.

Konsulent Jens Good og ansøger har talt om sagen og er kommet frem til, at der indgås en forpagtningsaftale, når Per Schmidt tager arealerne i brug. Forpagtningen ophører, når Jens Iversen selv har brug for arealet. Derfor ændrer arealet ikke status i denne godkendelse.

2. Poul Mogensen, Vesterkobbøl 11, Kegnæs, 6470 Sydals. Poul Mogensen gør pr telefon opmærksom på, at han selv har etableret vandhullet, benævnt 299, i afsnit 5.1. I udkastet til godkendelsen var anført, at vandhullet var etableret som en del af et større naturforvaltningsprojekt. Det er ikke tilfældet. Poul Mogensen har ingen bemærkninger i øvrigt. Teksten i afsnit 5.1 er blevet rettet.
3. Familien Jørgensen, Landevejen 15, 6440 Augustenborg. Lisbeth Jørgensen oplyser pr mail, at de ikke har bemærkninger til udkastet.

Afgørelsen er offentliggjort i Sønderborg Ugeavis og på Sønderborg Kommunes hjemmeside www.sonderborg.dk, den 26. december 2009.

13 Konklusion

Sønderborg Kommune har behandlet ansøgningen om udvidelse efter § 12 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, og vurderer, at det ansøgte må antages ikke at få væsentlig indflydelse på miljøet.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen.

De efterfølgende vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Miljøbeskyttelseslovens § 42.

Der gives derfor godkendelse til udvidelsen af produktionen på Grønmark 2, 6470 Sydals.

14 Generelt

Meddelelse om miljøgodkendelse i henhold til Husdyrbrugslovens § 12, stk. 2 for Grønmark 2, 6470 Sydals, matr. nr.25, Sønderby Ejerlav, Kegnæs, vil blive annonceret i Sønderborg ugeavis lørdag den 26. december 2009.

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger, fra afgørelsen er offentligt bekendtgjort i de lokale dagblade, påklages til Miljøklagenævnet. Klagevejledning er vedlagt. Klagefristen udløber mandag **den 25. januar 2010**.

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i godkendelsen eller helt at ophæve godkendelsen. Hvis godkendelsens udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

Godkendelsen omfatter udelukkende forholdet til miljølovgivningen. Andre godkendelser/tilladelser i forhold til anden lovgivning (fx byggeloven, planloven, m.v.) skal søges separat.

Hvis virksomheden udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt på en måde, der medfører forøget forurening eller andre virkninger på miljøet, skal dette godkendes af Sønderborg Kommune, før udvidelsen eller ændringen sker, jf. § 12 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Ruth Slaikjer
Landbrugsafdelingen
Teknik og Miljø
Sønderborg Kommune

15 Klagevejledning

Denne godkendelse er meddelt i overensstemmelse med kapitel 3, i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger – fra den er offentliggjort i de lokale dagblade - påklages til Miljøankenævnet af:

- Gårdejer Per Chr. Schmidt
- Miljøministeren, post@rib.mim.dk
- Sundhedsstyrelsen, syd@sst.dk
- Arbejdstilsynet, at@at.dk
- Det Økologiske Råd, husdyr@ecocouncil.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund, jkt@sportsfiskerforbundet.dk
- Parter, der har individuel væsentlig interesse i sagen

Tilladelsen kan påklages i overensstemmelse med reglerne i kapitel 7 i ”Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug”.

En kopi af denne godkendelse er sendt til:

- Gårdejer Per Chr. Schmidt
- Rådgiver Jens Good, Landbosyd, jcg@landbosyd
- Sundhedsstyrelsen v. Embedslægeinstitutionen Syddanmark
- Arbejdstilsynet
- Danmarks Naturfredningsforening
- Det økologiske Råd
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- Parter der har individuel væsentlig interesse i sagen, se bilag 1

En eventuel klage skal være skriftlig. Klagen skal sendes til Sønderborg Kommune, Landbrugsgruppen, Rådhusvej 10, 6400 Sønderborg, som videresender den til Miljøklagenævnet sammen med det materiale, der ligger til grund for sagens bedømmelse. Klagen skal være modtaget af Sønderborg Kommune inden klagefristens udløb mandag den 25. januar 2010.

Et eventuelt sagsanlæg skal ifølge § 90 i Lov om godkendelse m.v. af husdyrbrug, være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er modtaget, eller – hvis sagen påklages – inden 6 måneder efter, at den endelige afgørelse foreligger.

Klagefristen er 4 uger fra offentliggørelsen, hvilket betyder, at en eventuel klage skal være Sønderborg Kommune i hænde senest mandag den 25. januar 2010 kl. 15.

Ansøgeren vil ved klagefristens udløb få besked, såfremt der er modtaget klager.

En klage over miljøgodkendelsen har ikke opsættende virkning på retten til at udnytte godkendelsen, medmindre Miljøklagenævnet bestemmer andet, jf. § 81 i Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug m.v. Udnyttelse af godkendelsen kan dog kun ske under opfyldelse af vilkårene, som er fastsat i denne godkendelse. Udnyttelsen af godkendelsen sker på eget ansvar, idet Miljøklagenævnet i tilfælde af klage kan ændre eller ophæve en miljøgodkendelse.

16 Vilkår

GENERELT

1. Vilkårene i denne godkendelse skal, hvis andet ikke er anført, være opfyldt fra den dato, hvor godkendelsen træder i kraft.
2. Husdyrbruget skal indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for denne miljøgodkendelse, herunder ansøgningsmaterialet, supplerende oplysninger, den miljøtekniske beskrivelse og vurdering, medmindre vilkårene i denne godkendelse og senere afgørelser foreskriver andet.
3. Etape I skal være gennemført inden 2 år fra godkendelsen er meddelt. Med gennemført menes, at stald nr. 4, 5 og 6, plansilo nr. 16 er opført, samt anlæg til forsuring af gylle og forsinkelsesbassin er etableret, og at der er et husdyrhold på 500 DE på ejendommen. Der henvises til bilag 2, bygningsoversigt. Etape II skal være gennemført inden 5 år fra godkendelsen er meddelt. Med gennemført menes, at de resterende nybygninger stald nr. 7 og 18, foderlade nr. 17, silotank til mælk nr. 14 og gyllebeholder nr. 9 er opført, og der er et husdyrhold på 749,24 DE på ejendommen. Er produktionerne ikke fuldt gennemført til disse datoer, vil godkendelsen kun gælde for den produktion, der er ved udløbet af de 2 henholdsvis 5 år eller registreret i løbet af årene.
4. Husdyrbrugets miljøgodkendelse skal jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug regelmæssigt og mindst hver 10. år tages op til revurdering. Den første regelmæssige revurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2017.
5. Ejeren af husdyrbruget skal underrette Sønderborg Kommune (Landbrugsafdelingen) om dyreholdets størrelse, når der er forløbet henholdsvis 2 og 5 år fra godkendelsen er meddelt.
6. Et eksemplar af miljøgodkendelsen skal til enhver tid være tilgængelig på virksomheden. Eventuelt driftspersonale skal være orienteret om godkendelsens indhold.
7. Vilkårene i denne godkendelse skal være kendt af alle som arbejder med husdyrproduktionen. Den del af godkendelsen der vedrører arealerne skal være kendt af de personer, der beskæftiger sig med den pågældende del af arealdriften.
8. Udskiftningen af arealerne indeholdt i denne godkendelse skal forud anmeldes til kommunen, senest inden planårets begyndelse den 1. august, jf. § 15 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.

Husdyrholdet og staldanlæg

9. Husdyrbruget må drives med en maksimal årlig produktion på 493 årskøer med opdræt fordelt på 17 stk. 0-1 mdr. og 130 stk. 1-6 mdr. og 361 stk. 6-28 mdr. Dyrene må fordeles i staldene med følgende maksimal belægning i staldene:

Tabel 16.1 Dyreholdets størrelse

Dyrehold og staldtype for ansøgt drift	Stald afsnit nr.	Vægt-/aldersgrænser	Årsdyr Før	Årsdyr Efter	DE Før	DE Efter
Opdræt 6-28 mdr. * Bindestald m grebn.	1.1.1.	6-28 mdr	76	20	29,23	7,69
Opdræt 0-6 mdr. * Dybstr.	1.1.2.	1-6 mdr.	27	27	5,7	5,7
Malkekøer t. race Sengestald m. fast gulv	1.1.3		165	0	194,12	0
Opdræt 6-28 mdr. * Sengestald m. fast gulv	1.1.3.	6-28 mdr.	50	200	19,23	76,92
Opdræt 0-6 mdr. * Dybstr.	1.1.4.	0-1 mdr.	6	17	1,04	2,94
Opdræt 6-28 mdr. * Sengestald m. fast gulv	1.1.5.	6-28 mdr	0	141	0	54,23
Malkekøer t. race ** Sengestald m. spaltegulv	1.1.6.		0	225	0	264,71
Opdræt 0-6 mdr. * Dybstr.	1.1.7.	1-6 mdr.	0	103	0	21,71
Malkekøer t. race ** Sengestald m. spaltegulv	1.1.8.		0	225	0	264,71
Malkekøer t. race Dybstr. og spaltes	1.1.9.		0	43	0	50,59
Dyreenheder i alt					249,32	749,24

* indeholder afgræsning, i www.husdyrgodkendelse.dk er der samlet set for ejendommen samme antal DE i opdræt før og efter udvidelsen som er sat til afgræsning.

** indeholder forsuring af gylle til reduktion af ammoniak fordampning.

Det er antallet af dyr i de enkelte grupper, som er bindende, idet antal DE kan variere med opdateringer af husdyrgødningsbekendtgørelsen.

10. Der skal føres en driftsjournal over dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for besætningsstørrelse. Driftsjournalen skal fremvises til miljømyndigheden på forlangende, og dokumentationen skal gemmes i minimum 5 år.
11. Der skal på ejendommen være mulighed for, at tilsynsmyndigheden kan føre tilsyn med dyreholdets størrelse ved optælling af dyr i staldene og på marker, der anvendes til afgræsning.
12. I stalde med spaltegulv skal skraber anvendes med følgende interval
  - a. I stald nr. 6 (1.1.6.) og nr. 7 (1.1.9.) skal der gennemføres en skrabet af hele arealet mindst hver 3,5 time, svarende til en virkning på 11 pct. reduktion i ammoniakfordampningen.
  - b. I stald nr. 18 (1.1.9.) skal der gennemføres en skrabet af hele arealet mindst hver 8 time, svarende til en virkning på 5 pct. reduktion i ammoniakfordampningen.

Ventilation

13. Alle ventilationsanlæg (mekanisk og naturlig ventilation) skal jævnligt efterses og rengøres minimum 1 gang årligt. Data skal føres ind i en driftsjournal. Driftsjournalen skal gemmes i fem år og forvises miljømyndigheden på forlangende. Ventilationsanlæggene skal vedligeholdes og efterses i henhold til producentens anvisninger for det pågældende anlæg.

Fodring

14. For at kunne dokumentere, at fodertildelingen er på niveau med det forventede skal der fodres efter en foderplan, der udarbejdes ud fra de vejledende normer indenfor fodring af malkekvæg.
15. Der skal udtages et repræsentativt antal analyser af grovfoderet.
16. Blanderecept eller indlægsseddel fra indkøb af foder skal gemmes mindst 5 år og forevises miljømyndigheden på forlangende. Det skal kunne dokumenteres, hvor meget der årligt anvendes af de forskellige foderblandinger.

Ensilage

17. Der skal etableres en tæt kant eller vold med en højde på mindst 10 cm langs med ensilageplads nr. 16, til afgrænsning mellem ensilageplads og intern kørevej. På ensilagepladsen skal være en 2 m bred randbelægning, som friholdes for ensilage. Volden og den 2 m brede randbelægning kan erstattes af en mindst 1 m høj mur.
18. Afløbssystemet fra ensilage-plansilo nr. 15 og ensilageplads nr. 16 – som afleder ensilagesaft og regnvand fra ensilagepladsen til gyllesystemet - skal have en kapacitet til at aflede 140 l/sec./ha. Ejer skal dokumentere overfor Sønderborg Kommune, at pumpe og afløbsledning er tilstrækkeligt dimensioneret.
19. En nedløbsbrønd på overfladevandsystemet, umiddelbart udenfor ensilagepladsernes laveste punkt og nær ved pumpernes placering på ensilagepladserne, skal sløjfes.
20. Ved opbevaring af ensilage i markstak skal følgende afstandskrav overholdes
  - 1) 25 m til ikke-almene vandforsyningsanlæg.
  - 2) 50 m til almene vandforsyningsanlæg.
  - 3) 15 m til vandløb (herunder dræn) og søer.
  - 4) 15 m til offentlig vej og privat fællesvej.
  - 5) 25 m til levnedsmiddelvirksomhed.
  - 6) 30 m til naboskel.
21. Ensilagestakke, der ikke placeres på fast bund med afløb til opsamlingsbeholder, må højst være placeret på samme sted i 12 måneder. Der skal derefter gå 5 år, før ensilagen igen må placeres samme sted.

Energi og vandforbrug

22. Husdyrbrugets el-, vand- og diesel- og fyringsolieforbrug skal kunne dokumenteres over for tilsynsmyndigheden. Dokumentation skal opbevares i 5 år og fremvises tilsynsmyndigheden på forlangende.

23. Hvis husdyrbrugets elforbrug overstiger 125.000 kWh/år skal der foretages et energiegiftersyn inden 1 år efter at elforbruget overstiger ovenstående. Besøgsrapporten fra energiegiftersynet skal fremsendes miljømyndigheden, og eventuelle forslag til forbedringer, som via en besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal udføres senest 2 år efter ansøgers modtagelse af besøgsrapporten.
24. Ved håndtering af smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.
25. Anlæg der er særligt energiforbrugende som f.eks. ventilationsanlæg, skal kontrolleres og vedligeholdes således, at de altid kører energimæssigt optimalt.
26. Der skal anvendes energibesparende lyskilder i det nye staldanlæg. Ved udskiftning i det eksisterende anlæg skal der ligeledes anvendes energibesparende lyskilder.

Spildevand herunder regnvand

27. Al vask af maskiner og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester, samt kvægtransportvogne og marksprøjte skal foregå på støbt plads med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder, gyllekanaler eller gyllebeholder. Vaskepladsen skal til enhver tid være 2 m længere og 2 m bredere end den største maskine, som vaskes på pladsen.
28. Afledning af tag- og overfladevand fra det nye staldanlæg skal ske i overensstemmelse med særskilt tilladelse hertil.
29. Regnvandsbassin skal etableres hurtigst muligt og inden udgangen af 2010.
30. Gamle ledninger, som ikke længere er i brug, skal afproppes.
31. Regnvandsbassinets afløb skal kunne spærres, i tilfælde af uheld med forurening af det tilledte overfladevand til følge. Det forurenede vand skal da udsprede på mark.
32. Sanitært spildevand fra virksomheden skal ledes til særskilt spildevandsanlæg. Spildevandsanlægget skal være godkendt af Sønderborg Kommune.

Affald

33. Opbevaring af farligt affald skal ske i henhold til "Regulativ og forskrift for farligt affald i Sønderborg Kommune".
34. Rester af hjælpestoffer skal bortskaffes, når de ikke længere er brugbare, således der ikke sker unødigt oplagring af affald på ejendommen.
35. Husdyrbrugets medicinaffald, veterinært affald m.v. skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende.
36. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald, foderrester, gødning m.v.

Råvarer og hjælpestoffer

37. Ved håndtering af smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.
38. Bekæmpelsesmidler skal opbevares i et rum med tæt gulv og uden mulighed for afløb til kloak, dræn, jord eller lignende. Eventuelle rester af bekæmpelsesmidler skal opbevares i original emballage og under samme forhold som de øvrige bekæmpelsesmidler, indtil de bortskaffes.

39. Påfyldning af marksprøjte skal ske på tæt støbt plads, så eventuelt spild løber til opsamlingsbeholder, forbeholder, gyllekanaler eller gyllebeholder. Fyldning skal ske under opsyn.
40. Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
41. Tankning af diesel skal foregå på en plads med fast og tæt bund, med mulighed for opsamling af spild. Tankning skal ske under konstant overvågning.
42. I forbindelse med flydende stoffer, der kan forurene jord og grundvand, skal der forefindes sugende materiale i nærheden, til opsamling af spild.
43. Hjælpestoffer i fast form, der kan forurene jord og grundvand, skal opbevares således, at der ikke kan komme kontakt mellem hjælpestoffer og jorder.

Driftsforstyrrelser eller uheld

44. Der skal forefindes en opdateret beredskabsplan på husdyrbruget, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte og andre, der arbejder på bedriften. Det vil sige udformet på et sprog som hver enkelt kan forstå. Den endelige plan skal foreligge senest 1. juli 2010. Planen skal fremover opdateres mindst en gang om året.
45. Uheld, herunder svigt af de forureningsbegrænsende foranstaltninger, der medfører forurening af omgivelserne, skal straks udbedres og anmeldes til tilsynsmyndigheden/-beredskabet.
46. Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til Alarmcentralen på 112. Underret efterfølgende til tilsynsmyndigheden: Landbrugsafdelingen, Sønderborg Kommune tlf. 8872 4085.

Placering i landskabet og bygningsmæssige forhold

47. Jord som flyttes i forbindelse med etablering af nye stalde, anlæg m.v. må udlægges i et maksimalt 1/2 meter tykt lag på områder, som ikke er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Sønderborg Kommune skal orienteres om, hvor jorden flyttes hen og hvor stor en mængde der flyttes.
48. Det nye staldanlæg skal opføres som ansøgt. Bygningshøjderne må maksimalt være 8,5 m over terræn. Eventuelle afvigelser i forhold til det ansøgte, fx afvigelser i grundplan og placering vil blive vurderet i forbindelse med indsendelse af byggesøgning. Bagatelagtige afvigelser vil kunne accepteres. Større afvigelser vil udløse krav om tillægsgodkendelse eller ny miljøgodkendelse afhængigt af den aktuelle situation.
49. De nye staldbygninger skal etableres i natur-søstenselementer med grå eternittage eller alternativt i andre farver og materialer, der er afdæmpede og falder visuelt ind i omgivelserne. Sider i ensilagepladser kan opføres i grå betonelementer. Et eventuelt alternativ skal meddeles i forbindelse med byggesagsbehandlingen og vurderes og godkendes af landbrugsgruppen med hensyn til om materialer og farver overholder dette vilkår.
50. Der må ikke anvendes blanke eller reflekterende materialer.

51. Det eksisterende levende hegn rundt om marken, hvor bygningerne skal ligge, skal bevares.
52. Der skal etableres beplantning – evt. langs med vejen - til afskærmning af den nye gyllebeholder
53. Det levende hegn rundt om det nye staldanlæg suppleres med alsisk hjemmehørende arter, fx: Hassel - *Corylus* (avellanaalm), Syren – (*Syringa vulgaris*alm), Slåen (*Prunus spinosa*), fuglekirsebær (*Prunus avium*), Vild æble (*Malus sylvestris*), Mirabelle, Vild pærer (*Pyrus communis*), Alm. Røn (*Sorbus aucuparia*), Kaprifolie, Humle (*Humulus lupulus*) eller hvidtjørn. Beplantningen syd for den nye gyllebeholder skal være et en-rækket hegn af samme arter. Hegnene skal stedse vedligeholdes, så de fremstår som effektive afskærmninger. Hegnene skal etableres/suppleres senest i først kommende vækstsæson efter at det nye staldanlæg og gyllebeholderen er opført.

Flydende og fast husdyrgødning (herunder transport)

54. Der skal altid være en opbevaringskapacitet på mindst 8,3 måneder i gyllebeholdere til husdyrbruget (dvs. i egne gyllebeholdere samt lejet opbevaringskapacitet). Såfremt en lejeaftale udgår, skal der forinden fremsendes dokumentation for en ny aftale til kommunen.
55. Såfremt der benyttes lejet personale/maskinstation til udbringning af gylle, skal disse gøres bekendte med denne miljøgodkendelses vilkår om udbringning af husdyrgødning og efterleve dem.
56. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og skal foregå på en måde, der medfører mindst mulig gene for omgivelserne.
57. Påfyldning af gylle til vogn skal ske på støbt plads med afløb til opsamlingsbeholder. Påfyldning skal ske under konstant opsyn. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter periode med daglig påfyldning af gylle er afsluttet. Pladsen skal ind mod gyllebeholderen være afgrænset af en jernbetonmur eller lignende, der sikrer mod påkørsel af denne. Såfremt påfyldningen af gylle sker med selvlæssende fyldetårn eller tilsvarende metode til at undgå spild, kan husdyrbruget vælge ikke at etablere påfyldepladserne.
58. Efter udbringning af gylle på marken skal sikres, at slæbeslanger mv. er tømte, så der ikke spildes gylle på vejen og at eventuelt spild på vejen skal fjernes.
59. Ved transport af flydende husdyrgødning på offentlig vej skal gyllevognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted.
60. Kompoststakke må højst være placeret på samme sted i 12 måneder. Der skal derefter gå 5 år, før kompost igen må placeres på samme sted.
61. Dybstrøelse må placeres i markstakke når det kan kategoriseres som kompost dvs. når det har ligget på stald eller lignende i minimum 3-4 måneder i gennemsnit, dvs. i alt 6 måneder, samt at tørstofprocenten skal være minimum 30 %.
62. Lokaliteter, hvor der ønskes placeret markstakke, skal godkendes af Sønderborg Kommune forinden. Ejer kan anmelde 5 lokaliteter (med kortbilag) til forhåndsgodkendelse. Lokaliteter indenfor sø- og å-beskyttelseslinier eller kirkebeskyttelseslinier skal undgås.
63. Markstakke med kompost må ikke være placeret nærmere end 300 meter fra nabo-beboelse/sårbar natur (§ 3 områder m.v.).

64. Transport med gylle og fast husdyrgødning skal altid tilrettelægges således, at der tages størst muligt hensyn til omgivelserne, herunder at der ikke sker spild. Ved spild på veje og private arealer skal der efterfølgende rengøres.

Gylleforsuring

65. I stald nr. 6 (1.1.6.) og nr. 7 (1.1.8.) og nr. 18 (1.1.9.) skal der etableres et forsøringsanlæg i henhold til ansøgningen (efter BAT-blad "Svovlsyrebehandling af gyllen i slagtesvinestalde"). Anlægget skal være i drift i året rundt (8.760 timer/år).
66. Anlægget skal etableres, drives og vedligeholdes i henhold til leverandørens anvisninger.
67. Enhver type af driftsstop skal registreres sammen med årsagen dertil.
68. Til sikring mod forurening af jord, undergrund og grundvand med syrespild ved lækage på syretanken, skal syretanken være dobbeltskroget, og forsøringsanlæg med tilhørende syretank skal placeres på støbt bund med mulighed for opsamling af minimum den mængde syre, som syretanken kan indeholde.
69. Gyllens pH skal registreres løbende ved hjælp af datalogning.
70. Gyllens pH-værdi i procestanken inden hver behandling skal i gennemsnit ligge på maksimalt pH 6,0 på månedsbasis.
71. Der skal indgås fast serviceaftale med producenten om kontrol jf. servicemanualen, herunder kalibrering af pH-målere, minimum 2 gange årligt. Kontrol og kalibrering skal noteres i ejendommens driftsjournal og kopi af kontrolrapporten skal være tilgængelig for tilsynsmyndigheden i minimum 5 år.
72. Korrekt drift af anlægget skal kunne dokumenteres på tilsynsmyndighedens forlangende.

Anden organisk gødning

73. Ved fuld produktion må husdyrbruget ikke modtage anden organisk gødning, idet der så vil ske en forøgelse af fosforoverskud i forhold til det ansøgte. I etableringsfasen kan suppleres med anden organisk gødning op til planternes behov for fosfor. De generelle regler for tilførsel af fosfor i anden organisk gødning skal overholdes.
74. På arealer, som tilføres anden organisk gødning, må der ikke tilføres flere kg fosfor og kvælstof pr. ha, end hvad der som gennemsnit udbringes af husdyrgødning på hele ejendommens arealer.
75. På engarealer, hvor der er reduceret husdyrgødningstilførsel skal tilsvarende justeres ned i tilførsel af anden organisk gødning, således antal DE/ha ikke overskrides.

Lugt

76. Der må ikke foretages gylleudpumpning fra det eksisterende staldanlæg på lørdage eller søn- og helligdage.
77. Der må ikke ske opblanding af forsuret og ikke forsuret gylle.
78. Bedriften og dens omgivelser skal drives og renholdes således at lugtgener så vidt muligt begrænses. Landbrugsdriften må uden for ejendommens areal ikke give anledning til lugtgener, som af tilsynsmyndigheden vurderes til at være væsentlige. Såfremt tilsynsmyndigheden ved tilsyn vurderer, at bedriften giver anledning til fle-

re lugtgener for omkringboende end forventet, skal bedriften udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne. Planen skal fremsendes til tilsynsmyndigheden til godkendelse og skal derefter gennemføres.

Støj fra anlægget og maskiner

79. Husdyrbrugets bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer. Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver referencetiden inden for den pågældende periode.

Tabel 16.2 Støjgrænser

	Mandag-fredag kl. 07-18 (8 timer)	Alle dage kl. 18-22 (1 time)	Alle dage kl. 22-07 (½ time)	Alle dage kl. 22-07 Maksimal værdi
	Lørdag kl. 07-14 (7 timer)	Lørdag kl. 14-18 (4 timer)		
		Søn- og helligdag kl. 07-18 (8 timer)		
Det åbne land	55 db (A)	45 db (A)	40 db (A)	55 db (A)

80. Miljømyndigheden kan forlange, at husdyrbruget skal dokumentere, at støjgrænserne er overholdt. Målinger/beregninger skal foretages og afrapporteres som ”miljømåling - ekstern støj” i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger nr. 6 fra 1984 og nr. 5 fra 1993. Dokumentationen skal tilsendes miljømyndigheden sammen med oplysninger om driftsforholdene under målingen/beregningen. Tidsfrist herfor aftales med miljømyndigheden.
81. Dokumentationen skal udføres efter Miljøstyrelsens gældende vejledninger af et firma, som er godkendt af Miljøstyrelsen. Målingerne/beregningerne skal foretages og afrapporteres som ”Miljømåling - ekstern støj”. Målingen/beregningen skal foretages for de mest støjbelastede områder udenfor husdyrbrugets grund, under de mest støjbelastende driftsforhold - eller efter anden aftale med miljømyndigheden. Grænseværdier for støj anses for overholdt, hvis målte eller beregnede værdier fratrukket ubestemtheden er mindre end grænseværdien. Målingernes og beregningernes samlede ubestemthed fastsættes i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger. Ubestemtheden må ikke være over 3 dB(A). Hvis støjgrænserne er overholdt, kan der kun kræves en årlig støjmåling. Udgifterne til dokumentation skal betales af husdyrbruget.

Fluer og skadedyr

82. Der skal overalt på ejendommen føres en effektiv fluebekæmpelse samt forebyggende foranstaltninger mod fluer. Fluebekæmpelse skal ske i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratoriums.
83. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester m.v., så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

Støv fra anlæg og maskiner

84. Støvgener fra færdsel på grus- og markveje skal minimeres ved hensynsfuld kørsel.
85. Stalde, anlæg og udenomsarealer m.v. skal vedligeholdes, så der ikke kan opstå væsentlige støv- og lugtgener i området uden for ejendommens grund.

Lys

86. Belysning i stalde skal være slukket når der ikke er påkrævet belysning af hensyn til dyrenes velfærd eller af hensyn til udførelse af arbejdsopgaver.
87. Belysning omkring driftsbygningerne til staldanlæg skal være forsynet med bevægelsessensor eller timerfunktion, så der kun er lys i forbindelse med aktiviteter, og der må kun ske belysning af de områder, der er behov for.
88. Udendørs belysning og lys fra stalde må ikke medføre væsentlige lysgener for omkringboende.

Udbringningsarealer

89. Der skal etableres en dyrknings- gødsknings- og sprøjtefri bræmme på 5 meter rundt om vandhullerne på markerne 50 og 400 (se bilag 19 og 20). Vegetationen i bræmmen må gerne slås eller afgræsses. Bræmmen måles fra vandhullets kronekant.
90. Der skal være en dyrknings- gødsknings- og sprøjtefri bræmme på 2 meter fra overdrevets kronekant på mark 213. Bræmmen måles fra kanten af overdrevet, hvor skråningen starter.
91. Fosfortallene på markerne: 8, 53, 705, 704, 706, 43, 22, 15, 11, 23-0, 54, 55, 16-1, 40-1, 45, 4, 46, 203, 204, 207, 301, 205, 206, 306, 302, 305, 11-1, 210, 303-1, 303-2, 303, 304-1, 304-2, 304-4, 304 og 47, skal undersøges første gang inden for 6 måneder fra godkendelsestidspunktet. Resultatet indsendes til Sønderborg Kommune. Analyser for fosfortal skal foretages hvert femte år og resultatet indsendes til Sønderborg Kommune. Fosfortallene skal beregnes ud fra et repræsentativt antal jordprøver.
92. Ved fosfortal for en mark på mellem 4-6, må fosforoverskuddet maksimalt være 4 kg/ha/år.
93. Bedriftens fosforudledning skal være i balance, hvis fosfortallet er større end 6,0.
94. Der skal på forlangende foreligge dokumentation for markdriften fra de seneste fem år startende fra det år godkendelsen meddeles. Det kan eksempelvis være i form af kopier af indsendte gødningsregnskaber.
95. Arealerne skal drives som beskrevet i ansøgningen, de supplerende oplysninger og som sammenfattet i godkendelsens miljøtekniske beskrivelse, medmindre vilkårene i denne godkendelse, lovændringer og senere afgørelse foreskriver andet.
96. Der må ikke tilføres bedriftens arealer anden organisk gødning som f.eks. slam.
97. På ejendommen skal der mindst være opdræt på afgræsning svarende til 50 DE i 6 mdr. af året.
98. På mark nr. 213 er der krav om nedfældning ved udbringning af flydende husdyrgødning.

99. Mark nr: 52, 21, 208, 44, 44-1, 44-2, 44-3, 44-4, 44-5, 44-6, 44-7, 504, 33-1, 506 og 214, tildeles husdyrgødning til arealerne alene ved afsætning via græssende dyr.
100. Der skal etableres et vandhul på mark 43. I forbindelse med det nye vandhul, skal der etableres en dyrknings-, gødsknings- og sprøjtefri bræmme på 5 meter. Vegetationen i bræmmen må gerne slås eller afgræsses. Bræmmen måles fra vandhullets kronekant. Vandhullet skal etableres i samarbejde med Sønderborg Kommune og senest være etableret, når godkendelsen er udnyttet.

Husdyrbrugets ophør

101. Ophør af husdyrbruget skal meddeles til Sønderborg Kommune.
102. Ved ophør af husdyrbruget skal der foretages en oprydning, som kan accepteres af Sønderborg kommune, herunder:
103. Gyllebeholder, fortank med rørsystemer, gyllekanaler/kummer m.v. skal tømmes og rengøres.
104. Alle staldafsnit skal tømmes for husdyrgødning, der bortskaffes efter regler om udbringning af husdyrgødning.
105. Alle olietanke tømmes.
106. Restkemikalier, olieaffald, medicinaffald m.v. skal bortskaffes i henhold til kommunens affaldsregulativer.

Egenkontrol og dokumentation

107. Ved kontrolbesøg og miljøtilsyn på ejendommen skal ansøger fremlægge dokumentation for opfyldelsen af de vilkår, der er stillet, og således kunne fremvise besætningslister, gødningsregnskaber, markkort der viser udbringningsarealer, logbog for gylleholdere, driftsjournal over forsøringsanlæg, opgørelse over pesticidforbrug og sprøjteplan.
108. Registreringerne skal opbevares tilgængeligt på virksomheden i minimum 5 år.
109. Den ovennævnte dokumentation skal have en sådan form, at den tydeligt kan vise, at vilkårene i godkendelsen er overholdt – uanset driftsmæssig sammenhæng med andre produktionsanlæg.

Bilag

Bilag 1

Parter der er hørt i forbindelse med godkendelsen

Fornavn	Efternavn	Adresse	postnummer	By	ejer
Flemming	Clausen	Grønmark 1	6470	Sydals	ejer nr. 1-3
Per Chresten	Schmidt	Grønmark 2	6470	Sydals	ansøger
Anna	Shevchenko	Grønmark 4	6470	Sydals	lejer
Mykola	Kolin´ko	Grønmark 4	6470	Sydals	lejer
Brian	Doweszeit	Grønmark 4	6470	Sydals	lejer
Fam.	Iversen	Grønmark 6	6470	Sydals	ejer nr. 6-8
Olga	Kunanets	Grønmark 8	6470	Sydals	lejer
Oleksandr	Kuzmenko	Grønmark 8	6470	Sydals	lejer
Fam.	Iversen	Grønmark 10	6470	Sydals	ejer
Lorens	Iversen	Grønmark 14	6470	Sydals	ejer nr. 12-14
Maniela H.	Andersen	Nørre Landevej 69	6470	Sydals	lejer
Jens C. Iversen	og Ingrid H. Jørgensen	Nørre Landevej 71	6470	Sydals	ejer nr. 69-71
Fam.	Petersen	Skoven 9	6470	Sydals	ejer 7-9
Fam.	Petersen	Jørgensgård 48 A	6400	Sønderborg	ejer Vesterkobbel nr. 1
Kim	Petersen	Vesterkobbel 1	6470	Sydals	lejer
Barbara	Kulinski	Vesterkobbel 2	6470	Sydals	ejer
Fam.	Christensen	Vesterkobbel 3	6470	Sydals	ejer
Jytte Duss	og Arne S. Nielsen	Vesterkobbel 4	6470	Sydals	ejer
Johannes	Olsen	Vesterkobbel 4 A	6470	Sydals	lejer
Fam.	Hagen	Vesterkobbel 5	6470	Sydals	ejer
Jørgen C.	Christensen	Vesterkobbel 7	6470	Sydals	ejer
Fam.	Danielsen	Vesterkobbel 9	6470	Sydals	ejer
Poul	Mogensen	Vesterkobbel 11	6470	Sydals	dispensation
Kegnæs Menighedsråd	V/Jens Bladt	Nørre Landevej 51	6470	Sydals	dispensation
Fam.	Jørgensen	Landevej 15	6440	Augustenborg	aftale
Peter J. N.	Hald	Kettingmark 3	6440	Augustenborg	aftale
Andreas C.	Skovmand	Asserballe St 13	6440	Augustenborg	aftale

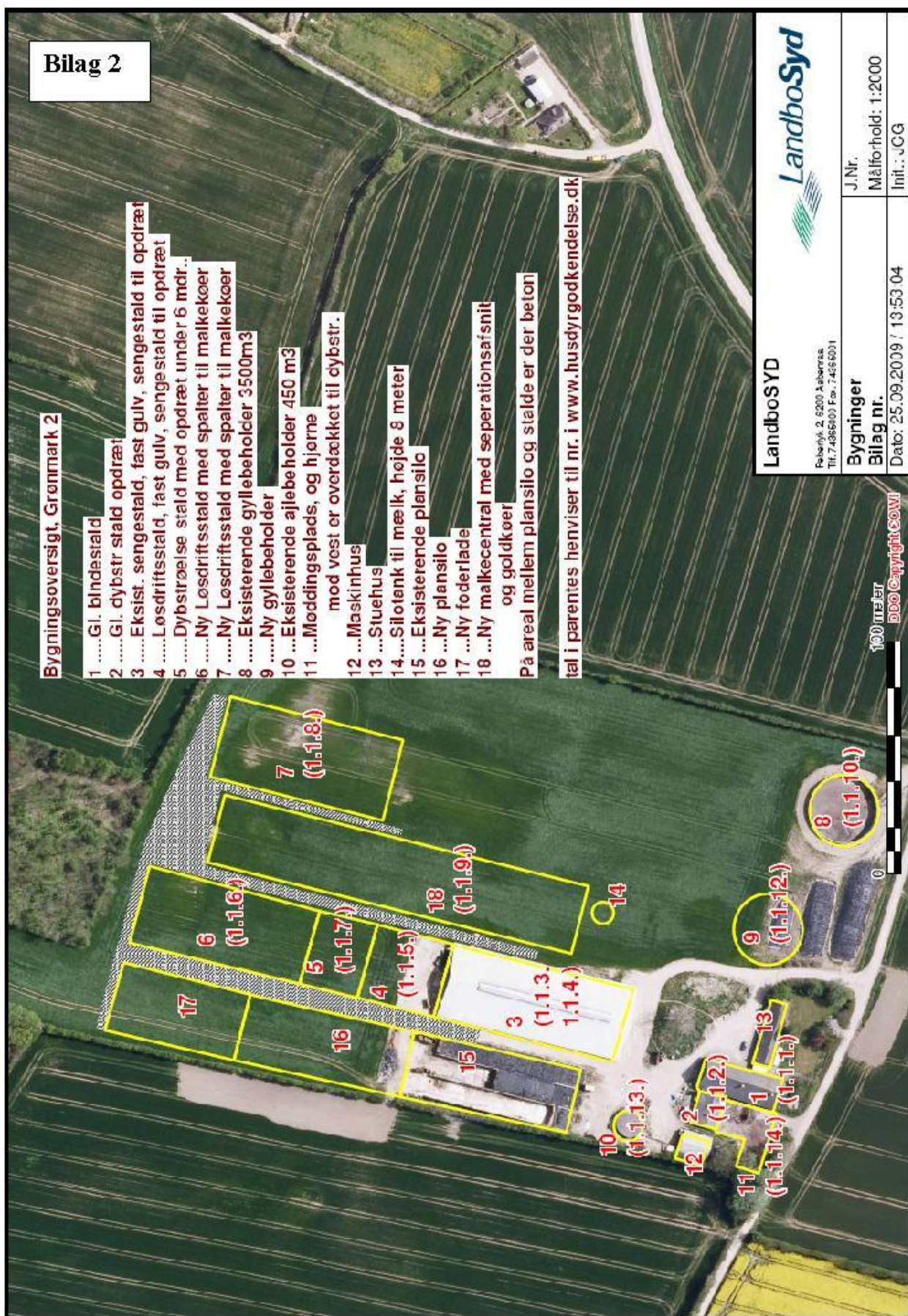
Bilag 2

Bygningsoversigt, Grønmark 2

- 1 .....Gl. blindestald
- 2 .....Gl. dybstr stald opdræt
- 3 .....Eksist. sengestald, fast gulv, sengestald til opdræt
- 4 .....Løsdriftstald, fast gulv, sengestald til opdræt
- 5 .....Dybstrøelse stald med opdræt under 6 mdr..
- 6 .....Ny Løsdriftstald med spalter til malkekøer
- 7 .....Ny Løsdriftstald med spalter til malkekøer
- 8 .....Eksisterende gyllebeholder 3500m³
- 9 .....Ny gyllebeholder
- 10 ...Eksisterende øllebeholder 450 m³
- 11 ...Møddingsplads, og hjørne mod vest er overdækket til dybstr.
- 12 ...Maskinhus
- 13 ...Stuehus
- 14....Silotank til mælk, højde 8 meter
- 15 ...Eksisterende plansilo
- 16 ...Ny plansilo
- 17 ...Ny foderlade
- 18 ...Ny malkecentral med separationsafsnit og gødkøer

På areal mellem plansilo og stalde er der beton

tal i parentes henviser til nr. i www.husdyrgodkendelse.dk

LandboSYD

Bolevvej 9, 5200 Ålbørnsås
Tlf. 74865000 Fax. 74856001

Bygninger

Bilag nr.

Dato: 25.09.2009 / 13:53 04

J.Nr.

Målforshold: 1:2000

Inf.: JCG

100 METER

DDO Copyright © 2011

Bilag 3

**Lys, transport på ejendommen, forureningskilder, og ventilation
Grønmark 2, 6470 Sydals**

vasket maskiner
med afløb til pylebeholder

Dieseltank

Placering døde dyr
til afbejvning

Fugning af mark sprøjte
og håndtering af pesticider

Fyrtårnsolie tank

rum til opbevaring af pesticider

Lyskilde der hvoraf tingen kan
ses fra naboejendomme

Mekanisk ventilation

Transportvej for
Mælkeaffinitning
DAKA, døde dyr
Varer fra foderstof

100 meter

DDO Copyright CO/WI

LandboSYD

Faborryde 2, 6200 Aabenraa
Tlf. 74365000 Fax 74365001

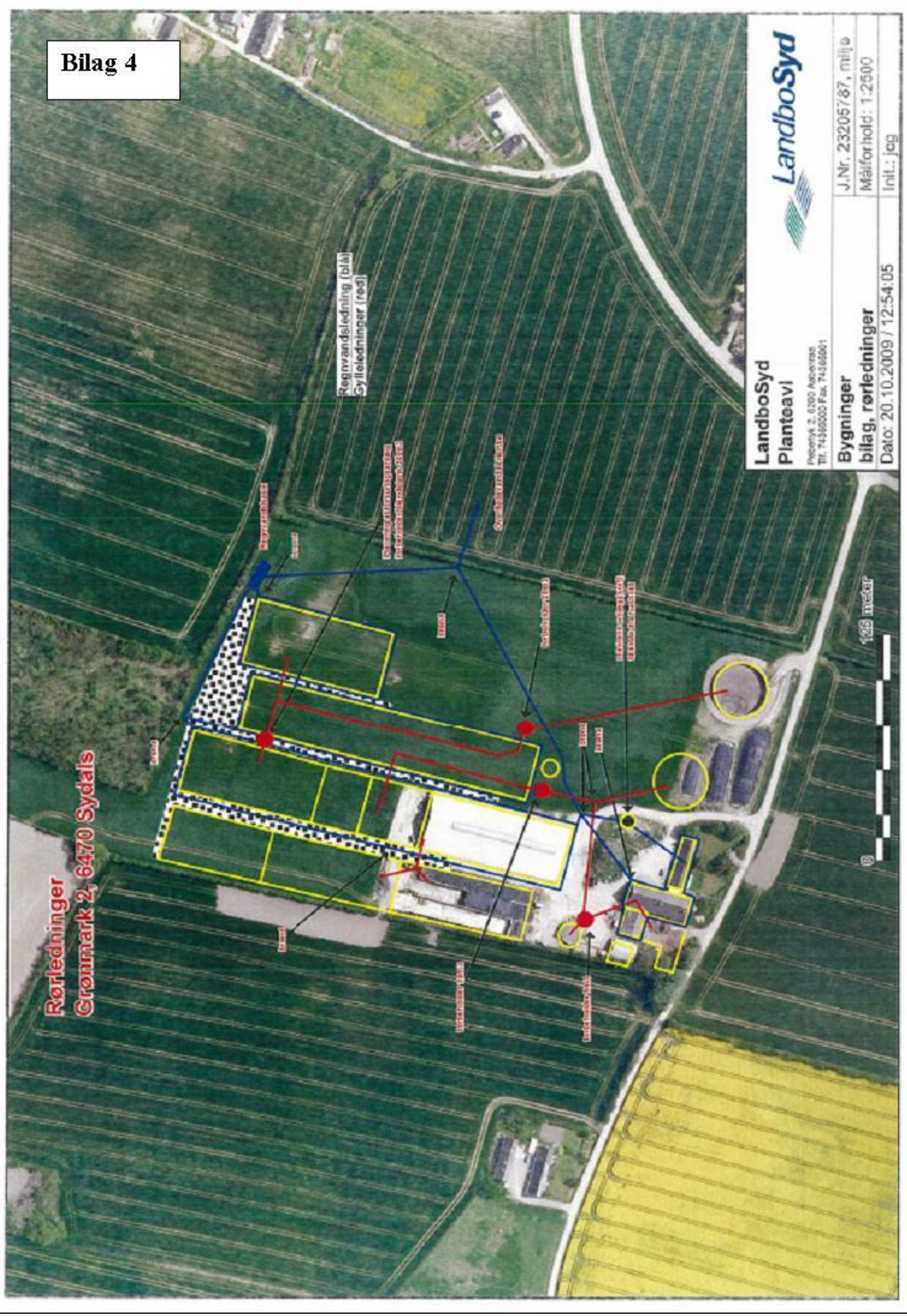
Bygninger
Bilag nr.

J.Nr.

Dato: 25.09.2009 / 13.53.04

Init.: JCG

Bilag 4

LandboSyd
Planteavl

J.Nr. 23205787, miljø
Målforhold: 1:2500
Init.: jcg

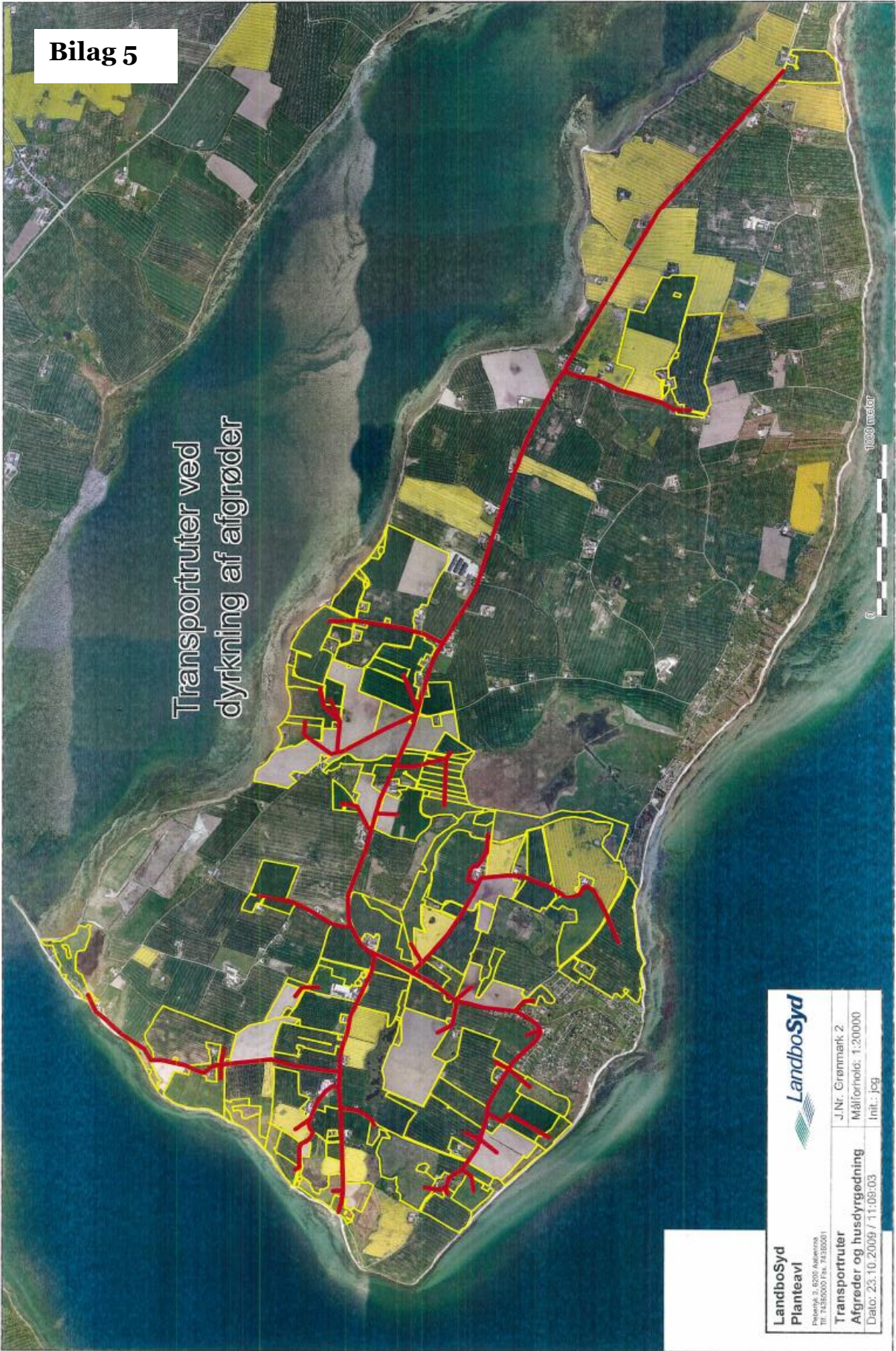
LandboSyd
FREDSTYK 2, 6200 ÅRSKROB
Tlf. 74350000 Fax. 74350001

Bygninger
bilag, rørledninger

Dato: 20.10.2009 / 12:54:05

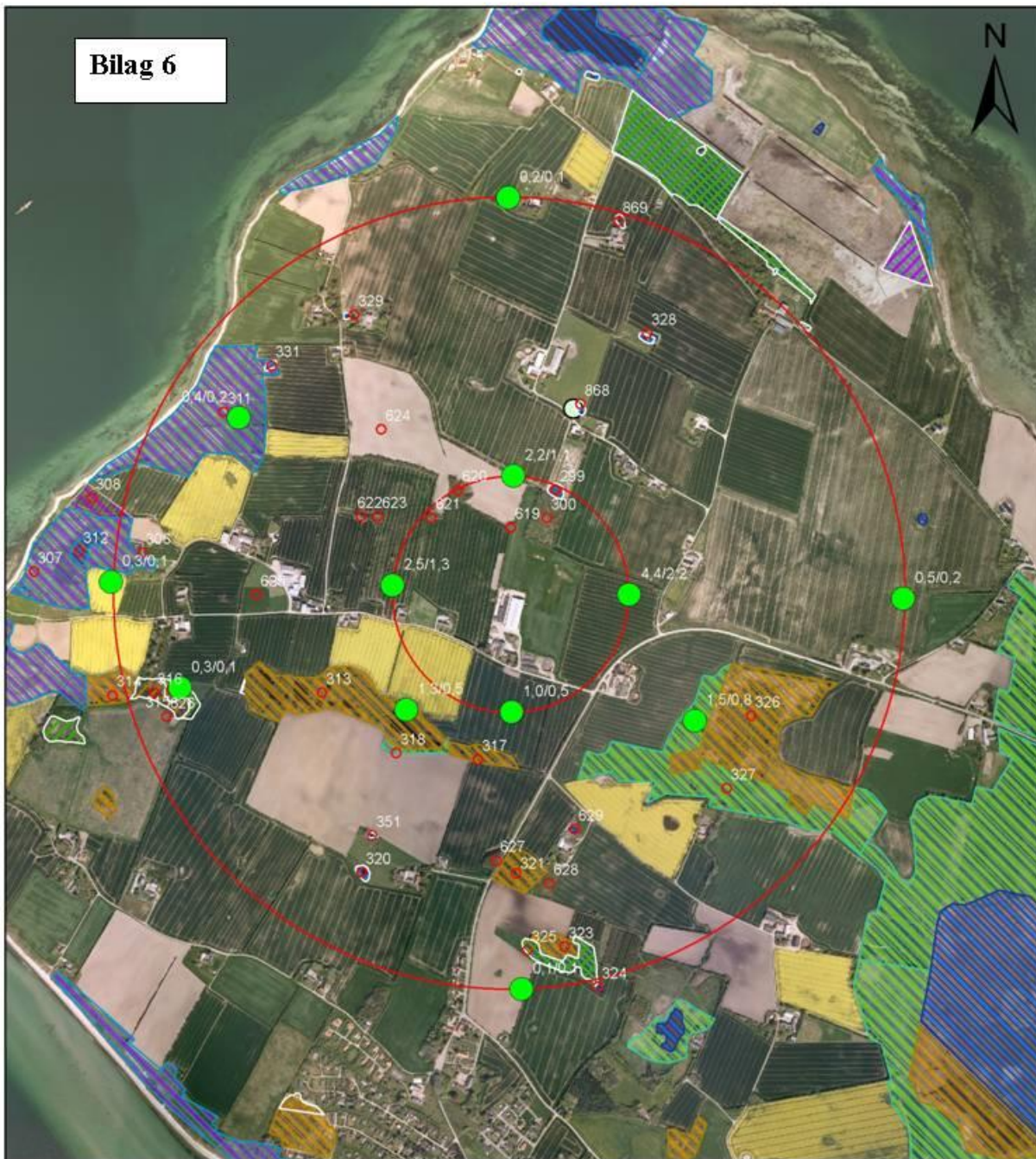
Bilag 5

Transportruter ved
dyrkning af afgrøder

LandboSyd Planteavl Sønderhøjvej 10 DK-7450 Rønde Tlf. +45 8650 1111 Fax +45 8650 1112	
Transportruter Afgrøder og husdyrgødning Dato: 23.10.2009 / 11.09.03 Int.: jsg	J.Nr. Crenmark 2 Målførhoid: 1:20000 Int.: jsg

Bilag 6

Naturscreening
Grønmark 2

Sags nr.: 08/39041

<ul style="list-style-type: none"> ● Depositionsberegninger ○ besigtigelsespunkter Padderregistrering ART ○ Budsnuddet fra ○ Gren fra ▲ Ingen reg. padder ○ Lille Vandkallemønder ○ Lavfte ○ Skrubtudse ○ Spidsnuddet fra ○ Stor Vandkallemønder ○ Strandtudse 	<p>Beskyttede naturtyper</p> <ul style="list-style-type: none"> Eng Hede Mose Overdrev Strandeng Sø <p>Nye registreringer</p> <ul style="list-style-type: none"> eng mose overdrev strandeng sø
--	--

Kortbilag

Luftfoto 2008

Afdeling
Naturafdelingen

Sagsbehandler:
Stine Jacobsen

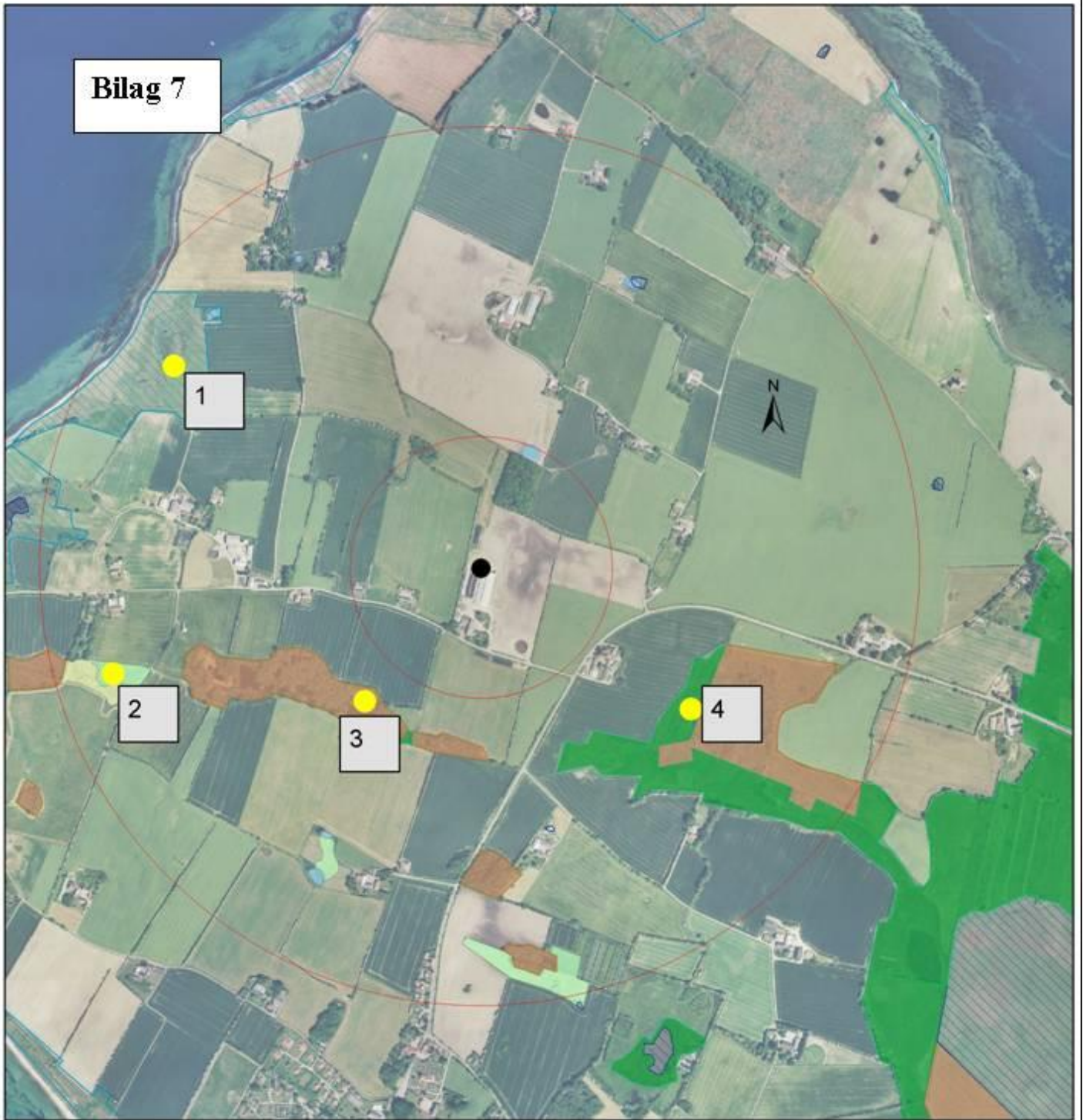
Dato: september
2009

0 320 Meters

Sønderborg

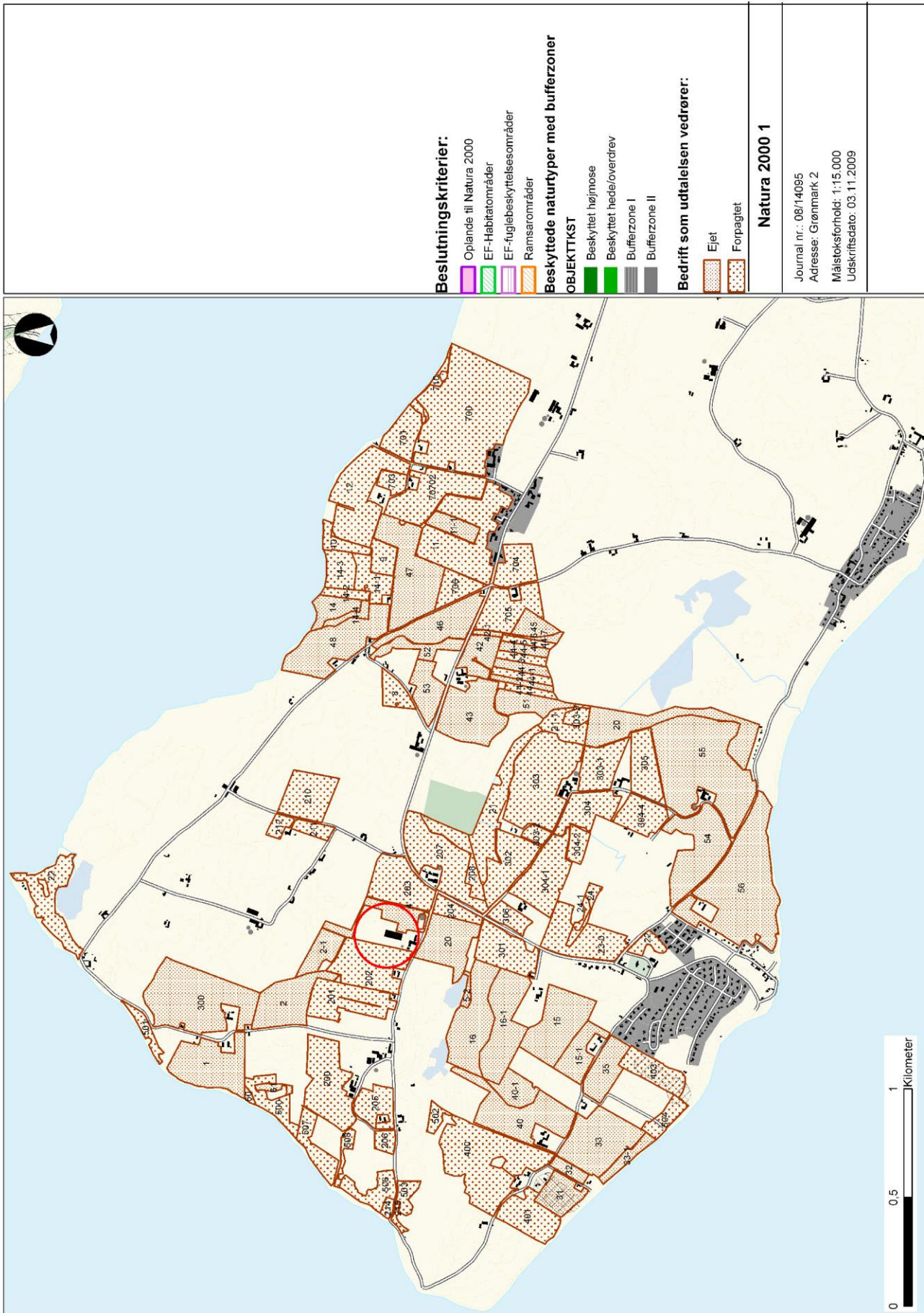
Bilag 7

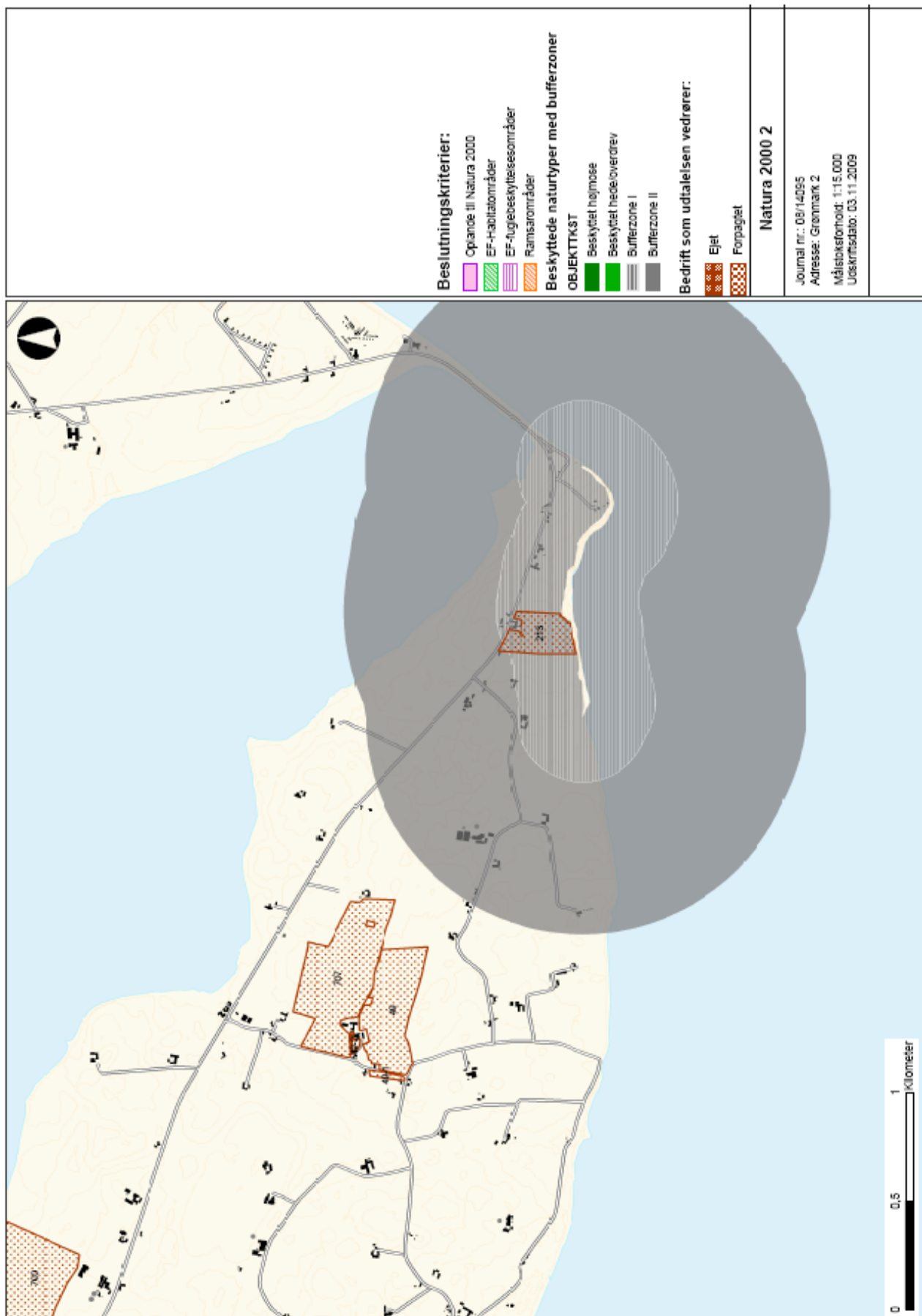
● Supplerende depositionsberegninger 1-4

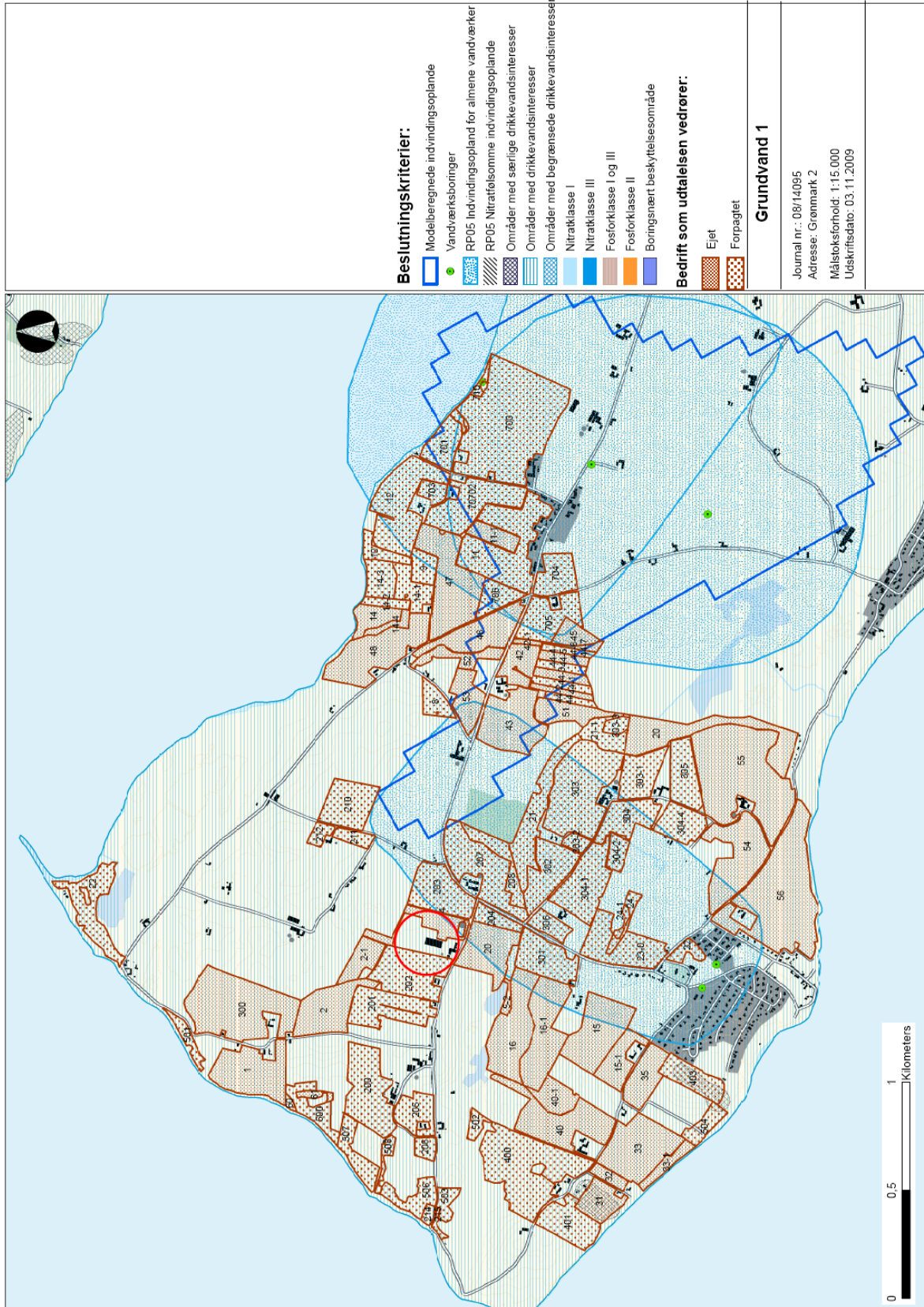
Bilag 8

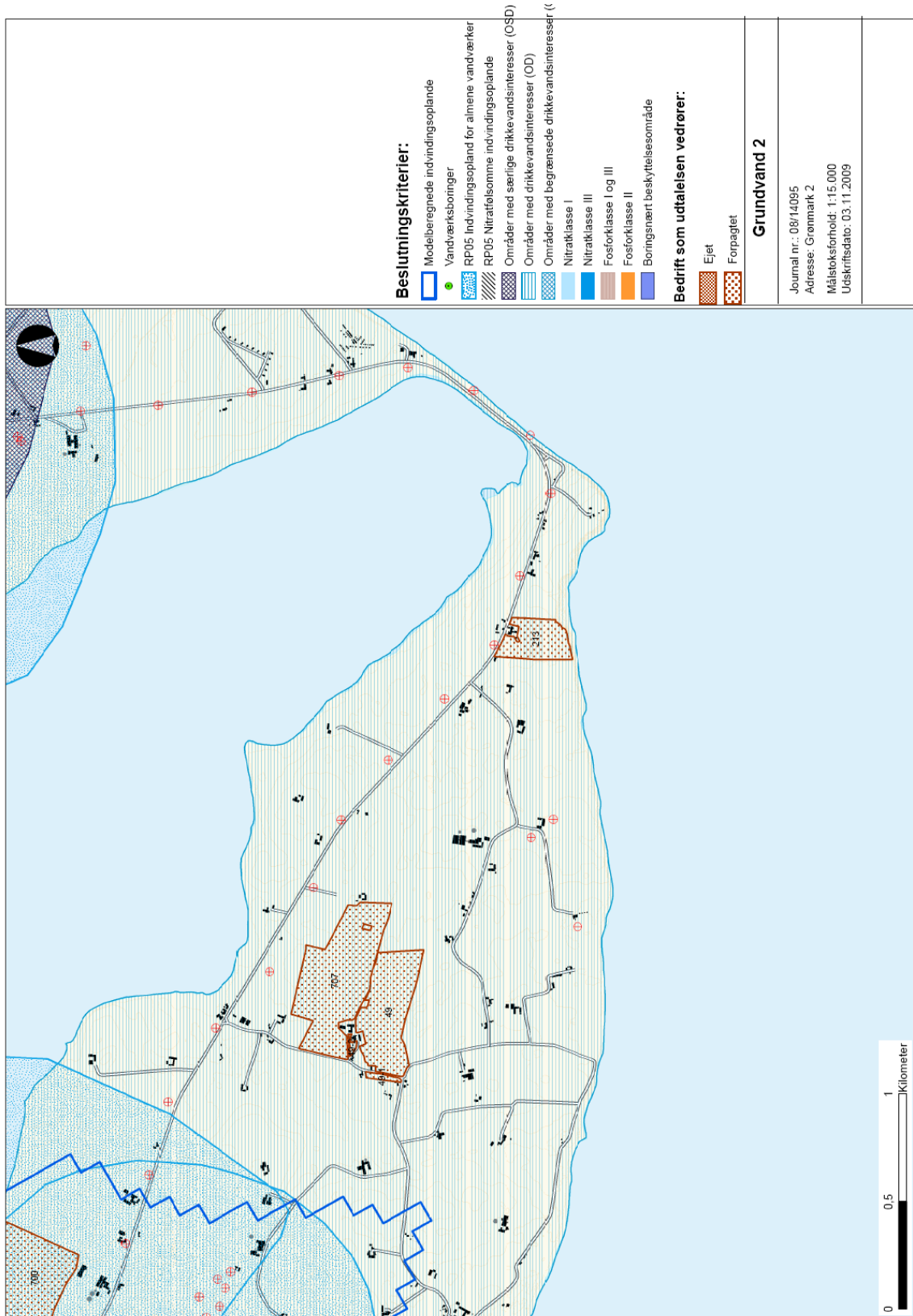
Bilag 9

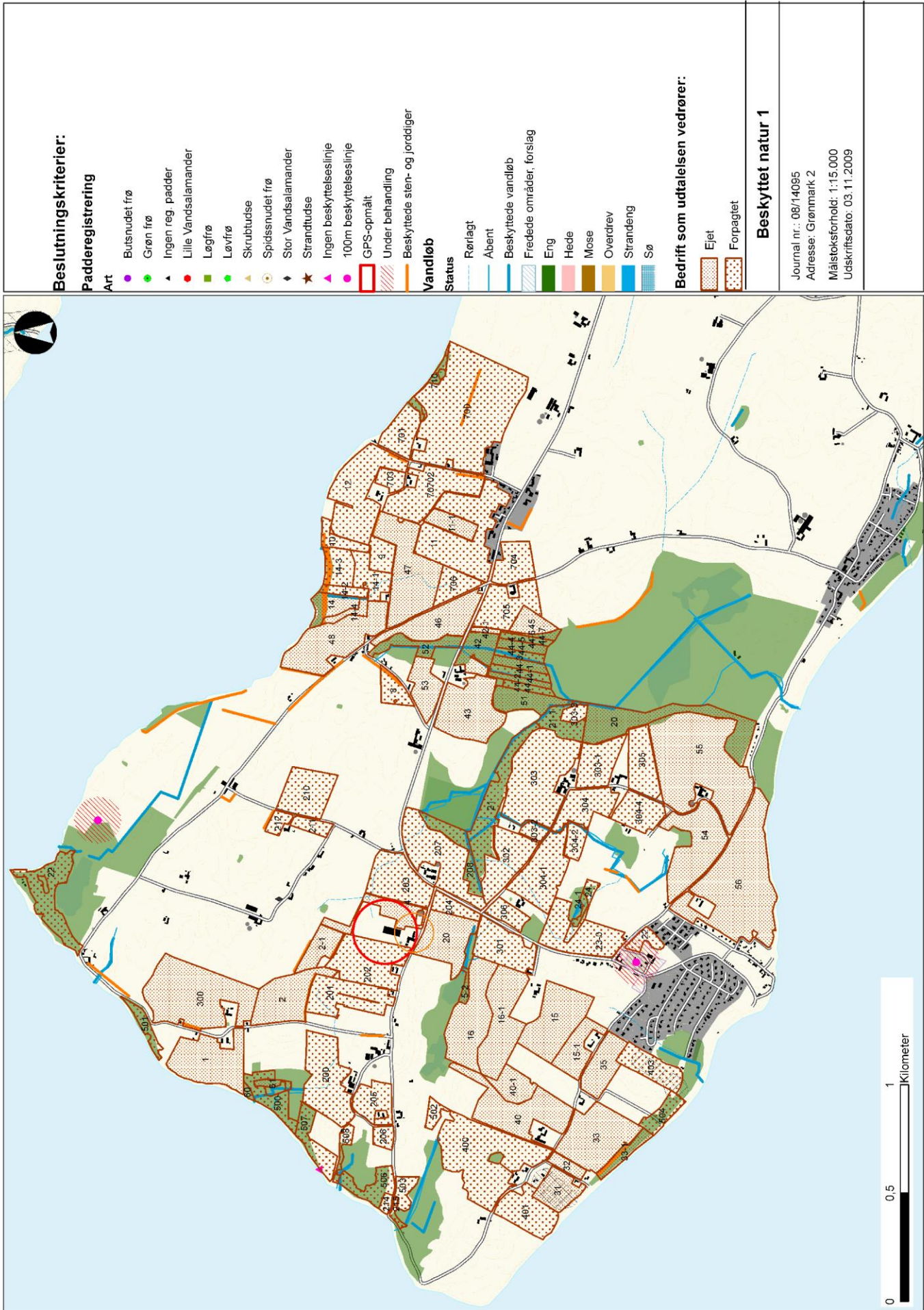
Bilag 10

Bilag 11

Bilag 12

Bilag 13

Beslutningskriterier:

Padderegistrering

- Art
- Bultsnudet frø
  - Grøn frø
  - ▲ Ingen reg. padder
  - Lille Vandsalamander
  - Løgrø
  - Løvfør
  - ▲ Skrubtudse
  - Spidsnudet frø
  - Stor Vandsalamander
  - ★ Strandtudse
  - ▲ Ingen beskyttelseslinje
  - 100m beskyttelseslinje
  - GPS-opmålt
  - ▨ Under behandling
  - ▨ Beskyttede sten- og jorddiger

Vandløb

Status

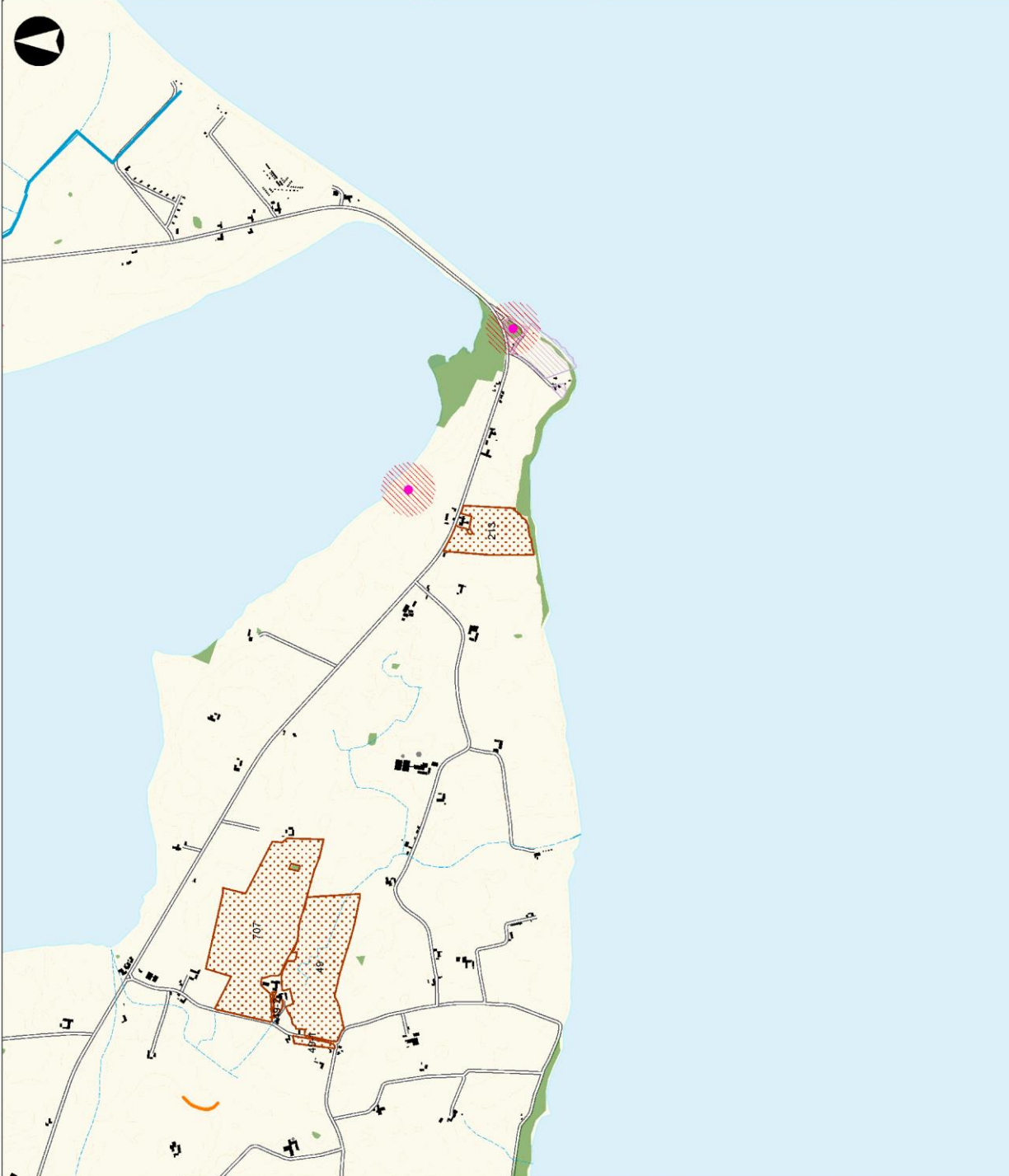
- ▨ Rørslagt
- ▨ Åbent
- ▨ Beskyttede vandløb
- ▨ Fredede områder, forslag
- ▨ Eng
- ▨ Hede
- ▨ Mose
- ▨ Overdrev
- ▨ Strandeng
- ▨ Sø

Bedrift som udtalelsen vedrører:

- ▨ Ejlet
- ▨ Forpagtet

Beskyttet natur 2

Journal nr.: 08/14095
 Adresse: Grønmark 2
 Målestoksforhold: 1:15.000
 Udskriftsdato: 03.11.2009

Bilag 14

Beslutningskriterier:

- Abeskyttelseslinjer
- Søbeskyttelseslinjer
- Skovbyggeinier gældende
- Skovbyggeinier ophævet
- RP05 Eksisterende sommerhusområder
- RP05 Nye sommerhusområder

Zonestatus fra vedtagne Lokalplanlovmr.

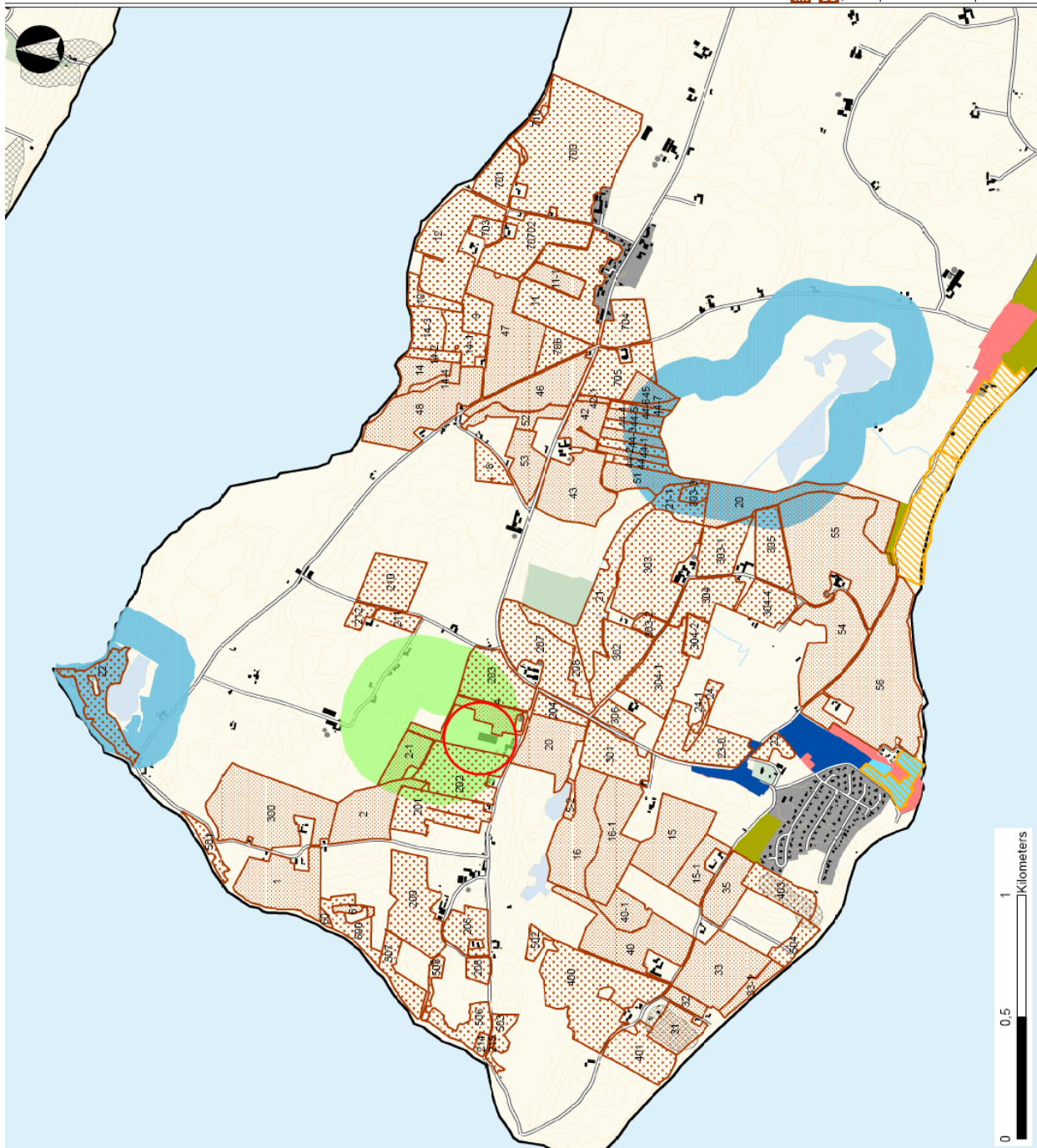
- Fremtidig zonestatus
- Byzone
- By og sommerhusområde
- Byzone og landzone
- Sommerhusområde
- Sommerhusområde og landzone
- Landzone
- Nuværende byzoner

Bedrift som udtalelsen vedrører:

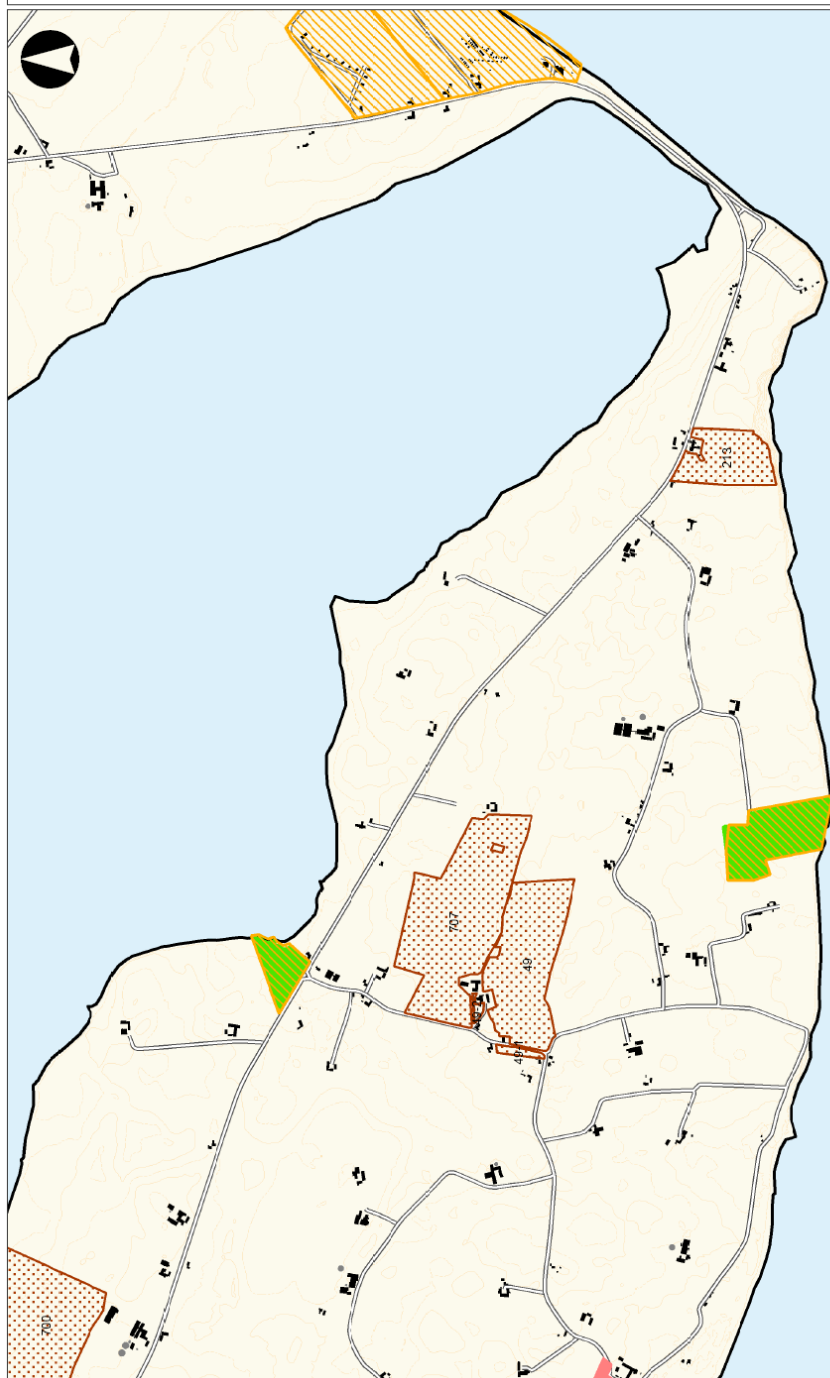
- Ejet
- Forpagtet

Planmæssige forhold 1

Journal nr.: 08/14095
Adresse: Grønmark 2
Måstoksforhold: 1:15.000
Udskriftsdate: 03.11.2009

Bilag 15

Beslutningskriterier:

- Abeskyttelseslinjer
- Søbeskyttelseslinjer
- Skovbyggelinier gældende
- Skovbyggelinier ophævet
- RP05 Eksisterende sommerhusområder
- RP05 Nye sommerhusområder

Zonestatus fra vedtagne Lokalplandelomr.

Fremtidig zonestatus

- Byzone
- By og sommerhusområde
- Byzone og landzone
- Sommerhusområde
- Sommerhusområde og landzone
- Landzone
- Nuværende byzoner

Bedrift som udtalelsen vedrører:

- Ejlet
- Forpagtet

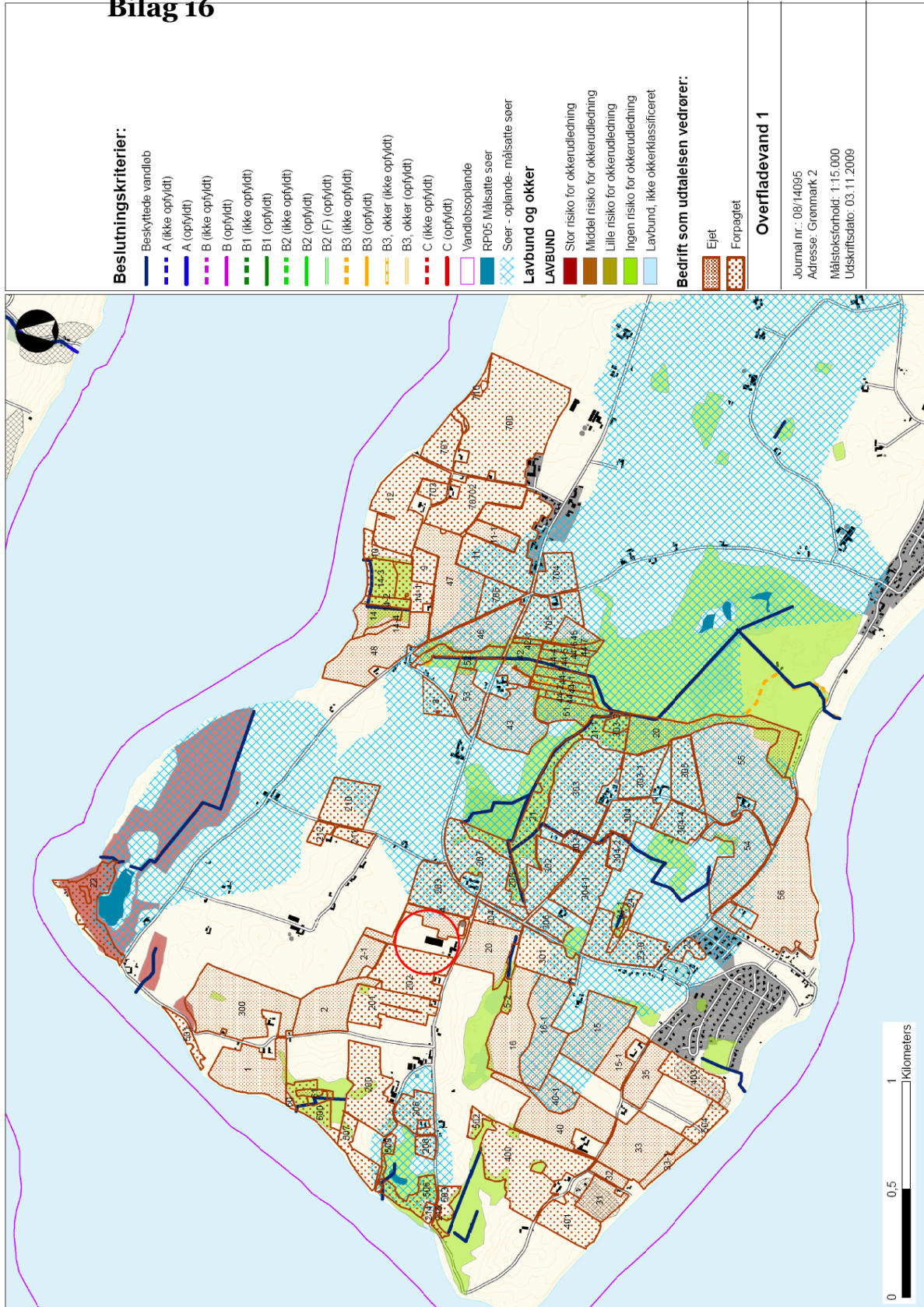
Planmæssige forhold 2

Journal nr.: 08/14095
Adresse: Grønmark 2
Måstoksforhold: 1:15.000
Udskriftsdato: 03.11.2009

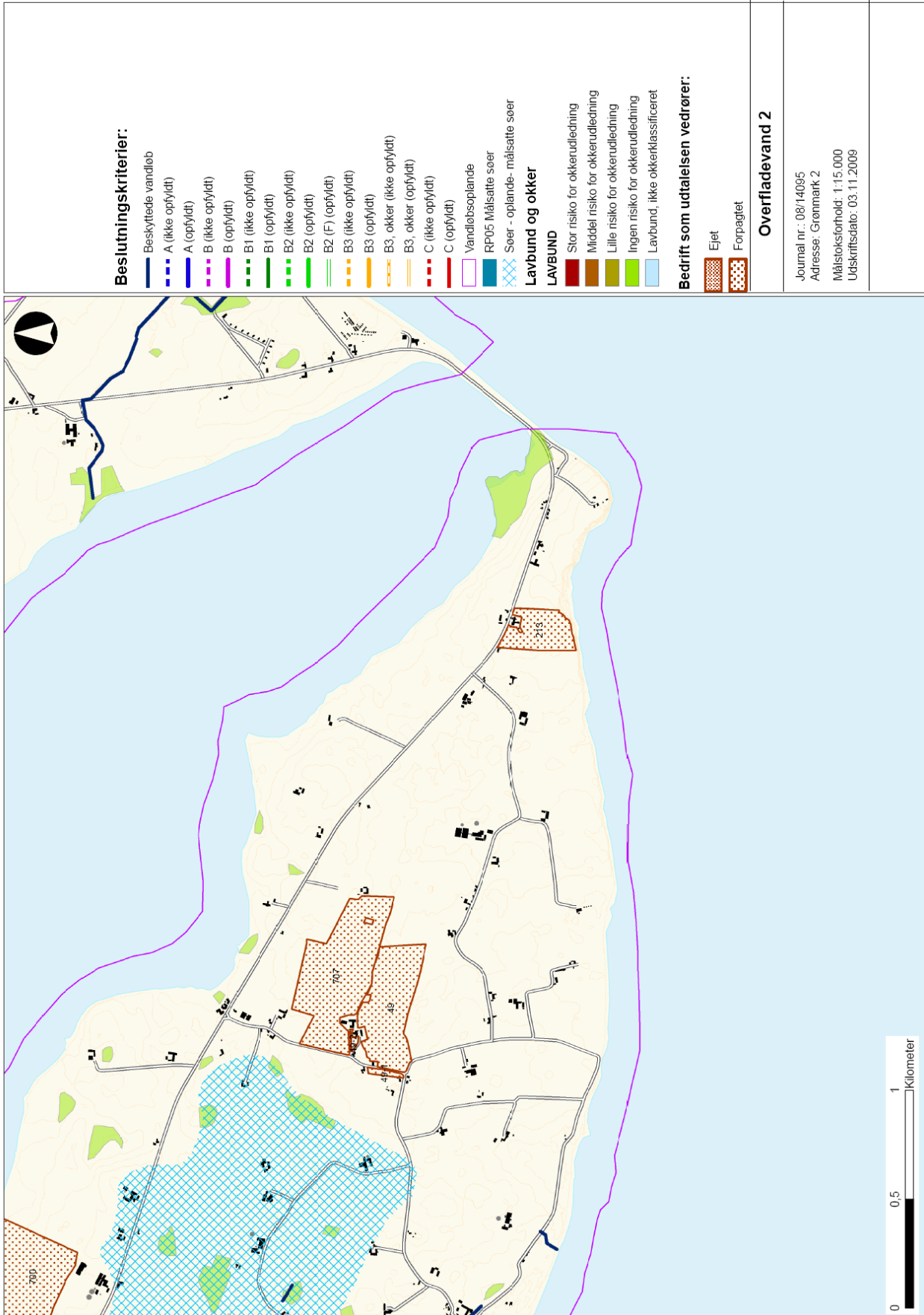

Bilag 16

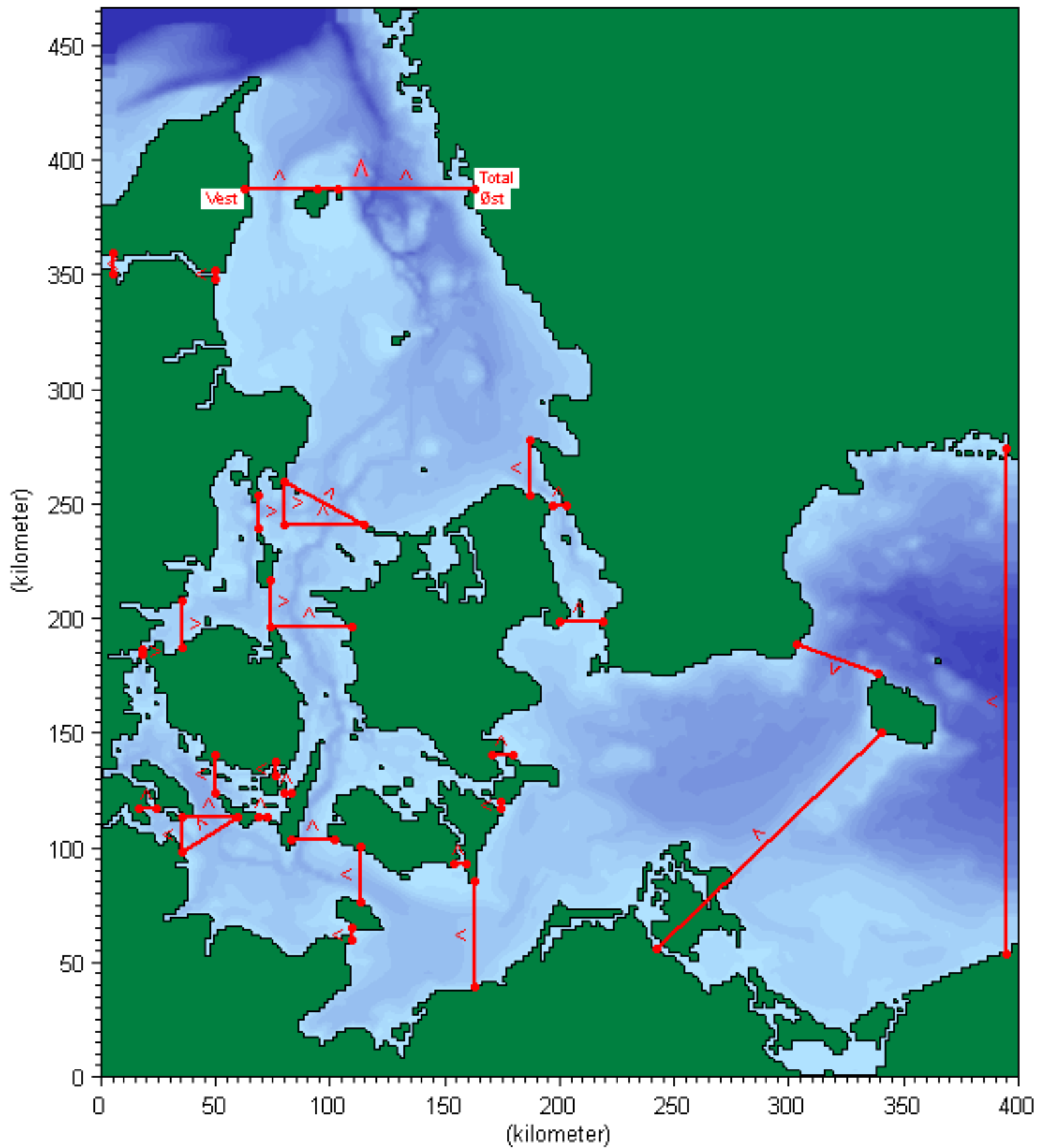

Bilag 17

Bilag 18

Novana Havmodellen

Bilag 19

VILKÅR OM BRÆMME PÅ MARK 400

Bilag 20

Placering af nyt vandhul i mark 43

Bilag 21

Grundlag for vilkår og lovgivning

Godkendelsens Vilkår er meddelt med baggrund i kommunens vurderinger og i følgende af Miljøstyrelsens love, bekendtgørelser, vejledninger og orienteringer:

- Vejledning 2006 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug
- Vejledning nr. 2/2001 Luftvejledningen
- Vejledning nr. 5/1984 Ekstern støj fra virksomheder
- Vejledning nr. 6/1984 Måling af ekstern støj fra virksomheder
- Vejledning nr. 6/1997 om kontrol af gyllebeholdere
- Vejledning om logbog for beholdere med flydende husdyrgødning
- Vejledning nr. 7/1993 om Erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.m.
- Vejledning nr. 3/1994 om tilsyn med landbrug
- Vejledning nr. 6/2005 Om Håndhævelse af Miljøbeskyttelsesloven
- ”Vejledende retningslinier for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde” udgivet af FMK

Lovgivning

Gældende lovgivning og generelle regler for driften af en landbrugsejendom og håndtering af diverse produkter anvendt på ejendommen forudsættes kendt og skal følges. Herunder er nævnt en række af de gældende vejledninger og lovgrundlag:

- Lov nr. 1572 af 20/12/06 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug
- Lovbekendtgørelse nr. 1757 af 22/12/2006 om miljøbeskyttelse
- Lovbekendtgørelse nr. 933 af 24/09/2009 om naturbeskyttelse
- Bekendtgørelse nr. 648 af 18/06/2007 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (Historisk)
- Bekendtgørelse nr. 294 af 31/03/2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (Gældende)
- Bekendtgørelse nr. 294 af 31/03/2009 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.
- Bekendtgørelse nr. 1152 af 23/11/2006 om husdyrhold og arealkrav m.v.
- Bekendtgørelse nr. 439 af 11/05/2007 om opbevaring af døde dyr med senere ændringer
- Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 533 af 18/06/2003 om bekæmpelsesmidler med senere ændringer
- Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1517 af 14/12/2006 om miljøregulering af visse aktiviteter
- Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1634 af 13/12/2006 om affald (Affaldsbekendtgørelsen)
- Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 724 af 01/07/2008 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines (Olietankbekendtgørelsen)
- Sønderborg Kommunes regulativ for erhvervsaffald
- Regulativ og forskrift for farligt affald i Sønderborg Kommune
- Regulativ og forskrift for klinisk risikoaffald og andet farligt affald fra sundhedssektoren

- Statens Skadedyrlaboratoriums retningslinjer for fluebekæmpelse på gårde med husdyr i 2003 (<http://www.dpil.dk/dpil2005/HTML/flueretn.htm>)
- Regionplan for Sønderjyllands Amt 2005-2016

Det skal understreges, at reglerne kun er gældende, så længe de tilgrundliggende bestemmelser gælder. Der kan tilsvarende i fremtiden vedtages nye bestemmelser, der vil kunne medføre andre regler for virksomhedens aktiviteter.

